

Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën

Jaarverslag
2008

Algemeen Rijksarchief en
Rijksarchief in de Provinciën

JAARVERSLAG 2008

Brussel
2009

INHOUDSTAFEL

// WOORD VOORAF.....	5
// BESTUUR EN ORGANISATIE	7
// ORGANOGRAM	9
// STEEDS EEN RIJKSARCHIEF IN DE BUURT	10

I. PRESTATIES EN RESULTATEN IN 2008

// KENCIJFERS	12
---------------------	----

// PARTNER VAN ARCHIEFVORMERS.....	13
------------------------------------	----

Toezicht op het archiefbeheer van overheidsdiensten.....	13
Oprichting van FAF – Federaal ArchivarissenForum	14
Advies.....	14
Verwerving en selectie van archieven.....	15
Toezicht en advies in cijfers.....	16

// DE GROOTSTE ARCHIEFBEWAAINSTELLING IN BELGIË	17
---	----

Het Rijksarchief bewaart 235 strekkende kilometer archief.....	17
Nieuwe archieven	17
Overdrachten tussen Rijksarchieven onderling.....	21
Vernietigingen en overdrachten aan derden	21
Tijdelijke overbrengingen naar andere Rijksarchieven.....	21
Conservering en restauratie.....	22
Andere informatiedragers	25

// TEN DIENSTE VAN HET PUBLIEK	28
--------------------------------------	----

Archieven toegankelijk maken	28
Ontsluitingsprojecten	28
Leeszalen in heel het land	30
Onze lezers	31
Kwaliteitshandvest	33
Voor een breder publiek: rondleidingen en tentoonstellingen.....	33
Science Connection	37
Initiatieven voor genealogen	37
Initiatieven voor archiefvormers	38
De Rijksarchieven in de media	38
Onze website en onze Nieuwsbrief.....	40
Nieuwe producten.....	42

// KENNISCENTRUM VOOR GESCHIEDENIS EN ARCHIEFBEHEER.....	44
--	----

Onderzoeksprojecten.....	44
Nieuwe onderzoeksprojecten 2008.....	45
Wetenschappelijke colloquia, studiedagen en workshops.....	46
Deelname van archivarissen aan wetenschappelijke bijeenkomsten.....	48
Begeleiding van stageprojecten	48
Beheren van archieven – inhoudelijke aspecten	49
Beheren van archieven – materiële aspecten.....	50
Het internationaal forum	50

// ARCHIEVEN IN EEN DIGITALE WERELD	55
Digitalisering in het Rijksarchief	55
De digitale leeszaal.....	55
Invoer in ABS-Archeion en de retroconversie van toegangen	56
Digitaliseringsprojecten in alle Rijksarchieven	57
'Zoeken naar personen' en Demogen en Demogen Visu.....	59

II. MIDDELEN

// GEBOUWEN, FACILITY EN PREVENTIE.....	62
Gebouwen in het Brussels Gewest	62
Gebouwen in Vlaanderen	63
Gebouwen in Wallonië en in de Duitstalige Gemeenschap.....	63
Enige cijfers	64
Facility en veiligheid	64
Welzijn op het werk.....	64
Transporten.....	64
De 'verhuisploeg'	65

// PERSONEEL	66
Evolutie van de personeelssterkte in 2008.....	66
Hervorming van het statuut van het wetenschappelijk personeel	68
Gecertificeerde opleidingen	69
Overige opleidingen en vormingsactiviteiten	69
Stages in het buitenland	70
Ziekteverzuim	71
Medewerkers tewerkgesteld in alternatieve statuten.....	71
Jobstudenten	71
Vrijwillige medewerkers	72
Family Day	73

III. BUDGETTAIRE VERANTWOORDING

// INKOMSTEN EN UITGAVEN.....	76
--------------------------------------	-----------

// EPILOOG: DE UITDAGINGEN VOOR MORGEN	84
---	-----------

BIJLAGE

// PUBLICATIES IN 2008	88
-------------------------------------	-----------

Zoals de vorige jaren was het afgelopen werkjaar 2008 een bewogen en intens jaar. De herziening van de archiefwet werd verder voorbereid en belangrijke stappen werden gezet in verband met de herziening van het organogram en van het tarief van de producten en diensten van de instelling. Op organisatorisch vlak kan de definitieve opheffing van het Rijksarchief te Hoi en de plechtige inhuldiging worden vermeld van het nieuwe Rijksarchief te Louvain-la-Neuve, met de eerste digitale leeszaal. In 2008 zette de verjonging van het personeelsbestand zich verder door: 43 nieuwe medewerkers werden in dienst genomen, waaronder 11 statutaire wetenschappelijke personeelsleden en een vijftal bijkomende medewerkers voor het digitaliseringsproject. Op twee jaar tijd (2007-2008) nam het personeelsbestand van het Rijksarchief met 11 % toe. Veel tijd en aandacht ging uit naar de invoering van het nieuw statuut van het wetenschappelijk personeel (in voege sinds 1 mei 2008), naar opleiding van de diverse categorieën medewerkers, naar de gecertificeerde opleidingen en naar het welzijn van het personeel.

In verband met de modernisering van de infrastructuur kan worden gewezen op de investeringen in de uitrusting van de publieksruimten en archiefmagazijnen in de Rijksarchieven te Louvain-la-Neuve en te Brussel, alsook op de verdere uitbouw van de ICT-infrastructuur. Het absolute hoogtepunt inzake communicatie en marketing was ongetwijfeld de tentoonstelling *Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid* die in het Atomium werd georganiseerd en op zes maanden tijd meer dan 420.000 bezoekers over de vloer kreeg. Ook de tentoonstelling *1918 - toen zwegen de kanonnen. Opnieuw vrede?*, die in de inkomhal van het Algemeen Rijksarchief te zien was, lokte zeer positieve reacties uit vanwege de bezoekers. Verschillende Rijksarchieven konden, in tegenstelling tot vorige jaren, rekenen op een meer dan gewone belangstelling vanwege de media, zowel van de geschreven pers als van de audiovisuele media. Eind 2008 telde de instelling 5.152 trouwe abonnees op de elektronische nieuwsbrief.

De archiefbestanden groeiden aan met bijna 9 strekkende kilometer en de collectie van gedigitaliseerde documenten steeg met ca. 2,7 miljoen beelden, voornamelijk beeldmateriaal met betrekking tot genealogische bronnen. Op het vlak van de ontsluiting van archieven werden nieuwe records gebroken. Eind 2008 waren 17.522 toegangen raadpleegbaar via de online databank "zoeken in archieven", goed voor 6,3 miljoen beschrijvingen. Het aantal bezoeken van de website steeg van 114.058 in 2007 tot 267.459 bezoeken in 2008, het aantal geopende pagina's van 2,5 miljoen in 2007 tot 7,4 miljoen in 2008. Het verbreden van het publieksbereik en de sterke toename van het informatieaanbod langs digitale weg hadden ook 'nadelen' en zijn wellicht de oorzaak van de lichte terugloop van het aantal werkbezoeken in de leeszaal, een tendens die eveneens door andere archiefdiensten wordt vastgesteld.

Via tal van initiatieven onderstreepte de instelling het belang van de valorisatie van het wetenschappelijk werk van archivariissen. Twee voorbeelden slechts: de organisatie van studiedagen (o.a. *'Créer, administrer, réformer'*), een colloquium over *'overheidsinstellingen in Henegouwen en het Doornikse'* en de realisatie van 126 publicaties.

Het Rijksarchief ging in 2008 actief op zoek naar diverse vormen van samenwerking. Het volstaat hier te verwijzen naar de oprichting van een Excellentiepool voor het cartografisch patrimonium, een samenwerkingsverband tussen het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA), de Koninklijke Bibliotheek (KBR) en het Rijksarchief, gefinancierd door de Nationale Loterij. Dit project kreeg ondertussen de naam *Cartesius* en heeft onder meer tot doel: het ontwikkelen van een prototype van een meertalige, aantrekkelijke en laagdrempelige website waarop het historisch-geografisch materiaal beheerd door de respectieve partijen beschikbaar wordt gesteld, en het definiëren van een gemeenschappelijke politiek voor het hergebruik van deze informatie. Vermeldenswaard zijn verder het ontsluitingsproject 'Onderzoeksgids met betrekking tot de archieven van Congo, Rwanda en Burundi' (samen met KMMA), de samenwerking met de gemeenschappen rond de virtuele tentoonstelling *Archief & Democratie*, gepland voor het najaar 2009, en het 'Competentieplatform voor Conservering en Restauratie van Boeken en Archief' CORES, een structurele samenwerking tussen het Rijksarchief te Brugge en andere Brugse erfgoedactoren. Binnen het domein van het toezicht op het archiefbeheer en het verstrek-

ken van advies aan openbare archiefvormers kunnen vooral de werking van het nieuw 'Federaal Archiveringsforum' (FAF) en de publicatie van tal van adviesbrochures en selectielijsten vermeld worden.

Eerlijkheidshalve moeten we toegeven dat in een aantal dossiers het Rijksarchief minder succesvol is geweest of minder snel vooruitgang heeft geboekt dan gehoopt. De vernieuwing van de infrastructuur in het Algemeen Rijksarchief en het Rijksarchief te Brussel (Haseldonckx-site) liep vertraging op, wat onder meer gevolgen had voor het uitstellen van de beslissing in verband met de uitbouw van het elektronisch depot voor de fysieke opslag van digitale archieven en de ingebruikname van een atelier voor het scannen van grote formaten (kaarten bijvoorbeeld). Ondanks herhaaldelijk aandringen bij de bevoegde instanties kon niet worden gestart met de uitvoering van de principebeslissing van de federale Minister-raad van 16 februari 2007 in verband met de nieuwbouwprojecten voor de Rijksarchieven te Namen, Brugge en Gent, waardoor de werking van deze drie Rijksarchieven aanzienlijk werd gehypothekeerd. De implementatie van de digitale leeszaal verliep vertraging op, onder meer wegens de beperkingen van bepaalde onderdelen van de elektriciteitsinfrastructuur. De vernieuwing van de infrastructuur bleef dus ook vorig werkjaar een pijnpunt. Tot slot werd het ontbreken van de expertise van een coördinator inzake facility en veiligheid als een aanzienlijke handicap ervaren.

Deze enkele bedenkingen of minpunten kunnen ons geenszins ontmoedigen. Alle medewerkers hebben kunnen ervaren dat de instelling op diverse terreinen stappen vooruit zet, en meer bepaald in verband met de publieke dienstverlening, die per slot van rekening de hoofdopdracht is van het Rijksarchief. De succesfactoren zijn hier zonder enige twijfel: het HR-beleid dat stilaan zijn vruchten lijkt af te werpen, de bereidheid van medewerkers om resultaatgericht en in teamverband te werken, de goede coaching van het lijnmanagement – elke dag opnieuw – en de open bedrijfscultuur.

Karel Velle

Algemeen Rijksarchivaris

De bevoegdheid tot regeling en bestuur van het Rijksarchief berust bij de Algemeen Directeur, die uiteraard wordt bijgestaan door een reeks van advies- en beslissingsorganen die hem helpen bij het uitvoeren van het strategisch en operationeel plan. Sinds verschillende jaren wordt de organisatie aangestuurd door de **staf**, die eenmaal per maand samenkomt en is samengesteld uit vier personen: de Algemeen Directeur en de departementshoofden. Afhankelijk van de agenda worden de dossierbeheerders uitgenodigd (HR, ICT, boekhouding, enz.). De staf is op de eerste plaats een orgaan waar informatie en ervaringen worden uitgewisseld, ideeën in concrete plannen worden omgezet en taakafspraken worden gemaakt. In de schoot van de staf worden ook alle strategische beslissingen genomen. De staf valideert het personeelsplan en de ontwerpen van interne circulaire en richtlijnen, beoordeelt de periodieke verslagen van het wetenschappelijk personeel en neemt beslissingen in verband met gebouwen en infrastructuur, contracten en investeringen, vormingsinitiatieven, publicaties, collectiebeleid (verwerving, behoud, digitalisering), marketing en communicatie en publieke dienstverlening. Men kan stellen dat de staf de ondernemingsraad is, de cockpit van waaruit het Rijksarchief op koers wordt gehouden.

De **Commissie voor aanwerving en bevordering**, een orgaan belast met het verstrekken van advies inzake de aanwerving, benoeming en bevordering van statutair wetenschappelijk personeel, kwam in 2008 zes maal samen. Ingevolge de invoering van het nieuw statuut van het wetenschappelijk personeel (K.B. van 25 februari 2008), veranderde de Commissie van naam en samenstelling. Zij kreeg ook bijkomende bevoegdheden. Het adviesorgaan heet voortaan **Jury voor werving en bevordering** van het wetenschappelijk personeel. De nieuwe Jury kwam voor het eerst samen op 7 oktober.

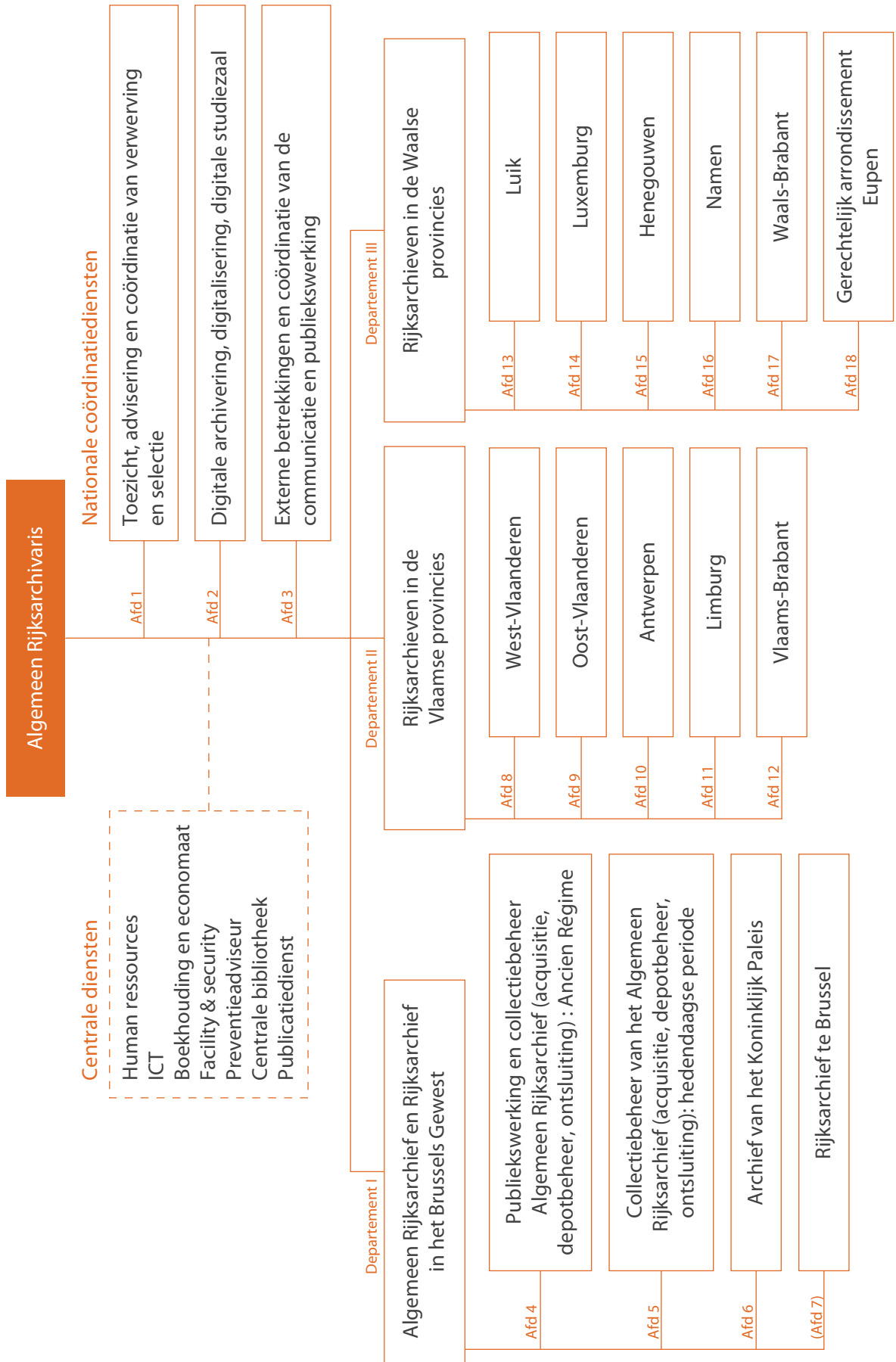
Een tweede advies- en beslissingsorgaan is de **Beheerscommissie**, die toeziet op het goede beheer van de instelling en minimaal vier maal per jaar samenkomt.

De Beheerscommissie volgt het financiële en materiële beheer van de instelling, gerapporteerd door de Algemeen Directeur, en is belast met het vastleggen van het driejarig kaderprogramma van de activiteiten van de instelling, het afsluiten van de rekeningen, het goedkeuren van de (aangepaste en initiële) begrotingen en houdt toezicht op de aankopen boven 5.500 €, de overheidsopdrachten en de aanwerving van personeel op eigen middelen door de instelling. Daarnaast volgt de Beheerscommissie de infrastructuur- en de onderhoudswerken, de veiligheidsmaatregelen m.b.t. personeel, publiek en goederen, evenals de aankoop van artistieke en historische verzamelstukken op.

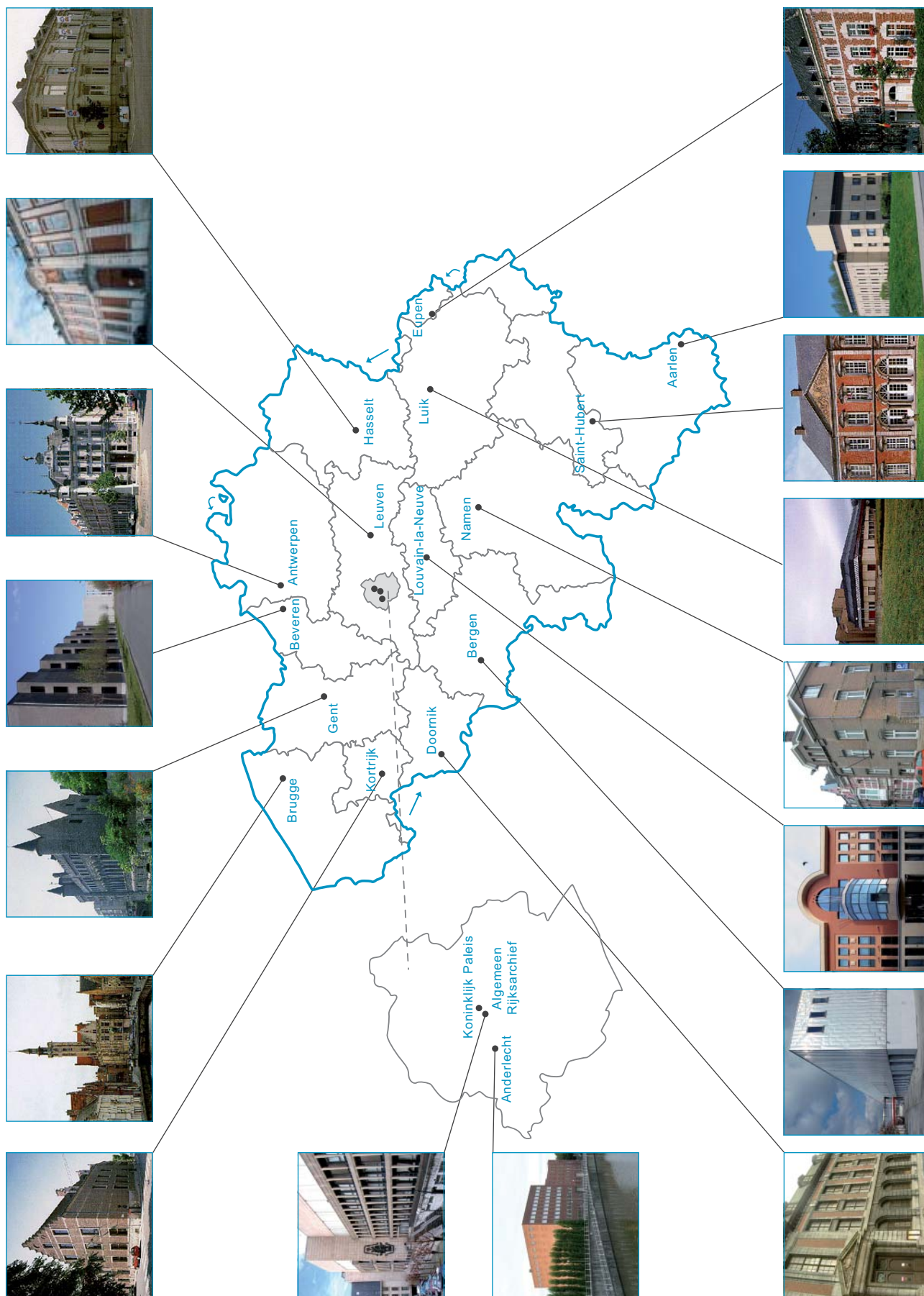
Een derde orgaan dat de directie van het Rijksarchief bijstaat is de **Wetenschappelijke Raad**. Tot de voornaamste taken van de Raad behoren: het voorstellen van de kandidaten voor leidinggevende functies, het beoordelen en rangschikken van de voorstellen van wetenschappelijke onderzoeksprojecten (meerjarige projecten, doctoraten, projecten voor de aanwerving van de zgn. 'toegevoegde onderzoekers') en van voorstellen voor subsidies voor investeringen in wetenschappelijke infrastructuur te financieren door de Nationale Loterij, evenals het verstrekken van advies inzake strategische dossiers zoals de modernisering en herziening van de archiefwet, het leeszaalreglement, de herziening van het statuut van de wetenschappelijke instellingen en hun beheersorganen en de algemene organisatie van de instelling (inplanting van gebouwen, e.d.) voor zover die een impact hebben op het wetenschappelijk onderzoek binnen de instelling. Op de agenda komen regelmatig onderwerpen die verband houden met de samenwerking met de universiteiten (departementen geschiedenis) en andere wetenschappelijke instellingen. De Raad heeft eveneens een belangrijke taak in verband met de uitvoering van het personeelsplan.

In 2008 kwam de Raad vijf maal samen en verstreekte een gemotiveerd advies in verband met de kandidaturen voor de vacante betrekking van hoofd van afdeling 11 (Rijksarchief in de Provincie Limburg), in verband met de aanvraag tot erkenning van drie verenigingen (in toepassing van het K.B. van 13 maart 2008) en in verband met het organogram van de instelling ingevolge de wijziging van het statuut van de wetenschappelijke instellingen van de staat (K.B. van 25 februari 2008). Ook de samenstelling van de Raad werd licht gewijzigd. De taakstelling van de Raad werd eveneens herzien (K.B. van 25 februari 2008, art. 12).

Tot slot werkt het Rijksarchief ook nauw samen met de vertegenwoordigers van de vakorganisaties. In het **Basisoverlegcomité** (BOC) 1, dat in 2008 vijf maal bijeenkwam, worden de dossiers in verband met welzijn op het werk en veiligheid (o.m. de goedkeuring van het jaaractieplan voor welzijn op het werk) behandeld, evenals alle aangelegenheden die betrekking hebben op het statuut en de loopbaan van het personeel, zoals de toepassing van het huishoudelijk reglement, de loopbaanontwikkeling, de uitvoering van het personeelsplan, enz. De bijdrage van de externe leden van het BOC wordt als zeer constructief beschouwd.

STEEDS EEN RIJKSARCHIEF IN DE BUURT

I. PRESTATIES EN RESULTATEN IN 2008

Kencijfers: Enkele belangrijke cijfers en evoluties op een rijtje

		2008	2007
Personeel	Personeelsleden	284	263
	Voltijdse equivalenten	239,4	226,85
Gebouwen	Totale operationele oppervlakte (m ²)	125.483	108.303
	Vloeroppervlakte archiefruimten (m ²)	92.204	75.024
	Vloeroppervlakte publieksruimten (m ²)	10.136	10.136
	Bergcapaciteit archieven en bibliotheek (m ²)	367.431	357.431
Beheerd archief	in strekkende meter	235.882,29	227.114,59
Aanwinsten	in strekkende meter	8.767,70	11.913,24
Publicaties		129 (18.238 blz.)	81 (10.334 blz.)
Aantal lezerskaarten		6.302	6.782
Werkbezoeken		72.171	72.487
Archief ontsloten via ABS-Archeion	Archiefblokken	20.595	17.983
	Archiefbestanddelen	6.366.375	6.153.431
	Toegangen	17.522	11.991
	Archiefvormers	26.410	18.570
Archief gedigitaliseerd	Aantal gedigitaliseerde beelden: originelen (parochieregisters)	573.791	821.444
	Aantal gedigitaliseerde beelden: microfilms (burgerlijke stand)	2.070.604	1.076.089

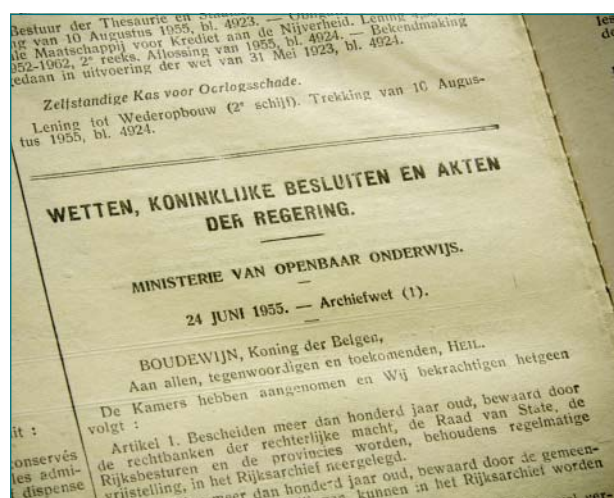
TOEZICHT OP HET ARCHIEFBEHEER VAN OVERHEIDSDIENSTEN

Met uitzondering van de archieven die onder het Waals archiefdecreet (2001) vallen, wordt het archiefbeheer van Belgische overheidsdiensten nog steeds geregeld door de Archiefwet van 1955. Deze verleent de Algemeen Rijksarchivaris en zijn gemachtigden de bevoegdheid toezicht uit te oefenen op de bewaring van de archieven van alle hoven en rechtbanken en van alle openbare besturen en instellingen. Bovendien mag geen enkel door een overheid opgemaakt of ontvangen archiefstuk vernietigd worden zonder uitdrukkelijke toestemming van de Algemeen Rijksarchivaris.

Dit toezicht op overheidsarchieven is zowel toevertrouwd aan de archivariissen van de afdeling 'Toezicht, advisering en coördinatie van verwerving en selectie', als aan de archivariissen verbonden aan de Rijksarchieven gelegen in de provincies. De afdeling oefent toezicht uit op de centrale diensten van de federale instellingen (FOD's, POD's, openbare instellingen), terwijl het toezicht op de buitendiensten van de federale administraties, op de hoven en rechtbanken van de rechterlijke macht en op de lokale en regionale instellingen ressorteert onder de Rijksarchieven in de Provinciën.

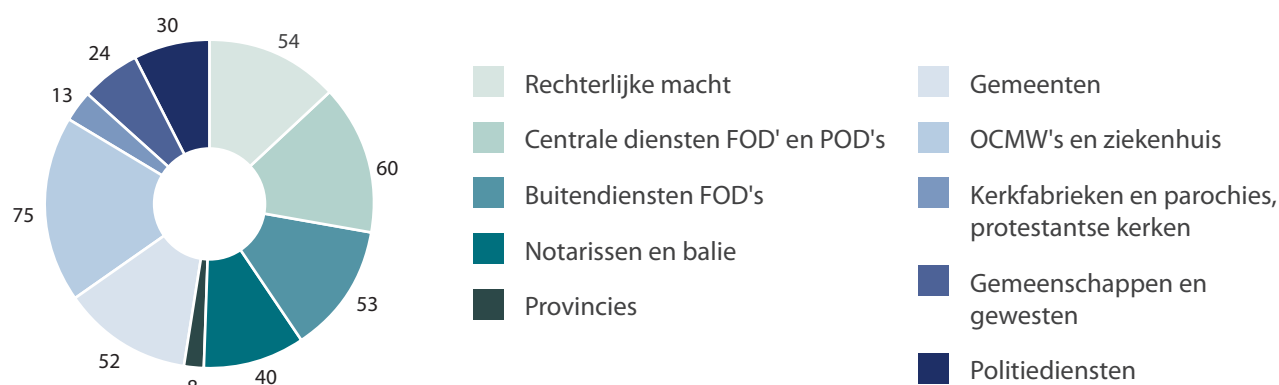
In 2008 waren 47 archivariissen betrokken bij dit activiteitendomein, zes meer dan in 2007. Ze hebben 776 bezoeken afgelegd en 1954 werkdagen besteed aan deze zendingen. In 2007 ging het respectievelijk om 748 bezoeken en 1156 dagen. Waar de stijging van het aantal bezoeken matig is, hebben de rijksarchivariissen in 2008 heel wat meer tijd besteed aan de voorbereiding en afhandeling van hun contacten met overheidsdiensten.

Van de 409 overheidsdiensten waarmee in 2008 contact werd opgenomen, hangen 54 af van de rechterlijke macht (hoven, rechtbanken, parketten en arbeidsauditoraten), 60 zijn centrale diensten van de FOD's en POD's en 53 vormen buitendiensten van de FOD's. Verder werden 37 notarissen, 1 kamer van notarissen en 2 ordes van advocaten geteld, 8 provinciale instellingen, 52 gemeenten of gemeentelijke archiefdiensten, 74 OCMW's, 1 openbaar ziekenhuis, 11 kerkfabrieken en parochiale archieven, 2 protestantse kerken en 24 organisaties die afhangen van de gemeenschappen en de gewesten. In het kader van een aantal prioriteiten die in 2008 werden gelegd, werden 4 gedeconcentreerde politiediensten en 26 lokale politiezones, waaronder 18 in de provincie Limburg, bezocht.

Archiefwet 1955

Contacten met overheidsdiensten inzake 'Toezicht'

Naast gerichte en specifieke contacten voert het Rijksarchief ook meer globale archiefaudits uit. Deze hebben voornamelijk tot doel de betrokken diensten te helpen bij het beheer en de bewaring van hun archief, met respect voor de van kracht zijnde wetgeving, maar ook met het oog op de rendabiliteit. In 2008 werden dergelijke globale evaluaties gerealiseerd voor alle diensten van het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen, voor de Luikse buitendiensten van de patrimoniumadministratie (FOD Financiën) en voor de stad Namen. Naast deze 3 auditrapporten werden 193 inspectierapporten opgesteld voor evenveel verschillende diensten en instellingen.

OPRICHTING VAN FAF – FEDERAAL ARCHIVARISSENFORUM

Door hun bevoorrechte positie van waarnemers en evaluatoren van het archiefbeheer in het openbaar domein op alle bestuursniveaus, spelen rijksarchivarissen bovendien de rol van coördinatieorgaan tussen de overheidsdiensten. Ze moedigen de uitwisseling van informatie en goede praktijken inzake archiefbeheer aan, brengen de overheidsdiensten met elkaar in contact, enz. Deze aanpak resulteerde in de oprichting van het FAF, het Federaal Archivarissenforum, dat op 12 februari 2008 boven de doopvont werd gehouden. Het FAF wil een plek zijn waar archivarissen van federale overheidsdiensten kennis en ervaringen over archiefbeheer – gaande van interpretatie van regelgeving tot het materieel beheer van archieven – kunnen uitwisselen. In 2008 vonden drie bijeenkomsten van het FAF plaats, die gepaard gingen met een plaatsbezoek aan een archiefdienst of een uiteenzetting over een actueel thema.

Bezoek FAF aan het ARA, met demonstratie van de nieuwe archiefmappen

ADVIES

Zoals de naam het zegt, biedt de afdeling 'Toezicht, advisering en coördinatie van verwerving en selectie' ook inhoudelijke ondersteuning aan die administraties die het beheer van hun documenten willen verbeteren. Ze biedt adviezen, werkinstrumenten en specifieke vormingsactiviteiten aan, die duidelijk gericht zijn op praktische oplossingen.

De bewaring van digitale archieven

Brochure met aanbevelingen voor het duurzaam bewaren van e-mails

Ook dit is archief

Een actueel vraagstuk dat archiefdiensten overal ter wereld bezighoudt, is het bewaren van digitale documenten, zoals bijvoorbeeld e-mails en databanken. Ook dat zijn immers archieven, die door hun specifieke vorm nog moeilijker te bewaren zijn dan papieren documenten. Het Rijksarchief probeert de overheden bij te staan en concrete richtlijnen te geven in twee brochures: in de ene zijn aanbevelingen voor het duurzaam bewaren van e-mails terug te vinden, in de tweede richtlijnen voor het duurzaam bewaren van elektronische kantoordocumenten.

Adviesbrochures

In 2007 ging het Rijksarchief van start – in antwoord op veelgestelde vragen – met het opstellen van adviesbrochures voor overheden. In 2008 zagen twee nieuwe brochures het licht, die beide de technische vereisten van archiefruimtes behandelen. De ene spitst zich toe op het beheer van archieven die nog administratief nut hebben, de andere op het bewaren van historische archieven.

— VERWERVING EN SELECTIE VAN ARCHIEVEN —

Het Rijksarchief voert ook een geïntegreerd beleid inzake het toezicht en de verwerving van overheidsarchieven, in combinatie met een beleid van prospectie en verwerving van particuliere archieven. Dit impliceert een interne coördinatie gericht op het optimaliseren van de middelen waarover het Rijksarchief beschikt.

Rekening houdend met de enorme omvang van overheidsarchief is het onmogelijk – en het is trouwens niet nodig – om alle documenten te bewaren. Het opstellen van archiefselectielijsten, hét basisinstrument bij uitstek voor een adequaat archiefbeheer, is dan ook de absolute prioriteit voor het Rijksarchief.

Een archiefselectielijst is een systematisch overzicht, een lijst van alle archiefreeksen – op papier of in digitale vorm – die door een persoon of een organisatie gevormd en ontvangen worden in het kader van hun activiteiten. Daarin wordt per archiefreeks onder meer de administratieve bewaartermijn en de definitieve bestemming vermeld. Zo weet de organisatie van bij aanvang welke documenten na verloop van de administratieve bewaartermijn mogen vernietigd worden en welke blijvend bewaard moeten worden omwille van hun historisch belang of hun bewijswaarde. Het aanmerken van documenten als ‘te vernietigen’ en het verlenen van toelatingen tot vernietiging gebeurt uiteraard volgens weldoordachte criteria. In 2008 werden 130 toelatingen tot vernietiging gegeven voor zeer diverse overheidsdiensten. De rijksarchivarissen hebben in 2008 48 archiefselectielijsten opgesteld.

Bijzondere aandacht werd besteed aan de federale wetenschappelijke instellingen. Selectielijsten voor het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen, voor de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en voor de Koninklijke Sterrenwacht werden afgewerkt, evenals voor de POD Wetenschapsbeleid. De voorbereidende ‘inspectiebezoeken’ die de rijksarchivarissen in dat kader brachten, waren tevens een goede gelegenheid om het personeel van deze instellingen nuttige tips en aanbevelingen over documentbeheer mee te geven.

Rijksarchivarissen hebben ook hun collega-archivarissen in dienst van federale, regionale of gemeentelijke administraties geholpen bij het opstellen van

Voorstelling van de selectielijst voor het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen, in aanwezigheid van minister Sabine Laruelle en van Camille Pisani, algemeen directeur van KBIN

archieffselectielijsten. Vooral een aantal diensten uit de onderwijssector van zowel de Franse Gemeenschap (algemene directie, inspectie, scholen), als de Vlaamse Gemeenschap (CLB/PMS en scholen), werden in 2008 met raad en daad bijgestaan.

TOEZICHT EN ADVIES IN CIJFERS

In 2008 werd € 5.188,76 van het budget van het Rijksarchief specifiek besteed aan activiteiten in het kader van 'toezicht'. Dat bedrag dekt in essentie de kosten voor de verplaatsingen van de inspecteurs en voor de organisatie van studiedagen en van coördinatievergaderingen van enkele werkgroepen.

Enkele indicatoren geven een helder beeld van de activiteiten en van de resultaten behaald in 2008.

Activiteit	2007	2008
Auditrapporten met betrekking tot het archiefbeheer van een archiefvormer	2	3
Inspectierapporten	152	193
Archiefselectielijsten opgemaakt door het Rijksarchief	28	48
Aan instellingen verleende toelatingen tot vernietiging	192	130
Instellingenstudies over overheidsdiensten	24	45
Richtlijnen of adviezen inzake archiefbeheer	44	14
Advies- of informatiebrochures	3	2
Sensibiliseringsinitiatieven georganiseerd voor archiefvormers (bv. informatiesessies, geleide bezoeken aan het Rijksarchief)	26	30
Door het Rijksarchief georganiseerde opleidingen over archiefbeheer voor overheidsdiensten	8	1
Tussenkomen met het oog op de recuperatie van archieven die openbaar verkocht worden (bescherming van het openbaar domein)	2	8

Een uitgebreid verslag van de activiteiten van het Rijksarchief inzake toezicht en advies in 2008 wordt afzonderlijk gepubliceerd, onder de titel *'Het archieftoezicht: een geheugensteun voor de openbare diensten'*.

HET RIJKSARCHIEF BEWAART 235 STREKKENDE KILOMETER ARCHIEF

Archieven vormen de schriftelijke neerslag van handelingen en activiteiten van een organisatie of een persoon. Overeenkomstig de regels van de archiefwetenschap moeten zij worden bijgehouden per organisatie of persoon die de documenten in kwestie heeft opgemaakt of deze van elders heeft ontvangen. Zo'n geheel van documenten dat van één archiefvormer afkomstig is, heet een archiefbestand of een archief.

Dagelijks worden massa's nieuwe archieven gecreëerd. Nadat deze stukken hun oorspronkelijke functie van bewijsstuk of geheugensteun hebben verloren, worden zij door archiefmedewerkers onderworpen aan een strenge selectie. Slechts een klein deel komt in aanmerking voor blijvende bewaring als bron voor historisch onderzoek. Bij archief denken we spontaan aan geschreven of gedrukte documenten. Maar een archiefstuk kan ook de vorm aannemen van een kaart, een tekening, een foto, een geluidsopname of een computerbestand.

De kern van het archiefbezit van het Rijksarchief wordt gevormd door de overheidsarchieven, meestal ingedeeld in twee periodes: het ancien régime tot 1795, en de periode van 1795 tot nu, de hedendaagse periode. We bewaren zowel archieven van de federale overheid, als archieven van overheidsinstanties op lokaal, provinciaal en gewestelijk niveau.

Ook particuliere archieven kunnen bij ons worden geraadpleegd: archieven van kerkelijke instellingen, zoals abdijen, kloosters, kerken e.d.; archieven van particuliere personen en (adellijke) families; archieven van bedrijven, genootschappen en verenigingen... En niet te vergeten: tal van politici en ministeriële kabinetten hebben hun archief aan het Rijksarchief in bewaring gegeven.

Diverse verzamelingen, waaronder de verzameling 'Kaarten en plattegronden', de plakaten en ordonnanties van het ancien régime, doodsbrieven, enz. vormen een mooie aanvulling op de eigenlijke archiefbestanden.

Jaarboek uit het archief van het bekende Kortrijkse meubelbedrijf De Coene

NIEUWE ARCHIEVEN

De omvang van de archieven die door het Rijksarchief worden beheerd, steeg in 2008 met 8.767 strekkende meter. Minder spectaculair dan in 2007 weliswaar – toen een aangroei van maar liefst 11.913 strekkende meter werd gemeten – maar toch zeer aanzienlijk. Ter vergelijking: van 2000 tot 2004, een periode van vijf jaar dus, groeide het door het Rijksarchief beheerde archief aan met 6.547 str.m., waarna het jaar 2005 een boost kende met 6.789 str.m., om in 2006 terug te vallen tot 5.287 str.m.

Aangroei in 2008 van de door het Rijksarchief beheerde bestanden, in strekkende meter

Type archief	Aangroei 2008	Beheerde archief op 31.12.2008	Beheerde archief op 31.12.2007
Archieven van overheidsinstellingen tot 1795			
Centrale overheden	0,02	9.695,13	9.695,11
Regionale en bovenlokale overheden	0,13	11.305,01	11.304,88
Lokale overheden	6,63	11.064,89	11.058,26
Totaal	6,78	32.065,03	32.058,25
Archieven van overheidsinstellingen vanaf 1795			
Hoven en rechtbanken	2.706,25	39.608,09	36.901,84
Centrale departementen van de nationale/federale regering	3.471,92	30.685,4	27.213,48
Centrale departementen gemeenschaps- en gewest-regeringen	140,52	1.426,89	1.286,37
Buitendiensten en openbare instellingen federale overheid	846,2	28.619,4	27.773,2
Buitendiensten en openbare instellingen deelstaten	61,14	1.864,87	1.803,73
Provincie	0,68	14.615,9	14.615,23
Regionale en bovenplaatselijke overheden	12,35	1.306,01	1.293,66
Gemeenten en andere plaatselijke overheden	136,951	9.597,991	9.461,04
Totaal	7.376,011	127.724,561	120.348,55
Archieven van overheidsinstellingen voor en na 1795			
Polders en wateringen	4	362,27	358,27
Notarissen	811,4	16.271,66	15.460,26
Totaal	815,4	16.633,93	15.818,53
Archieven van het Koninklijk Paleis			
	83,66	3.128,71	3045,05
Archieven van privaatrechtelijke instellingen			
Kerkelijke instellingen	103,371	6.597,851	6.494,48
Particuliere organisaties, verenigingen, bedrijven	198,37	25.990,08	25.791,71
Families en personen	161,261	13.350,261	13.189
Totaal	463,002	45.938,192	45.475,19
Verzamelingen			
Parochieregisters en klappers	2,26	1.901,03	1.898,77
Burgerlijke stand en tafels	0,17	5.157,06	5.156,89
Andere documentaire verzamelingen	20,42	3.333,78	3.313,36
Totaal	22,85	10.391,87	10.369,02
TOTAAL VAN HET BEHEERDE ARCHIEF	8.767,70	235.882,29	227.114,59

→ De grootste archiefbewaarinstelling in België

Uitgesplitst over de verschillende Rijksarchieven, geeft dit het volgende beeld:

**Aanwinsten per archiefbewaarplaats in 2008, in strekkende meter
(exclusief de overbrengingen tussen Rijksarchieven onderling)**

Archiefbewaarplaats	Aangroei in 2008	Aangroei in 2007
Dept. I – Brussel		
ARA	3.600,76	339,21
Archief van het Koninklijk Paleis	83,66	5,05
Rijksarchief te Brussel (Anderlecht)	623,34	434,77
Rijksarchief te Brussel II (Hopstraat)	80,73	4.046,43
Totaal	4.388,49	4.825,46
Dept. II – Vlaamse provincies		
Antwerpen	294,1	156,5
Beveren	1.323,1	4.097,83
Brugge	19 + plannen	109,9
Gent	33,5	25,25
Hasselt	110,31	157,02
Kortrijk	29,54	101,84
Leuven	48,94	37,38
Ronse	22,01	0,64
Totaal	1.880,503	4.686,36
Dept. III – Waalse provincies		
Aarlen	266,08	295,77
Luik (+ Hoei)	286,26	249,58
Louvain-la-Neuve	512,55	51,09
Bergen	1.163,51	1.319,81
Namen	36,63	204,87
Saint-Hubert	74,65	45,6
Doornik	88,7	38,5
Eupen	70,33	196,2
Totaal	2.498,71	2.401,42
ALGEMEEN TOTAAL RIJKSARCHIEF	8.767,70	11.913,24

Archief beheerd door het Rijksarchief – totalen per Departement

	Totaal 2007	Aangroei 2008	Totaal 2008
Dept. I – Brussel	81.706,85	4.388,49	86.095,34
Dept. II – Vlaamse provincies	80.388,55	1.880,50	82.269,05
Dept III – Waalse provincies	65.019,19	2.498,71	67.517,90
TOTAAL	227.114,59	8.767,70	235.882,29

► De grootste archiefbewaarinstelling in België

De in het oog springende aangroei in het Algemeen Rijksarchief – een vertienvoudiging ten opzichte van 2007 – is op het conto te schrijven van de afdeling ‘Hedendaagse archieven’, die in 2008 de overdracht verzorgde van meer dan 3 km dossiers van de Vreemdelingenpolitie. Reeds in 1948 en 1965 droeg de Staatsveiligheid aan het Algemeen Rijksarchief bijna één miljoen individuele vreemdelingendossiers over, geopend tussen 1835-1912. Dit indrukwekkende bestand is in de loop van 2008 verder aangegroeid door een derde overdracht van dossiers geopend tussen 1913 en 1943. Voortaan bewaart het Algemeen Rijksarchief meer dan 2 miljoen individuele vreemdelingendossiers!

3 km dossiers van de Vreemdelingenpolitie (ARA)

Naast de indrukwekkende aangroei van hedendaagse overheidsarchieven kende het ARA ook een aangroei van archief van centrale overheden uit het ancien régime. Het belang hiervan is omgekeerd evenredig aan de omvang van de aangroei, die inderdaad slechts 2 cm bedroeg. Enerzijds betrof het een particuliere schenking van documenten van de Geheime Raad, anderzijds de neerlegging van het manuscript van het Manifest van het Brabantse Volk van Henri Vander Noot, uit 1789. Dit Manifest – dat wordt beschouwd als de eerste onafhankelijkheidsverklaring van onze gewesten ten opzichte van een vreemde heerser – werd aangekocht door de Koning Boudewijnstichting en aan het Rijksarchief in bewaring gegeven. Gezien het belang van het document, werd het dadelijk gedigitaliseerd en kan het via onze website worden geconsulteerd.

‘Manifest van het Brabantse volk’ in bewaring gegeven door de Koning Boudewijnstichting

Terwijl de massale neerlegging van omvangrijke hedendaagse archieven in Beveren noodgedwongen moest worden teruggeschoefd in 2008 – in afwachting van de afwerking van de nieuwe gebouwen herbergt het Rijksarchief Beveren immers de archieven van het Rijksarchief Antwerpen en nog een groot deel van die van het Rijksarchief Leuven – gaat in Bergen die operatie gewoon door. De medewerkers van het Rijksarchief Bergen concentreerden zich in 2008, zoals in 2007, vooral op overdrachten van archieven van rechtbanken en notarissen.

— OVERDRACHTEN TUSSEN RIJKSARCHIEVEN ONDERLING —

In bovenstaande tabel werden de overdrachten tussen Rijksarchieven onderling niet opgenomen. Meestal gaat het om losse documenten of afgedwaalde items, zeer beperkt van omvang.

Toch waren er ook enige belangrijke transfers in 2008: het bedrijfsarchief van Tractionel (324,76 str.m.) werd van het Algemeen Rijksarchief overgebracht naar het Rijksarchief te Brussel II (Hopstraat); de registers van de Burgerlijke Stand van Nijvel, 1779-1870 (190 str.m.) werden van Saint-Hubert overgebracht naar het nieuwe Rijksarchief te Louvain-la-Neuve, en door het Rijksarchief te Brussel I (Anderlecht) werd 15 str.m. schepengriffie-archief overgedragen aan het Rijksarchief te Beveren. Deze laatste transfer is evenwel voorlopig: het betreft archief van de schepengriffie van Vlaams-Brabant, met als eindbestemming het Rijksarchief te Leuven, waar eind 2009 de nieuwe magazijnen klaar zullen zijn.

— Vernietigingen en overdrachten aan derden —

In sommige Rijksarchieven vonden – na selectie volgens weldoordachte criteria – ook vernietigingen van archief plaats, vooral dan van bulkarchieven die niet vooraf door de archiefvormer waren geselecteerd. Door het Rijksarchief te Aarlen werden 266 str.m. documenten van rechtbanken, van buitendiensten van Financiën en van het provinciebestuur, die niet voor permanente bewaring in aanmerking kwamen, afgevoerd voor vernietiging. In Kortrijk was hetzelfde lot beschoren aan 20ste-eeuwse bestanddelen van dearchieven van het stadsbestuur, van een sociale huisvestingsmaatschappij en van een textielbedrijf.

Het Rijksarchief te Brugge ‘verloor’ archief in het kader van een ruil-overeenkomst: 21,35 str.m. gemeentearchieven uit ancien régime en hedendaagse periode werden overgedragen aan het Stadsarchief Brugge. Het archief van de vzw Internationale Muziekwedstrijd Koningin Elisabeth (1956-1976; 24,5 str.m.) dat werd bewaard in het archief van het Koninklijk Paleis, keerde in 2008 terug naar de vzw.

Maar de meest opmerkelijke overdracht is ongetwijfeld deze die plaatsvond in Ronse: het hart van Lamoraal, graaf van Egmont, 440 jaar geleden onthoofd op de Grote Markt van Brussel, werd plechtig overhandigd aan het stadsbestuur van Zottegem. Het hart verdween in 1952 samen met andere relikwieën uit de crypte van de kerk van Zottegem en kwam na omzwervingen in het Rijksarchief te Ronse terecht. Als voorwerp met museale waarde hoorde het daar natuurlijk niet echt thuis!

Hart van Egmont, door het RA Ronse overgedragen aan de stad Zottegem

— TIJDELIJKE OVERBRENGINGEN NAAR ANDERE RIJKSARCHIEVEN —

Omwille van plaatsgebrek of tijdens grootscheepse verbouwingswerken gebeurt het wel eens dat Rijksarchieven hun collectie of een deel ervan tijdelijk overbrengen naar een ander depot.

Het Rijksarchief Antwerpen dat omwille van ingrijpende renovatiewerken eind 2007 zijnarchieven en dienstverlening aan het publiek transfereerde naar Beveren, was daar ook in 2008 te gast.

Maar de meeste tijdelijke transfers zijn minder drastisch. De Rijksarchieven te Namen en Doornik, die allebei kampen met plaatsgebrek, hebben in 2007 voorarchieven van rechtbanken, notarissen, een kerkfabriek en een bedrijf onderdak gevonden in het Rijksarchief te Bergen. Vooral voor het Rijksarchief te Doornik betreft het hier een zeer tijdelijke oplossing: in 2009 verhuist dit Rijksarchief immers naar een veel ruimer pand, het ‘Casterman’-gebouw. Voor het Rijksarchief te Namen, dat dit jaar ook tijdelijkarchieven van vooral de gerechtelijke politie naar Louvain-la-Neuve overbracht – maar dit in het kader van een onderzoeksproject – is een dergelijke definitieve oplossing helaas nog niet in zicht.

CONSERVERING EN RESTAURATIE

Het materieel behoud van de aan het Rijksarchief toevertrouwde archieven is één van onze primaire taken. De permanente bewaring van het archiefmateriaal vergt een opslag in speciaal daarvoor toegeruste ruimten die beantwoorden aan strenge eisen inzake temperatuur, luchtvochtigheid, brand- en waterbeveiliging.

De archieven zelf worden opgeborgen in zuurvrije mappen en archiefdozen, voorzien van de nodige identificatiekenmerken. Archieven die in de loop der tijd zijn aangetast, moeten worden hersteld en eventueel opnieuw ingebonden.

Basisconservering: ontstoffen en verpakken

In alle Rijksarchieven samen werden in 2008 meer dan 11 kilometer archiefdocumenten verpakt of herverpakt. Stoffige archiefstukken worden vooraf ontstof en gereinigd, gekreukte of samengevouwen documenten worden in de mate van het mogelijke gevlaakt.

Nieuw in 2008 was de introductie van de zgn. 'affichemappen' in zuurvrij karton met bijhorende zuurvrije omslagen. Deze werden vanaf het einde van het jaar in gebruik genomen om grote formaten, in het bijzonder kaarten, plattegronden, affiches en prenten, in op te bergen of te transporteren.

De Rijksarchieven van Anderlecht en Beveren besteedden in 2008 ook voor het eerst stukken aangetast door schimmel, uit voor gammastraling. Gammastraling is een soort elektromagnetische straling die gebeurt in een Nederlandse vestiging van het Engelse bedrijf Isotron. Via doorstraling wordt de DNA-keten van micro-organismen doorbroken en worden bv. schimmels vernietigd, zonder dat het archiefstuk noemenswaardig wordt beschadigd, een lichte verzwakking van de vezelstructuur van papieren documenten niet te na gesproken.

Bij het (her-)verpakken van archief spelen jobstudenten, die in de zomer van 2008 aan de slag gingen in de verschillende Rijksarchieven, een grote rol. Net als in de voorbije jaren werden ze hoofdzakelijk ingezet voor taken in verband met de materiële zorg voor archief. En opnieuw betekenden hun aanwezigheid en hun inzet een daadwerkelijke hulp. Ze vlakten en ontstoften documenten en plooiden verpakkingsmateriaal. Ruim 2.100 strekkende meter archief werd herverpakt in zuurvrije mappen en vervolgens in zuurvrije dozen, en van etiketten voorzien. Meer dan in de voorbije jaren werden jobstudenten ingezet bij de invoering van archiefbeschrijvingen in het archiefbeheerssysteem: 15.908 beschrijvingen van do-

cumenten werden ingevoerd, 855 geluidsbanden werden beschreven in 3.231 records, en in het RA te Eupen werden 4.000 kaarten en plattegronden voorzien van een Archeionnummer.

De activiteiten van de jobstudenten in cijfers

Vlakken van documenten	10 strekkende meter
Ontstoffen van documenten	1.273 strekkende meter
Plooien van archiefdozen	12.684 dozen
Herverpakken van archief	2.124 strekkende meter
Kleven van etiketten op mappen	45.153 etiketten
Kleven van etiketten op dozen	10.878 etiketten
Invoeren van archiefbeschrijvingen	23.139 beschrijvingen

Restauratieprojecten in het eigen restauratieatelier

Het restauratieatelier dat in het Algemeen Rijksarchief was opgericht in 1859, werd na een lange traditie gesloten op het einde van de jaren 1980. Het in een goede staat bewaren van het rijke erfgoed dat het Rijksarchief wordt toevertrouwd, blijft evenwel een van hoofdbekommernissen van de instelling. Vandaar werd besloten opnieuw een eigen restauratieatelier in het leven te roepen. Naast de inzet van eigen middelen kon het Rijksarchief een beroep doen op de steun van de Nationale Loterij, om over te gaan tot de nodige investeringen.

De inhuldiging van het nieuwe restauratieatelier vond plaats op 12 december 2008.

Het restauratieatelier beperkt zich tot de behandeling van documenten bewaard in een van de Rijksarchieven. De aanwezige knowhow en apparatuur zijn vooral gericht op de restauratie van papieren en perkamenten documenten, en van zegels.

In 2008 voerden de twee restaurateurs 57 restauraties uit, waarvan 30 in functie van een tentoonstelling: 10 kaarten en plattegronden (o.m. een plattegrond van Diest uit 1669 en het plan van de loodmijn van Vedrin uit 1795), 22 affiches, 15 documenten op papier, 3 documenten op perkament, 3 zegels en 4 voorwerpen. Voor de berging van documenten met een speciaal formaat werden eveneens vier bewaar dozen vervaardigd.

Restauratie van een kaart in het atelier van het ARA

De inhuldiging van het restauratieatelier

Uitbestede restauratie

Gezien de hoge kostprijs kan slechts in geringe mate een beroep worden gedaan op de diensten van gespecialiseerde restauratieateliers. Een atlas, een aantal kaarten en documenten uit Limburgse kerkelijke instellingen die aangetast waren door verzuring en intensief gebruik, werden door een extern atelier gerestaureerd, evenals het ledenregister van het Brugse schoenmakersambacht en enige notarisregisters uit het Brusselse.

CORES: een ambitieus samenwerkingsinitiatief

Op 28 april 2008 werd CORES boven de doopvont gehouden: het Competentieplatform voor Conservering en Restauratie van Boeken en Archief. Het gaat om een gezamenlijk initiatief van het Rijksarchief en het Stadsarchief Brugge, de archiefdiensten van het Bisdom en het Seminarie te Brugge, het OCMW-archief, de erfgoedcel Brugge, de Openbare bibliotheek te Brugge en Syntra West. Bedoeling is om activiteiten rond restauratie en conservering van boeken en archief, onderzoek, opleiding en dienstverlening, én de expertise van deze partners te bundelen ten gunste van de erfgoedsector. Begin september ging de eerste opleiding van start: 'Restauratievakman van boeken & archief'. 22 geïnteresseerden schreven zich in, onder wie een medewerker van het Rijksarchief te Beveren.

De opleiding 'Restauratievakman' is zeer praktijkgericht

Het Fonds David-Constant investeert in het erfgoed van het prinsbisdom Luik

Het project 'Restauratie en valorisatie van de archieven van het prinsbisdom Luik – Fase 1 : registers van de Geheime Raad' heeft een subsidie van 25.000 euro gekregen van het Fonds David-Constant, beheerd door de Koning Boudewijnstichting. Dat deze mooie som het welslagen van het project ten goede zal komen, spreekt voor zich.

Het subsidie maakt het mogelijk een plan op te stellen wat betreft het behoud en de restauratie van de ancien régime archieven die bewaard worden in het Rijksarchief te Luik en beschadigd werden bij een bombardement in 1944. Vele documenten zijn in te slechte staat om geraadpleegd te kunnen worden en dreigen op termijn zelfs te verdwijnen.

De archieven die tijdens Fase 1 behandeld zullen

Registers van de Geheime Raad van het prinsbisdom Luik, die zullen gerestaureerd worden dankzij het Fonds David-Constant

worden – de registers van de Geheime Raad van het prinsbisdom met resoluties, brieven, commissies en rekesten – vormen één van de belangrijkste bronnen voor de geschiedenis van Luik. Deze documenten (daterend van 1525 tot 1794) geven heel het gamma van activiteiten van de instelling weer en bestrijken alle mogelijke domeinen van de geschiedenis.

— ANDERE INFORMATIEDRAGERS —

Om gebruiksschade te voorkomen, worden veelvuldig geraadpleegde archieven (parochieregisters, registers van de burgerlijke stand) of bepaalde risicoarchieven (bv. kaarten, plattegronden, tekeningen, oude perkamenten charters) overgebracht op een andere informatiedrager, op microfilm en meer en meer onder elektronische vorm. Een bijzondere zorg zal in een zeer nabije toekomst moeten worden besteed aan de conservering van de machineleesbare gegevensbestanden waarvan de overbrenging naar het Rijksarchief wordt voorbereid.

Overbrenging op microfilm

In 2008 werden in het Rijksarchief zelf 95 archiefeenheden gemicrofilmd uit het Archief van Achiel Van Acker (RA te Brugge). Het ging hierbij om ongeveer 36.000 pagina's. Resultaat zijn 30 nieuwe microfilms, met 30 ontwikkelingen voor de negatieve moederfilm en 60 voor de gebruikerskopieën. Verder werden 3 nieuwe microfilms aangemaakt op bestelling, naast nieuwe positieve kopieën bestemd voor de leeszaalen van de Rijksarchieven te Beveren, Louvain-la-Neuve en Leuven.

Digitalisering

Het in digitale vorm omzetten van archiefdocumenten is één van de prioriteiten van het Rijksarchief. Deze bekommernis moet niet alleen worden begrepen vanuit conserveringsoogpunt, maar ook vanuit ons streven om vanaf 2009 de 'digitale leeszaal' te verwezenlijken. Deze thematiek komt verderop uitgebreid aan bod onder het kopje 'Archieven in een digitale wereld'.

Project 'zegelverzameling'

De afdeling Archieven van het Ancien regime beheert onder meer de verzameling van 38.000 zegelafgietsels, de tweede grootste verzameling ter wereld. Deze verzameling zal integraal worden gedigitaliseerd, zodat raadpleging via de website van het Rijksarchief mogelijk wordt.

Het startschot voor dit grootscheepse digitaliseringsproject werd gegeven in 2008, en in december waren 5000 beschrijvingen ingevoerd en 3400 beelden gedigitaliseerd. Het is de bedoeling eind 2009 de eerste 5000 beelden beschikbaar te stellen via de website van het Rijksarchief.

Vooraleer alle 38.000 zegelafgietsels digitaal consulteerbaar zullen zijn, zijn we allicht 7 à 8 jaar verder. Het integrale project wordt immers intern gerealiseerd, wat een aanzienlijke besparing betekent. In een eerste fase zullen de beschrijvingen enkel in het Frans beschikbaar zijn, omdat de oorspronkelijke beschrijvingen nu eenmaal in die taal zijn opgesteld. In een volgende fase zullen de beschrijvingen worden vertaald naar het Nederlands, het Duits en het Engels, wat zal toelaten een internationaal publiek te bereiken. De beelden worden op zodanige wijze gemaakt, dat reproductie van de zegelafgietsels mogelijk is. En via een omkeerprocédé zal ook het zegel zelf kunnen worden gereconstrueerd, wat de tekst uiteraard makkelijker leesbaar maakt (zie afbeeldingen hieronder). Zodra een zegelafgietsel digitaal beschikbaar is, zal het origineel niet meer in consultatie worden gegeven, wat een betere bescherming betekent.

Afgietsel van het groot ruiterszegel van Karel V
(ARA, Zegelverzameling, nr. 23966)

Omgekeerd beeld van hetzelfde zegelafgietsel

Het thema van de zegelverzameling werd gebruikt voor de nieuwjaarskaart die het Rijksarchief ontwierp

Studiedagen en openingen van tentoonstellingen

— ARCHIEVEN TOEGANKELIJK MAKEN —

Volgens de archiefwet van 1955, nog steeds in voege in 2008, zijn in principe alle archieven van meer dan 100 jaar die door een overheidsorgaan aan het Rijksarchief zijn overgedragen, openbaar. In de geest van de openbaarheid van bestuur wordt alles in het werk gesteld om ook de raadpleging van meer recente archieven te waarborgen, zonder evenwel de bescherming van de persoonlijke levenssfeer uit het oog te verliezen.

Eén van de hoofdtaken van het wetenschappelijk personeel bestaat in het toegankelijk maken van archiefbestanden. Daartoe worden zeer diverse producten ontwikkeld. De meest courante zijn: de weg- en zoekwijzers, brochures waarin het gebruik van bepaalde archiefbestanden of van bepaalde soorten documenten wordt uitgelegd, de archievenoverzichten waarin op een beknopte wijze het totale archiefbezit van een Rijksarchief wordt beschreven, en vooral de archiefinventarissen waarin de archiefbestanddelen in een wetenschappelijk verantwoorde orde worden beschreven. Aan de basis van elke archiefinventaris ligt een institutioneel-historisch onderzoek, waarbij aan het licht gebracht wordt hoe organisaties in het verleden functioneerden, welke bevoegdheden zij hadden en welke activiteiten zij ontplooiden, welke werkprocessen werden toegepast en tot welke archiefvorming deze aanleiding hebben gegeven.

Deze publicaties worden gedrukt in de drukkerij van het Rijksarchief en te koop aangeboden aan zeer democratische prijzen. De nieuwe inventarissen worden systematisch ingevoerd in de online databank 'Zoeken in archieven' en zijn dus ook via onze website bevroegbaar. Oudere inventarissen, die nog niet in elektronische vorm werden geredigeerd, worden intussen 'geretroconverteerd' en toegevoegd aan de databank (zie ook onder het hoofdstuk 'Archieven in een digitale wereld'). Zoekwijzers, tentoonstellings-catalogi, brochures e.d. worden tevens in pdf-vorm beschikbaar gesteld via de website.

In 2008 werden 129 inventarissen, toegangen, gidsen, archiefstudies e.a. gedrukt (samen 18.238 bladzijden), een ruime stijging ten opzichte van 2007 (81 publicaties en 10.334 blz.).

Een lijst van de publicaties verschenen in 2008 is opgenomen in bijlage.

— ONTSLUITINGSPROJECTEN —

In alle Rijksarchieven lopen ontsluitingsprojecten die – gezien de aard van de archiefbestanden waarop ze betrekking hebben – quasi continu doorlopen. Een goed voorbeeld hiervan zijn de notariaatsarchieven, een rijke bron voor elk historisch of genealogisch onderzoek: de wet van 4 mei 1999 bepaalt immers dat notarissen hun minuten en repertoria ouder dan 75 jaar in bewaring moeten geven aan het Rijksarchief. Archieven van hoven en rechtbanken, van het kadaster, van hypotheek-, registratie- en ontvangkantoren e.d. worden evenzeer met de regelmaat van een klok neergelegd in de verschillende Rijksarchieven, en zo snel mogelijk ontsloten. Naast deze uitermate belangrijke 'recurrente' ontsluitingsopdrachten werden in 2008 in elk Rijksarchief ook one-of-a-kind archieven geordend en beschreven.

In het Archief van het Koninklijk Paleis werden de archieven van prins Philippe van België, Graaf van Vlaanderen (1837-1905), en van zijn echtgenote, prinses Marie van Hohenzollern-Sigmaringen, Gravin van Vlaanderen (1845-1912) geïnventariseerd. Deze archieven bevatten heel wat familiale briefwisseling en bieden een schat aan informatie over de ouders van koning Albert I en over de Europese vorstenhuizen in de tweede helft van de 19de-begin 20ste eeuw.

In het Algemeen Rijksarchief werd de ordening en beschrijving afgerond van het archief van de Audiëntie (1344-1744), een van de belangrijkste archiefbestanden voor de vroegmoderne geschiedenis van de Habsburgse Nederlanden. Het bestand is van belang voor onderzoek over de nationale en internationale politiek, patronage, fiscaliteit, militaire operaties, spionage, handel, communicatie, relaties van de overheid met steden, kerkelijke instellingen, adel...

Ook in Rijksarchieven in de provincies werd aandacht besteed aan de ontsluiting van belangrijke ancien régimearchieven van wereldlijke en kerkelijke instellingen. In het RA te Brussel (Anderlecht) werd de inventarisering afgerond van de processen van de steden gevoerd voor de Raad van Brabant, in het RA te Luik van de Rekenkamer van het prinsbisdom en de kathedraal Saint-Lambert, in het RA te Leuven van de abdij van Ninove.

De afdeling 'hedendaagse archieven' van het Algemeen Rijksarchief, met steun van de afdeling 'Toezicht' voltooide in 2008 de inventarisering van de archieven van tientallen administraties en organisaties, waaronder een aantal zeer grote bestanden: kabinetarchieven van Ministers van Economische Zaken, het bestand 'Fusie van de gemeenten' van Binnenlandse Zaken, de archieven van de Belgische Dienst voor Beheer en Liquidatie, van de Openbare Veiligheid (Vreemdelingenpolitie), van de Nationale Bank van België, van de Delcredere dienst, de archieven van de Administraties van 'Bruggen en Wegen', 'Mijnwezen', 'Spoorwegen', 'PTT', 'Zeewezen', Nationale Investeringsmaatschappij.

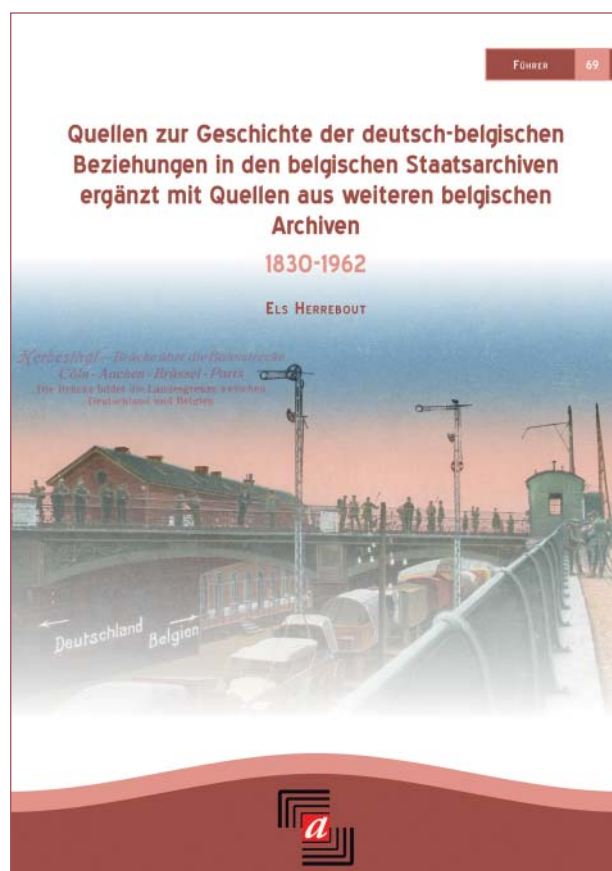
Het omvangrijke archief – 251 strekkende meter en 2102 nummers – van de Gevangenis van Bergen, bewaard in het Rijksarchief aldaar, werd in 2008 ontsloten. Het gaat om een zeer rijk fonds dat een grondige studie van de geschiedenis van de gevangenis van Bergen tijdens de 19de en 20ste eeuw mogelijk maakt. Twee uitzonderlijke documenten uit het bestand verdienen extra aandacht: het gevangenisregister en het moraliteitsregister, die de opsluiting van de grote Franse dichter Paul Verlaine (1844-1896) vermelden.

In het RA te Namen werden onder meer de 19de-eeuwse archieven van de Administratie van het Mijnwezen, de Oorlogsraad en het Krijgsauditoraat geïnventariseerd.

Het RA te Aarlen legde zich in 2008, net zoals in 2007, toe op de ontsluiting van diverse reeksen neergelegd door het provinciebestuur van Luxemburg: militie, bosaanplantingen en ontginningen, boswachters en privé-wachten ...

Inventaris van het archief van de Nationale Bank

Bronnengids Duits-Belgische betrekkingen

Archieven van lokale instanties kwamen eveneens aan de beurt. Parochiearchieven werden ontsloten in Leuven en Doornik, *Ämter* in Eupen, wateringens in Brugge en waterschoutsambten in Beveren. In het RA te Hasselt werd de systematische inventarisering van de archieven van de aldaar bewaarde schepenbanken verdergezet.

En ook de archieven van bedrijven en families werden niet vergeten: in het RA Beveren werd het rijke archief van de uitgeverij en boekhandel Orbis en Orion geïnventariseerd, in het RA Luik dat van de invloedrijke familie Mercy-Argenteau. In Antwerpen werden verschillende kleine familiearchieven bewerkt.

In sommige Rijksarchieven lag in 2008 de prioriteit bij de redactie van het archievenoverzicht van de dienst. Dat was het geval in Saint-Hubert en in Gent. In Eupen werd de bronnengids over de geschiedenis van de Duits-Belgische betrekkingen gefinaliseerd.

LEESZALEN IN HEEL HET LAND

Archieven worden verworven, bewaard en ontsloten om te kunnen worden geraadpleegd in onze leeszaalen, die ten dienste van het publiek werden ingericht in het Algemeen Rijksarchief te Brussel en in de Rijksarchieven in de provincies.

Begin 2008 telde het Rijksarchief 17 archiefbewaarplaatsen annex leeszaalen, een archiefbewaarplaats zonder leeszaalfaciliteiten (Brussel II) en één leeszaal zonder archiefbewaarplaats (Antwerpen – Sandrusstraat).

Alle Rijksarchieven beschikken over een bibliotheek, waarin de lezers een keur van lokale en regionale studies kunnen raadplegen.

Ook de centrale bibliotheek in het Algemeen Rijksarchief groeit gestaag aan. De collectie omvat niet enkel historische studies betreffende een waaier van periodes, thema's en regio's, maar ook een groot aanbod aan archivalistische boeken en tijdschriften.

In 2008 liepen 564 tijdschriftenabonnementen en werden 4254 titels verworven en in de catalogus ingevoerd. De centrale bibliotheek telde 504 werkbezoeken van externe lezers, en 800 van eigen archiefmedewerkers.

De leeszaal van het Algemeen Rijksarchief, waar vanaf eind 2008 renovatiewerken van start gingen

— **ONZE LEZERS** —

Bezoekersaantallen

Verkochte lezerskaarten

Lezerskaarten	2008					2007
	20 €	10 €	5 €	0 €	Totaal	Totaal
Rijksarchief*						
Anderlecht	374	88	92	15	569	655
ARA	198	341	251	47	837	784
Antwerpen	173	5	33	13	224	363
Beveren	567	40	177	96	880	828
Brugge	160	18	19	3	200	261
Gent	81	134	52	8	275	278
Hasselt	179	13	62	6	260	293
Kortrijk	250	14	71	44	379	401
Leuven	265	124	90	16	495	504
Ronse	155	15	46	5	221	236
Aarlen	154	6	63	6	229	265
Bergen	353	18	110	11	492	465
Doornik	180	4	31	2	217	298
Eupen	43	8	39	0	90	104
Luik	364	62	56	1	483	492**
Namen	219	70	55	3	347	404
Saint-Hubert	79	4	20	1	104	151
TOTAAL	3794	964	1267	277	6302	6782

* Wie enkel het Archief van het Koninklijk Paleis bezoekt, hoeft niet in het bezit te zijn van een lezerskaart. Het is wel zo, dat de meeste lezers die opzoekingen in deze archiefdienst komen verrichten, in het bezit zijn van een lezerskaart uitgereikt in een ander Rijksarchief.

** In 2007 werden nog 56 kaarten verkocht in het RA te Hoei, dat een deel van dat jaar nog open was.

Dit cijfer werd hier bij het totaal van Luik gevoegd.

In de meeste Rijksarchieven zet de dalende trend in de verkoop van lezerskaarten zich verder. Gelukkige uitzonderingen zijn Bergen, het Algemeen Rijksarchief en het Rijksarchief te Beveren. In dat laatste geval compenseert de stijging te Beveren de frappante daling van Antwerpen: het RA verkoopt enkel nog lezerskaarten in de genealogische leeszaal in de Sanderusstraat. Lezers die originele documenten van de collectie van het Rijksarchief Antwerpen willen raadplegen, kunnen daarvoor momenteel in het Rijksarchief te Beveren terecht, waar ze zich een lezerskaart van het RA Beveren aanschaffen.

Bij elk bezoek aan een leeszaal wordt een lezer ingelogd via het Archeion-systeem. Het aantal werkbezoeken leert ons meer over bezettingsgraad en publieksbereik dan het aantal verkochte lezerskaarten.

Werkbezoeken 2008

Rijksarchief	2008	2007
ARA	4.469	4.170
Anderlecht	8.309	8.531
AKP	423	550
Antwerpen	4.472*	4.250
Beveren	9.231	8.762
Brugge	2.877	3.651
Gent	1.531	1.922
Hasselt	2.455	2.570
Kortrijk	5.159	4.878
Leuven	5.812	5.825
Ronse	1.955	1.873
Aarlen	2.974	3.049
Luik (+ Hoei)	7.972	7.494
Bergen	5.157	5.648
Namen	3.578	4.071
Saint-Hubert	2.027	1.000
Doornik	3.106	3.574
Eupen	664	669
TOTAAL	72.171	72.487

* Van deze 4.472 werkbezoeken betreffen ruim drie vierden – of 3.450 – de Sanderusstraat en slechts 1.022 de documentenleeszaal van Beveren.

De daling die merkbaar is inzake de verkoop van lezerskaarten zet zich niet in die mate door in het aantal werkbezoeken, behalve in Gent. Het Rijksarchief Gent, dat geen microfilmverzameling bezit die veelvuldig door genealogen wordt geconsulteerd, krijgt traditiegetrouw vooral studenten over de vloer. Ingevolge de herstructurering van het hoger onderwijs waren er tijdens het academiejaar 2007-2008 geen masterstudenten die naar het Rijksarchief afzakten voor hun eindwerk, wat grotendeels de lagere bezoekersaantallen verklaart.

Sommige Rijksarchieven – zoals Kortrijk, Ronse, Luik maar vooral Saint-Hubert – verkochten weliswaar minder lezerskaarten, maar kregen toch meer bezoekers over de vloer. Deze tendens werd ook al in buitenlandse archiefdiensten vastgesteld: minder lezers, maar zij die komen, komen vaker. Het gemiddeld aantal bezoeken per lezer klimt in 2008 ten opzichte van 2007, van 10,68 tot 11,45.

Bij de interpretatie van het gemiddeld aantal bezoeken moet er wel rekening mee worden gehouden, dat gratis kaarten in principe enkel worden uitgereikt aan mensen die slechts één maal komen, en dat met een weekkaart maximaal 5 werkbezoeken kunnen worden afgelegd. Het gemiddeld aantal werkbezoeken per 'gemiddelde' lezer komt daarmee nog iets hoger te liggen.

KWALITEITSHANDVEST

Het Rijksarchief wil in al zijn archiefdiensten een dienstverlening van hoge kwaliteit bieden. In aansluiting op de wensen van de archiefbezoekers – zoals die bleken uit de resultaten van het tevredenheidsonderzoek 'Kwaliteitsmonitor dienstverlening archieven' dat in 2005 en in 2007 in alle Rijksarchieven liep – werd in 2008 een 'Kwaliteitshandvest' uitgewerkt. Begin 2009 zal dit handvest in het Algemeen Rijksarchief en in de Rijksarchieven in de provincies worden verspreid.

VOOR EEN BREDER PUBLIEK: RONDELEIDINGEN EN TENTOONSTELLINGEN

Groepen en verenigingen kunnen een geleid bezoek reserveren in elk van de Rijksarchieven. Onder de leiding van een archivaris kunnen geïnteresseerden zo kennismaken met onze instelling, en het werk van de archivaris en de meest tot de verbeelding sprekende documenten van dichtbij bekijken.

Sommige Rijksarchieven ontvingen bijzondere gasten. Het RA te Namen kreeg op 29 februari bezoek van minister Sabine Laruelle, bevoegd voor Federaal Wetenschapsbeleid, en het RA te Aarlen op 7 oktober van de provinciegouverneur van Luxemburg. De bezoeken, waarbij ook de regionale pers was uitgenodigd, gingen in beide gevallen gepaard met een rondleiding door de archiefruimtes, waar deskundige uitleg werd verstrekt over de bewaarde archieven.

Op 8 januari bezocht Pascal Smet, Brussels minister van Mobiliteit en Openbare werken, het voormalige Haseldonckx-complex, dat eind 2009 zal in gebruik worden genomen als Rijksarchief Brussel II.

Bezoek van Brussels minister van Mobiliteit en Openbare werken aan het toekomstige RA Brussel II (Haseldonckx-site)

Ook studenten geschiedenis, archief- en bibliotheekwetenschappen e.a. komen regelmatig een groepsbezoek brengen dat hen verder leidt dan de leeszaal, waar ze hun opzoeken doen. Ze worden door een archivaris rondgeleid door het gebouw en de archiefruimtes, of maken onder begeleiding van hun lesgever gebruik van de infrastructuur in het kader van een seminarie over het gebruik van specifieke bronnen.

In 2008 konden deze studenten terecht in zowel het Algemeen Rijksarchief als in de meeste provinciale Rijksarchieven.

En 's zomers ontvangt het Algemeen Rijksarchief traditiegetrouw de studenten van de door het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika ingerichte 'Summerschool', die hier gedurende twee dagen een inleiding tot het archiefbeheer krijgen, evenals een overzicht van de archieven bewaard op het ARA. In Eupen werden leden van de Keulse Vereniging voor Rechtsgeschiedenis, van de Luikse diocesane curie en van de Akense Technische Hogeschool ontvangen. In Anderlecht liet een school voor volwassenenonderwijs zich wegwijzen in het thema 'Archief en digitalisering', terwijl de cursisten van de opleiding 'streekgids' van Syntra West Kortrijk werden ontvangen in het Rijksarchief aldaar.

Summerschool 2008

Genealogische verenigingen en heemkundige kringen klopten ook aan bij het ARA en diverse provinciale Rijksarchieven. Hun leden werden vergast op een rondleiding en kregen specifieke informatie die aansloot bij hun belangstellingsfeer. In het RA Namen konden beginnende genealogen komen kennismaken met de beschikbare bronnen, de cursisten van de opleiding 'Klim in je stamboom' van VVF Aalst kregen praktijktips in het RA Ronse.

Op Erfgoeddagen, Open Monumentendagen en opendeurdagen kunnen individuele bezoekers een blik 'achter de schermen' werpen.

Zoals ieder jaar hebben de meeste Vlaamse Rijksarchieven ook in 2008 een substantiële bijdrage geleverd tot het welslagen van de erfgoeddag rond het thema 'Wordt verwacht'. Het lag in de lijn der verwachtingen dat in een aantal Rijksarchieven de digitale @evolutie in het Rijksarchief in de schijnwerpers zou worden geplaatst, met daaraan gekoppeld demonstraties van DemogenVisu, van de functie 'Zoeken naar personen' van onze website en van Archeion. Dit gebeurde in Beveren, Brugge, Gent en Kortrijk. Deze demonstraties kregen heel wat respons en hadden als positief neveneffect dat een aantal potentiële vrijwilligers kon worden warm gemaakt om in de toekomst mee te werken. Het thema 'Wordt verwacht' kreeg op meerdere plaatsen een specifieke invulling. RA Brugge organiseerde een tentoonstelling onder de titel 'Morgen door de blik van gisteren'; in Gent werd geselecteerd voor een kleine tentoonstelling, aangevuld met een interactief en multimediaal aspect in het kader van een drieluik verleden, heden en toekomst; in Kortrijk werd aandacht besteed aan vervangkopieën, verpakking en scanning; in Ronse werden enkele stukken uitgeleend voor een tentoonstelling die in het teken stond van het te verwachten nieuwe cultureel centrum.

Erfgoeddag in het RA Brugge

De Rijksarchieven te Saint-Hubert en te Eupen namen in het najaar deel aan de Waalse 'patrimoniumdagen' 'Patrimoine et culture': ze richtten een tijdelijke tentoonstelling in en gaven rondleidingen.

Regelmatig organiseert het Rijksarchief tentoonstellingen voor het grote publiek. Op deze tentoonstellingen worden unieke en fascinerende archiefdocumenten afgewisseld met foto- en filmmateriaal en met voorwerpen uit collecties van verzamelaars.

Thematisch zijn deze tentoonstellingen meestal gelinkt aan een historisch thema, dat om een of andere reden in de schijnwerpers staat.

Reeds eind 2006 besloten het Rijksarchief en het Archief van de Stad Brussel de handen in elkaar te slaan om aan de hand van hun eigen Expo 58-archieven, aangevuld met maquettes, films en voorwerpen uit de fifties een historische balans op te maken van de wereldtentoonstelling van 1958. Op 17 april 2008 opende de boeiende overzichtstentoonstelling *'Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid'*, opgesteld in het magische Atomium. Via een parcours doorheen verschillende bollen van het Atomium kon de bezoeker kennismaken met de vele facetten van Expo 58 en met de gebeurtenissen die de jaren 1950 zo sterk hebben getypeerd. Op 19 oktober 2008 viel het doek over de tentoonstelling. Met 420.338 bezoekers op zes maanden tijd en een waarderingscijfer van gemiddeld 8 op 10 is de valorisatie van de Expo-archieven van het Rijksarchief een groot succes geworden. Bovendien besliste het Atomium een groot deel van de tentoonstelling over te nemen en permanent op te stellen.

Gelijktijdig met de grote tentoonstelling in het Atomium werden in de inkomhal van het Algemeen Rijksarchief, als smaakmaker, kleurrijke Expo 58-affiches en folders getoond.

'Expo 58 – Tussen droom en werkelijkheid' in het Atomium

Bekende en minder bekende gezichten op de opening

Ook in de inkomhal van het ARA stond Expo 58 in de kijker, met affiches, foto's, brochures en ... het 'Ondine'-tafelstuk, ontworpen door de edelsmeden Wolfers ter ere van Expo 58

Nadien volgde in de inkomhal van het ARA een tentoonstelling die kaderde in de herdenking van het einde van W.O. I: *'1918 – De kanonnen zwijgen: opnieuw vrede?'* (4 nov. 2008-28 feb. 2009), met aandacht voor de terugkeer van de Belgische soldaten, krijgsgevangenen en vluchtelingen en hun herintegratie in de maatschappij. De bestraffing van de activisten en de problematiek van de wederopbouw van de

verwoeste gewesten kwamen eveneens aan bod. Er werd gebruik gemaakt van archiefdocumenten uit het Algemeen Rijksarchief en iconografisch materiaal (foto's, affiches, kaarten en plannen, ...) verzameld door de Commissie voor de Oorlogsarchieven, aangevuld met reproducties van foto's en affiches uit de collectie van het Legermuseum en beelden uit de collectie van het Koninklijk Filmarchief. Ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling werd de uitgave voorgesteld van 'We who are so cosmopolitan', het oorlogsdagboek uit 1914-1915 van de Belgische Constance Graeffe, echtgenote van een Brussels industrieel van Duitse afkomst, dat ontdekt werd in het ARA.

Opening van de tentoonstelling '1918' (ARA)

Bezoek van de medewerkers van de POD Wetenschapsbeleid aan de tentoonstelling '1918 - De kanonnen zwijgen: opnieuw vrede?'

En in het Rijksarchief van Saint-Hubert vond in mei een wel zeer apart evenement plaats: theatergroep 'Compagnie Lazzi' 90' en het Centre culturel de Nasogne speelden in en rond de abdij van Saint-Hubert twee opvoeringen van het stuk 'Petits meurtres entre nous', gebaseerd op het bekende gezelschapsspel *Cluedo*. Deze politiekomedie bood driehonderd bezoekers de kans om een deel van het Rijksarchief te Saint-Hubert te ontdekken, meer bepaald de leeszaal en de klasseerzaal.

'Compagnie Lazzi 90' treedt op in het RA te Saint-Hubert

Medewerkers van het RA Anderlecht geven uitleg aan passanten op 'Het Erfgoed feest!' (Tour & Taxis)

Op 19 april 2008 was het Rijksarchief, vertegenwoordigd door medewerkers van het Rijksarchief Brussel (Anderlecht), aanwezig met een stand op de eerste erfgoedbeurs 'Het Erfgoed Feest!' in de hallen van Tour en Taxis. Het evenement was een initiatief van staatssecretaris Emir Kir en kende 2500 bezoekers.

Medewerkers van het Rijksarchief te Beveren waren in oktober te vinden op de archief-educatiemarkt die doorging in Sint-Niklaas.

— SCIENCE CONNECTION —

Science Connection is het gratis magazine van het Federaal Wetenschapsbeleid, dat vijfmaal per jaar verschijnt in een oplage van 25.000 exemplaren. Het tijdschrift biedt een kijk op wat er leeft in de federale wetenschappelijke instellingen.

In 2008 was het Rijksarchief present met vijf boeiende en fraai geïllustreerde bijdragen:

- 'Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid'
- Boelwerf leeft verder. De ontsluiting van een belangrijk bedrijfsarchief
- '1918. De kanonnen zwijgen: opnieuw vrede?'
- Het Rijksarchief te Eupen: de enige FWI in de Duitstalige Gemeenschap
- De fusie van de gemeenten: een bladzijde uit de Belgische geschiedenis opgehelderd?

Voor en na: montage van de fasen in de bewerking van het archief 'Fusies gemeenten'

— INITIATIEVEN VOOR GENEALOGEN —

Rondleidingen van leden van heemkundekringen en VVF-afdelingen vinden op regelmatige basis plaats in het Algemeen Rijksarchief en de Rijksarchieven in de provincies.

Aangezien genealogen en familiekundigen een belangrijke doelgroep zijn, probeert het Rijksarchief ook meer gericht op hun vragen en wensen in te spelen.

De tweede editie van de genealogische studiedag 'Genealogie begint bij u thuis' (22 november) was opnieuw een gelegenheid om de relaties tussen het Rijksarchief, de genealogische verenigingen en de individuele genealogen aan te halen. Ongeveer 250 geïnteresseerden zakten die dag af naar het Rijksarchief te Brussel (Anderlecht).

Veel interesse voor de genealogische studiedag te Anderlecht, ook van de pers

Begin 2008 vonden in het ARA twee ontmoetingsdagen plaats voor vrijwillige medewerkers en voor al wie interesse heeft om dat te worden. De lopende projecten waarin vrijwilligers aan de slag zijn, werden door enkelen onder hen toegelicht. Veel aandacht ging ook uit naar het eind 2007 gelanceerde online analyseproject 'DemogenVisu'. 'Demogenners' kunnen van thuis uit akten van de burgerlijke stand analyseren, die vervolgens worden opgenomen in de databank 'Zoeken naar personen' van het Rijksarchief.

De ontmoetingsdagen voor vrijwillige medewerkers lokten geïnteresseerden uit heel het land

INITIATIEVEN VOOR ARCHIEFVORMERS

Zie onderdeel 'Partner van archiefvormers'

DE RIJKSARCHIEVEN IN DE MEDIA

Medewerking aan TV- en radioprogramma's

Het voorbije jaar vonden verschillende cameraploegen hun weg naar het Rijksarchief. Voor de reeks 'Verloren Land' – te zien op Canvas in de lente 2009 – werd gefilmd in het RA te Beveren (uitzending rond misdaadauteur Bob Mendes) en tweemaal in het Algemeen Rijksarchief (rond resp. jeugdschrijfster Anne Provoost en Klara-stem Chantal Pattyn). Voor deze uitzendingen werden ook archivarissen geïnterviewd. Het Archief van het Koninklijk Paleis werkte mee aan een productie van de dienst Wetenschappen van de VRT over 'Kinderen achter het IJzerfront – Scholen van de koningin'.

'Verloren land' kwam in 2008 tweemaal opnames maken in het ARA

De opening op 17 april van de tentoonstelling Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid kreeg aandacht op 'nationale' zenders aan beide landszijden, net zoals de persconferentie op 14 maart, waarop de Excel-

lentiepool cartografisch patrimonium – een samenwerkingsverband tussen vier wetenschappelijke instellingen, NGI, RA, KBR en KMMA – werd voorgesteld.

Eind 2008, in het kader van de manifestaties ter herdenking van Wapenstilstand 1918, kwamen de duizenden affiches uit W.O. I in de aandacht, eerst in de geschreven pers, vervolgens op radio 'Omroep Vlaams-Brabant' en op Canvas. Het duidingsprogramma *Terzake* belichtte de zoektocht van het Rijksarchief naar middelen om deze affiches te restaureren en te digitaliseren (uitgezonden op 8 december). De media-aandacht gaf aanleiding tot parlementaire vragen in de Kamer en in het Vlaams Parlement.

VRT-Nieuws was ook aanwezig tijdens de overhandiging van een wel heel apart item uit het RA Ronse aan het stadsbestuur van Zottegem: het hart van Lamoraal, graaf van Egmont.

Niet alleen voor nieuws- en duidingsprogramma's werden opnames gemaakt en archivarissen geïnterviewd. Zo kwam bijvoorbeeld de cameraploeg van het amusementsprogramma *'De Bedenkers'* het nut van een uitvinding testen – een plaatsbesparend archiefopbergsysteem – in het Algemeen Rijksarchief (uitzending op 29 december op Eén).

'Terzake' maakt een reportage over de oorlogsaffiches

En ook 'De Bedenkers' komen langs, met een nieuwe 'uitvinding'

Ook regionale zenders waren in 2008 welkomme gasten in verschillende Rijksarchieven.

Een tiental journalisten van No Télé (de regionale TV van Picardisch Wallonië), RTBF-radio en de regionale pers waren present op de persconferentie waarop – in aanwezigheid van de burgemeester – de nieuwe locatie van het Rijksarchief Doornik werd voorgesteld: het schitterend gerenoveerde pand waarin vroeger drukkerij Casterman was gevestigd.

De Naamse zender Télévision Canal C deed het RA te Namen driemaal aan in 2008: eenmaal om het bezoek van minister Laruelle aan het Rijksarchief te verslaan, tweemaal rond een genealogisch thema. Het thema van de kostprijs van genealogisch onderzoek werd opgepikt door RTBF-televisie. Radio Vivacité kwam langs in het RA te Aarlen, naar aanleiding van het bezoek van de provinciegouverneur van Luxemburg.

De Oost-Vlaamse TV en radio besteedden in maart aandacht aan de voorstelling van de inventaris van het Boelwerfarchief, de West-Vlaamse TV aan de publicatie van de 'Gids van bedrijfsarchieven in West-Vlaanderen', en zowel Franstalige als Nederlandstalige zenders in Brussel hadden oog voor de tweede genealogische ontmoetingsdag die in het najaar in het RA te Anderlecht doorging. Voorafgaand aan deze studiedag gaf een rijksarchivaris ook nog twee radio-interviews.

En op 29 februari 2008 zocht het RTBF-journaal meer achtergrondinformatie over het fenomeen van de schrikkelag, en kon ook daarvoor terecht bij een rijksarchivaris.

Voorts gebeurt het regelmatig dat archiefdocumenten worden uitgeleend voor filmreportages.

De geschreven pers

Le Soir en *La Libre Belgique* wijdden op 25 april een artikel aan de eerste 'Belgische' onafhankelijkheidsverklaring, en dat naar aanleiding van de neerlegging op het ARA van het manuscript van het *Manifest van het Brabantse Volk* van Henri Vander Noot, uit 1789.

De zakenkrant *De Tijd* focuste op het project 'Registratie en valorisatie van bedrijfsarchieven' onder de sprekende titel 'Met enkel cijfers van de Nationale Bank schrijf je geen geschiedenis'.

De krant *De Morgen* bracht in november een dubbele pagina over het restauratieproject 'Affiches uit W.O.I', dat in 2009 in het ARA zal van start gaan. Naar aanleiding van dit artikel gingen ook de VRT-radio en de VRT-nieuwsdienst zich voor de problematiek interesseren (zie hoger).

De tentoonstelling die in de inkomhal van het ARA liep ter gelegenheid van het einde van W.O. I trok de aandacht van de Zottegemse regionale krant *De Banier*. In het artikel, gebaseerd op een interview met een rijksarchivaris, werden eveneens de op het Rijksarchief bewaarde bronnen over Zottegem tijdens W.O. I onder de loep genomen.

De publicatie van de Boelwerfinventaris kon in de Wase regionale pers op veel enthousiasme rekenen. Titels in de zin van 'Boelwerf komt weer tot leven' liegen er niet om!

De Eupense krant *Grenz-Echo* berichtte in 2008 acht keer over het Rijksarchief, in het bijzonder over het RA te Eupen. De onderwerpen waren zeer gevarieerd: van een Eupense genealoog die erin slaagt een stamboom met maar liefst 4000 familieleden te reconstrueren, tot de mogelijkheden van de virtuele leeszaal. La Meuse verwonderde zich over het grote aantal opzoekingen die worden verricht in het RA te Saint-Hubert en blokletterde '1700 recherches par an'!

De Standaard, *Het Laatste Nieuws* en een aantal lokale kranten hadden aandacht voor de overbrenging van het hart van de graaf van Egmont van het RA Ronse naar Zottegem, waar het gebeente van de graaf en zijn echtgenote ligt begraven.

Bekende gezichten trekken natuurlijk ook de pers: *Vers l'Avenir* bracht een artikel over het bezoek van federaal minister van Wetenschapsbeleid Laruelle aan het Rijksarchief te Namen. *Le Soir*, *La Dernière Heure*, *La Meuse* en *L'Avenir du Luxembourg* richtten de lens op het RA te Aarlen, waar de provinciegouverneur te gast was.

En niet alleen de verhuis van het RA Doornik naar een nieuwe locatie trok in 2008 pers aandacht, ook de in dat jaar opnieuw uitgestelde opening van het RA te Louvain-la-Neuve kon begin 2008 rekenen op een volledige pagina in *Le Soir*.

— ONZE WEBSITE EN ONZE NIEUWSBRIEF —

Het bezoek aan de website van het Rijksarchief, online gebracht half 2007, gaat nog steeds crescendo: in 2008 bezochten 170.155 unieke bezoekers samen de site 267.459 keer en ze bekeken 7.490.108 pagina's. Dat is gemiddeld 28 pagina's per bezoek.

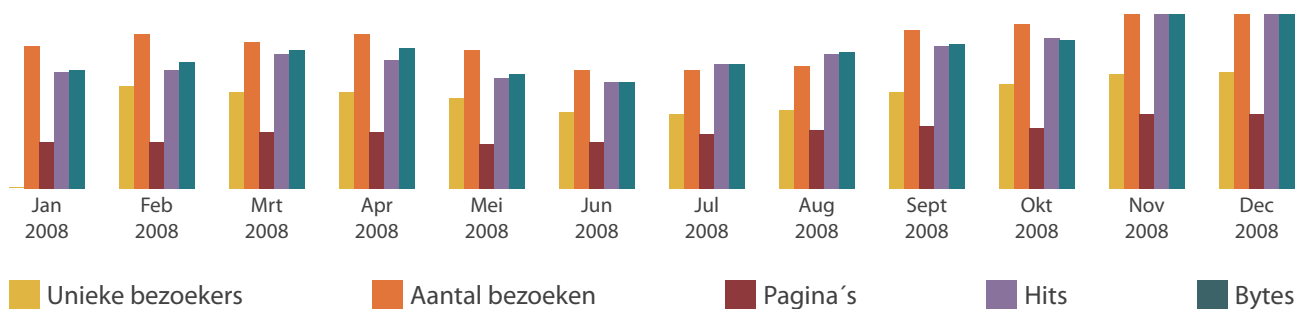
Op de website vindt men uiteraard informatie over adressen en openingsuren, en over de opdrachten en realisaties van het Rijksarchief. Een andere grote troef zijn de krachtige zoekroboten, die toelaten gericht te zoeken in verschillende databanken. Steeds meer bestanden zullen in de toekomst via deze zoekroboten toegankelijk worden vanaf het scherm.

In de loop van 2008 werden meer en meer pagina's van de website vertaald naar het Duits en het Engels.

De homepage van onze website in november 2008

Websitebezoek in 2008

Maand	Unieke bezoekers	Aantal bezoekers	Pagina's	Hits	Bytes
Januari 2008	13631	21354	511869	1291250	13.99 GB
Februari 2008	15242	23362	507305	1320060	14.87 GB
Maart 2008	14340	22079	609441	1485066	16.39 GB
April 2008	14589	23243	627161	1434540	16.57 GB
Mei 2008	13451	20961	493028	1215287	13.58 GB
Juni 2008	11400	17879	516639	1185068	12.53 GB
Juli 2008	11095	17843	590996	1377595	14.82 GB
Augustus 2008	11592	18418	648706	1483692	16.02 GB
September 2008	14428	23722	680561	1586564	17.10 GB
Oktober 2008	15661	24895	663269	1680540	17.57 GB
November 2008	17226	26332	820300	1982755	21.52 GB
December 2008	17500	27371	820833	2022267	20.68 GB
TOTAAL	170155	267459	7490108	18064684	195.64 GB

► Ten dienste van het publiek

In 2008 verschenen vier Nieuwsbrieven. Daarin stonden nieuwtjes te lezen over onze gebouwen, nieuwe aanwinsten en publicaties, onderzoeksprojecten, tentoonstellingen en studiedagen. In de rubriek 'Archieven met een verhaal' besteedden we aandacht aan opmerkelijke 'vondsten'. Eind 2008 vond de nieuwsbrief zijn weg naar de mailbox van 5.152 abonnees (4.533 abonnees eind 2007).

Naast de gewone Nieuwsbrief verstuurden we nog twee Extra-Nieuwsbrieven (over Expo 58 en over de projecten rond Wapenstilstand 1918) en een Nieuwsflash over de voortgang van de verbouwingswerken aan het Rijksarchief te Antwerpen.

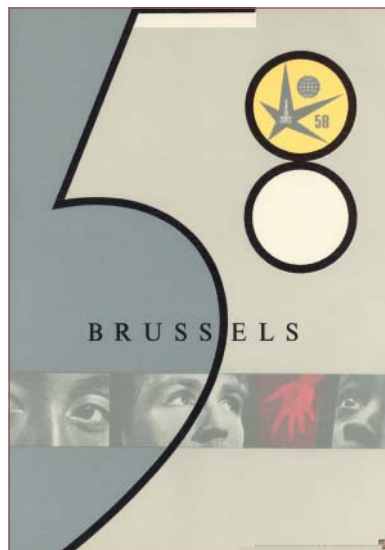

Extra-Nieuwsbrief over Expo 58

NIEUWE PRODUCTEN

In het verlengde van de tentoonstelling in het Atomium *Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid* concipieerde het Rijksarchief een document met pedagogische inslag, bestemd voor leerlingen van 10 tot 12 jaar. 'Maak zelf je Fotoalbum' geeft toelichting bij de grote thema's van Expo 58.

Daarnaast werd ook een reeks reproducties ontwikkeld. De reeks bestaat uit 6 mooie prentkaarten en 2 posters op groot formaat. De originelen van de gereproduceerde documenten worden bewaard in het Algemeen Rijksarchief.

'Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid' in het Atomium

Het Rijksarchief is een wetenschappelijke instelling, die zich toelegt op institutioneel en archivalisch onderzoek. Dat onderzoek gebeurt enerzijds in het kader van de dagdagelijkse opdrachten die de archivariissen ontplooiën bij het ordenen en beschrijven van archieven, het redigeren van inleidende gedeeltes bij inventarissen, het opstellen van archiefbeheersplannen en selectielijsten, het beantwoorden van inhoudelijke vragen van lezers en overheden...

Anderzijds wordt op het Rijksarchief aan projectonderzoek gedaan. Sommige projecten vereisen fundamenteel onderzoek, dat kan resulteren in een doctoraatsproefschrift.

ONDERZOEKSPROJECTEN

In 2008 liepen 15 onderzoeksprojecten:

Subsidiërende instantie	Titel van het project	Looptijd
Federaal Wetenschapsbeleid	<i>Répertoire des institutions publiques régionales et locales en Hainaut et Tournai (-Tournaisis) sous l'Ancien Régime</i>	2005-2008
Federaal Wetenschapsbeleid	Registratie en valorisatie van bedrijfsarchieven als bron voor de studie van de geschiedenis van de industrialisatie in de provincie Oost-Vlaanderen in de voorbije twee eeuwen	2006-2010
Federaal Wetenschapsbeleid	Gids van de bronnen met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog in België en Belgisch Congo	2006-2010
Koninklijke Commissie voor Geschiedenis	Ontsluiting van de diplomatieke correspondentie tussen Wenen en Brussel (1740/48-1790)	2007-2010
Federaal Wetenschapsbeleid (IAP-project)	<i>'Justice and Society. Sociopolitical history of justice administration in Belgium 1795-2005.'</i>	2007-2010
Federaal Wetenschapsbeleid	<i>Pouvoirs politiques et administrations dans la principauté de Liège du Moyen Âge à la fin de l'Ancien Régime (985-1795) : Guide des sources relatives aux institutions publiques centrales, régionales et locales – phase 2</i>	2007-2011
Federaal Wetenschapsbeleid	Bijdrage tot het onderzoek naar intermediaire besturen in het graafschap Vlaanderen. Casus: Land van Waas (1515-1795)	2007-2011
Federaal Wetenschapsbeleid	"Au Cœur de la Cour". Een analyse van het personeel en de werking van de griffie van de Raad van Vlaanderen (15 ^{de} - 18 ^{de} eeuw)	2007-2011
Federaal Wetenschapsbeleid	Geschiedenis from below. Inventarisering, verzameling, ontsluiting en valorisering van armenbrieven aan Belgische gezagsdragers (1780-1914)	2008-2009
Federaal Wetenschapsbeleid	Vom Land in die Stadt – Migranten aus den preubischen Kreisen Eupen und Malmedy in den Industriegebieten an Maas, Rhein und Ruhr	2008-2009
Federaal Wetenschapsbeleid	Studie van de geschiedenis, bevoegdheden, organisatie en werking van de Vlaamse en Waalse intergemeentelijke verenigingen	2008-2009
Federaal Wetenschapsbeleid	<i>Guide du chercheur dans les archives de la sidérurgie liégeoise</i>	2008-2009
Federaal Wetenschapsbeleid	Onroerende informatie gebundeld, een onderzoek naar twee eeuwen functionele en territoriale hervormingen en de implicaties voor de archiefvorming in de buitendiensten van Patrimoniumdocumentatie	2008-2009
Federaal Wetenschapsbeleid	De Grote Raad in de achttiende eeuw. Een krimpend ressort	2008-2012
Federaal Wetenschapsbeleid	<i>La production diplomatique et archivistique des comtes de Namur jusqu'en 1429</i>	2008-2012

— **NIEUWE ONDERZOEKSPROJECTEN 2008** —

Geschiedenis from below. Inventarisering, verzameling, ontsluiting en valorisering van armenbrieven aan Belgische gezagsdragers (1780-1914)

Via 'armenbrieven' richtten behoeftige personen een verzoek om hulp aan de openbare armenzorg of een andere officiële instelling. De rijke collectie bronnen uit OCMW-, stads-, provinciale en rijksarchieven wordt geïnventariseerd en via het internet gevaloriseerd. Het project, dat loopt in het Rijksarchief te Brugge, richt zich in een eerste fase op West-Vlaamse gezagsdragers.

La production diplomatique et archivistique des comtes de Namur jusqu'en 1429

De rol van de schriftelijke communicatie in een vorstendom gelegen binnen het keizerrijk, in de late middeleeuwen, vormt het onderwerp van dit doctoraatsproject, dat wordt uitgevoerd in het Rijksarchief te Namen.

Guide du chercheur dans les archives de la sidérurgie liégeoise

De industriële geschiedenis van het Luiks bekken wekt al decennialang de belangstelling van historici. Een gids voor de onderzoeker, waarin de geschiedenis van elk bedrijf wordt geschetst, met aandacht voor de organisatie en de activiteiten, en waarin de beschikbare archieven worden toegelicht, zal het onderzoek stimuleren en vergemakkelijken.

Studie van de geschiedenis, bevoegdheden, organisatie en werking van de Vlaamse en Waalse intergemeentelijke verenigingen

Het project, dat de intergemeentelijke verenigingen of 'intercommunales' en hun werking in kaart zal brengen, wordt gerealiseerd in het Algemeen Rijksarchief. Het beoogt niet alleen een studie van de intercommunales, maar ook het traceren van hun archieven, die een belangrijke bron voor de bovenlokale en lokale politiek-institutionele en economische geschiedenis vormen.

Vom Land in die Stadt – Migranten aus den preubischen Kreisen Eupen und Malmedy in den Industriegebieten an Maas, Rhein und Ruhr

In deze studie zal een onderzoek naar de migratiebewegingen vanuit Eupen en Malmedy naar industriegebieden aan de Maas, Rijn en Ruhr in de periode 1815-1920 worden gecombineerd met een archiefgids, waarin op thematische wijze de beschikbare bronnen zullen worden gerepertorieerd. Standplaats van het project is het Rijksarchief te Eupen.

De Grote Raad in de achttiende eeuw. Een krimpend ressort

Dit doctoraatsproject beoogt de ontsluiting van de 18de-eeuwse vonnisboeken van de Grote Raad van Mechelen, via een systematische analyse van de geëxtendeerde vonnissen. Deze sententies worden in detail beschreven en in hun institutionele context geplaatst.

Onroerende informatie gebundeld. Een onderzoek naar twee eeuwen functionele en territoriale hervormingen en de implicaties voor de archiefvorming in de buitendiensten van Patrimoniumdocumentatie

In het RA Beveren ging een onderzoek van start naar de evolutie in de organisatiestructuur, bevoegdheden en ambtsgebieden van diensten van de Patrimoniumdocumentatie – inz. Registratie & Domeinen,

Hypotheekbewaring en Kadaster – tussen 1796 en 2006. Het project is driedelig en omvat een institutionele studie, de studie van de archiefvorming en de opbouw van een databank.

Meer informatie over deze projecten is terug te vinden op onze website.

WETENSCHAPPELIJKE COLLOQUIA, STUDIEDAGEN EN WORKSHOPS

Het Rijksarchief is – met drie Belgische en twee buitenlandse universiteiten en het SOMA – partner in het IAP-project 'Justice and Society. Sociopolitical history of justice administration in Belgium 1795-2005'. Op 25 januari ging in de polyvalente zaal van het Rijksarchief te Louvain-la-Neuve een colloquium door over de 'Bronnen en perspectieven voor de sociopolitieke geschiedenis van justitie'.

Een week na de opening van de tentoonstelling 'Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid' organiseerden het Rijksarchief en het Archief van de Stad Brussel, in samenwerking met het *Centre Interdisciplinaire de Recherche sur l'Histoire de Bruxelles* (CIRHIBRU) een colloquium over Expo 58, dat plaatsvond in het Atomium. Enkele aspecten die op de agenda stonden: Expo 58 en haar missie en implicaties, de buitenlandse deelnames, de stedenbouwkundige ingrepen in Brussel.... Na de lezingen volgde een rondetafelgesprek. In de maanden nadien volgden nog twee voordrachtensessies, over *Architectuur in het Expo-tijdperk* en *Ik was hostess op Expo 58*.

Colloquiumaffiches, ontworpen en gedrukt in het Rijksarchief

Aandachtige toehoorders op het colloquium in het Atomium

Panelgesprek met Expo 58-kenners, gemoderd door journaliste Mia Droeshout

Het colloquium 'En toen zwegen de kanonnen', waarop de laatste maanden van het conflict en de naoorlogse periode (1918-1925) aan bod kwamen, was een gezamenlijk initiatief van het Legermuseum en het Rijksarchief in het kader van de 90ste verjaardag van het einde van de Eerste Wereldoorlog. Van 3-6 november maakten prominente historici uit binnen- en buitenland de balans op van het recente onderzoek over eindoffensief en diplomatie, materiële en morele wederopbouw, en de Herinnering aan de Grote Oorlog. De Franse professor Soutou hield een indrukwekkende openingslezing in aanwezigheid van Minister van Wetenschapsbeleid Sabine Laruelle. Zij wees in haar speech op de plicht van de samenleving om de Herinnering levend te houden. Ruim 120 deelnemers woonden in het auditorium van de Koninklijke Militaire School een of meerdere zittingen bij. Simultaanvertaling naar het Engels was voorzien.

Openingszitting van het colloquium 'En toen zwegen de kanonnen', met toespraken van minister Laruelle en Prof. Soutou

Op 17 en 18 oktober 2008 vond in Doornik en Bergen een colloquium plaats met als titel "*Créer, administrer, réformer. Regards croisés sur dix siècles d'histoire des institutions publiques en Hainaut et Tournaisis*". Initiatiefnemers waren het Rijksarchief, het centrum Hannonia en het onderzoekscentrum CRHiDI (Facultés universitaires Saint-Louis, Brussel). Een talrijk en aandachtig publiek werd ingewijd in diverse aspecten van de instellingsgeschiedenis: heuristiek en methodologie, historische geografie, sociale geschiedenis, relaties tussen bestuurders en onderdanen en uiteenlopende thema's in verband met rechts-, economische, sociale, culturele en stadsgeschiedenis.

In aansluiting op de voorstelling van nieuwe inventarissen of archiefgidsen kunnen ook studienamiddagen met zowel historische als archivalistische inslag plaatsvinden. In 2008 gebeurde dat naar aanleiding van de publicatie van de inventarissen van het archief van Boelwerf (in Temse), van het archief van de norbertijnenabdij van Ninove (in Ninove), van de Gids van bedrijfsarchieven in West-Vlaanderen (in Kortrijk) en van de bronnengids over de geschiedenis van de Duits-Belgische betrekkingen (in het Huis van de Duitstalige Gemeenschap in Brussel).

Boekvoorstelling 'Inventaris Boelwerf' in Temse

Voorstelling 'Bronnengids Duits-Belgische betrekkingen' in het Huis van de Duitstalige Gemeenschap (Brussel)

Het Algemeen Rijksarchief ontving binnen zijn muren de studiedag '*Archiefbeheer in Vlaanderen: recente ontwikkelingen en initiatieven*', georganiseerd door de werkgroep wetgeving en beleid van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen.

Binnen de muren van het RA Luik is de vzw CELIDA (Centre liégeois de documentation archivistique) gevestigd. Naast vertegenwoordigers van de Luikse archiefdiensten bestaat het centrum uit genealogen, amateur-historici en wetenschappers. Om de archieven bewaard in het RA Luik te valoriseren, organiseren het Rijksarchief en CELIDA diverse activiteiten: een jaarlijkse voordrachtencyclus, een cursus paleografie, opendeurdagen, tentoonstellingen, studiedagen, bezoekjes aan andere archiefcentra e.d. Een fel gesmaakt initiatief ging door in september 2008: een conferentie in het kader van het Notger-jaar rond het thema *'Notger en Luik. Het jaar duizend in het hart van Europa'*.

— DEELNAME VAN ARCHIVARISSEN AAN WETENSCHAPPELIJKE BIJENKOMSTEN —

Het is onbegonnen werk om een overzicht te geven van alle wetenschappelijke bijeenkomsten over historische, archivistische en/of institutionele thema's waarop rijksarchivarissen het woord namen, laat staan waarop ze beroepshalve aanwezig waren.

Een greep uit de tientallen colloquia en studiedagen in België waarop wetenschappers van het Rijksarchief het woord voerden: het 8ste congres van de 'Association des cercles francophones d'Histoire et d'Archéologie de Belgique', het LV ste 'Congrès des sociétés archéologiques et historiques de Namur', het 'Belgisch-Nederlands rechtshistorisch congres' dat in 2008 doorging te Louvain-la-Neuve, de eerste ontmoeting in het kader van de 'Rencontres d'Histoire de l'environnement', het tweedaags colloquium 'De universiteit van Leuven en de reguliere clerus', studiedagen en workshops over historische en archivistische thema's gaande van 'Huizenonderzoek & Stadsgeschiedenis' over 'Historisch onderzoek en privacy-wetgeving' tot 'Zuurvrije samenwerking': vrijwilligers en beroepskrachten in het archieflandschap, op de jaarlijkse bijeenkomsten van archivarissen als de Brabantse Archivarissendag, het West-Vlaams Archiefplatform, de 'Association des archivistes francophones de Belgique' ...

De meeste rijksarchivarissen zijn bovendien lid van landelijke, regionale of lokale historische en erfgoedcommissies, van beheersorganen van oudheidkundige en heemkundige kringen, van redactiecomités van tijdschriften, van allerhande werkgroepen en stuurgroepen actief in de archief- en erfgoedsector. Ook buiten hun archivistische opdrachten publiceren ze talrijke bijdragen in tijdschriften en verzamelwerken over zowel archivistische als historische thema's.

Ook op buitenlandse wetenschappelijke bijeenkomsten zijn medewerkers van het Rijksarchief present, en niet enkel als toehoorders. Op het internationaal colloquium van Avignon rond 'Justice et Religion' bijvoorbeeld, gaf een rijksarchivaris een lezing over de houding van justitie tegenover religie in de Belgische departementen ten tijde van het Directoire.

Over de betrokkenheid van het Rijksarchief bij initiatieven van internationale archieforganen en samenwerkingsverbanden is meer terug te vinden onder het kopje 'Het internationale forum'.

— BEGELEIDING VAN STAGEPROJECTEN —

De verschillende diensten van het Rijksarchief verzorgen niet alleen rondleidingen van studenten 'achter de schermen', maar rijksarchivarissen treden ook jaarlijks op als stagebegeleider van studenten die in het kader van hun opleiding archivaliek een stageopdracht moeten volbrengen.

Studenten van de 'Master na Master Archivistiek': Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer – een samenwerkingsverband tussen de universiteiten van Brussel, Leuven, Gent en Antwerpen – werden tijdens hun 300 stage-uren deskundig begeleid in de Rijksarchieven te Gent, Brugge, Kortrijk, Hasselt en Antwerpen.

Studenten van de opleidingen 'Archivistiek' aangeboden door ULB en UCL, die een stage van 120 uur moeten voltooien, konden hiervoor in 2008 terecht in het Algemeen Rijksarchief (afdeling Hedendaagse archieven) en in de Rijksarchieven van Anderlecht, Aarlen en Namen.

Ook studenten van opleidingen voor sociale promotie (bijvoorbeeld van het Institut Jean-Pierre Lallemand) en van kantoor- en bibliotheekopleidingen werden begeleid tijdens stages die inspeelden op hun specifieke noden.

— BEHEREN VAN ARCHIEVEN – INHOUDELIJKE ASPECTEN —

Sensibiliseren: info- en vormingssessies

De verbetering van het archiefbeheer binnen de openbare diensten hangt in grote mate af van de bewustwording van de overheidsmanagers van het nut en van de voordelen van duurzame archivering. Het is een absolute noodzaak de leidende ambtenaren te overtuigen van het feit dat archief niet louter 'oud papier' is, maar dat het een bron van informatie en een instrument voor kennisbeheer vormt én van het feit dat een efficiënte selectie en een goede bewaring bijdragen tot een betere werking van de dienst.

Het Rijksarchief nam het initiatief om een professioneel netwerk op te starten om het imago van de archivisten in dienst bij de federale overheidsdiensten te versterken: het FAF, het Federaal Archivarissenforum (lees meer hierover in 'Partner van archiefvormers').

Los van het FAF zet het Rijksarchief zijn meerjarig programma verder gericht op de bewustmaking van overheidsmanagers op alle trappen van de hiërarchische ladder, van het nut en van de voordelen van archivering.

In 2008 werden informatiesessies in diverse instellingen georganiseerd. Medewerkers van het Rijksarchief namen het woord in de directiecomités van verschillende FOD's en POD's; ze legden contacten met diensthoofden van verschillende directoraten-generaal, met de directeurs van penitentiaire inrichtingen en van de gedecentraliseerde diensten van de federale politie, met tal van provinciale diensten, diocesane overheden en directies van middelbare scholen.

Voorts werden diensthoofden, griffiers van rechtbanken en notarissen uitgenodigd om het Rijksarchief te bezoeken. Het personeel van twee kantoren van Hypotheekbewaring en van de plaatselijke SABAM-dienst bracht bijvoorbeeld een bezoek aan het RA te Bergen.

In samenwerking met het Provinciaal Opleidingsinstituut van Namen werd een vijfdaagse opleiding georganiseerd waarin een breed spectrum aan thema's werd behandeld: de wetgeving over de bewaring en de raadpleging van archieven, de materiële bewaring, de ordening van archieven, de selectie van historische archieven, en ten slotte, digitale archivering en digitalisering. Zestig medewerkers van de provinciale en gemeentelijke administraties van de provincies Namen en Luxemburg volgden deze opleiding.

Vijfdaagse opleiding archiefbeheer te Namen

► Kenniscentrum voor geschiedenis en archiefbeheer

Archivarissen schreven onder meer over hun ervaringen met het archiefbeheer bij door hen bezochte overheidsdiensten in artikels verschenen in *FEDRA*-magazine – ‘Waar ligt dat toch?’/ OÙ ai-je rangé cela?’ over de FOD P&O – en in *Fininfo* van de FOD Financiën – over de archieven betreffende de muntsanering na W.O. II.

Adviseren en faciliteren: richtlijnen en brochures

Het Rijksarchief stelt praktische richtlijnen op over verschillende aspecten van het – ook digitaal – archiefbeheer om de overheidsinstellingen te wijzen op hun verantwoordelijkheid en hun wettelijke verplichtingen inzake de bewaring van archief én om hen de nodige inlichtingen te verschaffen om aan deze verplichtingen te voldoen. Op algemene vraag werden in 2008 twee richtlijnen inzake elektronisch archiveren gepubliceerd. De eerste geeft aanbevelingen voor het duurzaam bewaren van e-mails; de tweede voor het duurzaam archiveren van digitale kantoordocumenten.

Naast de richtlijnen over archivering voor de openbare archiefvormers stelt het Rijksarchief ook adviesbrochures voor diezelfde doelgroep op, ingaand op vragen die het vaakst door overheidsdiensten worden gesteld. Een algemene inleiding tot het records management en een brochure bestemd voor lokale administraties die een archiefdienst wensen op te zetten, zijn in voorbereiding.

— BEHEREN VAN ARCHIEVEN – MATERIËLE ASPECTEN —

In de richtlijnen en adviesbrochures bestemd voor overheidsdiensten komen niet alleen elementen inzake inhoudelijk beheer aan bod, maar evenzeer inzake materiële aspecten, zoals het gebruik van zuurvrij opbergmateriaal, de bewaaromstandigheden van archief e.d.

In antwoord op veelgestelde vragen werden in 2008 twee brochures opgesteld over de technische specificaties van archieflokalen. De eerste betreft archiefruimten bestemd voor de bewaring van dynamisch en semi-dynamisch archief (d.w.z. archief dat nog administratieve of juridische waarde bezit). De tweede focust op de archiefbewaarplaatsen waar archieven van historische aard ondergebracht worden en waarvoor strengere eisen gelden.

De permanente bewaring van archieven vergt een opslag in speciaal daarvoor toegeruste ruimten die beantwoorden aan strenge eisen inzake temperatuur, luchtvochtigheid en brand- en waterbeveiliging.

— HET INTERNATIONAAL FORUM —

Het Rijksarchief probeert de internationale contacten in het vakgebied van het archiefwezen te onderhouden en te versterken. Dit gebeurt op verschillende manieren.

Elk jaar ontvangt het Algemeen Rijksarchief gedurende een maand een stagiair van het *Institut National du Patrimoine*, om deze te laten kennismaken met de werkprocessen die in het Rijksarchief gehanteerd worden (ontsluiting, digitalisering en materieel beheer van archieven). In 2008 bewerkte deze stagiair de 'Varia' van het archief van de Jointe van het Muntwezen. Ook de afdeling 'Toezicht en advisering' ontving

in 2008 voor stageprojecten van korte duur twee Franse stagiairs – van het Institut National du Patrimoine en van de Archives de la Municipalité de Versailles – en maakte hen wegwijs in de Belgische aanpak op het vlak van beheer en bewaring van de openbare archieven. In het Rijksarchief te Doornik kon een student ‘Master archiviste’ van de Université Lille III terecht voor een stage van twee weken.

Een ander jaarlijks weerkerende activiteit is de *Summer school* die het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika te Tervuren organiseert voor Congolese onderzoekers geïnteresseerd in archiefbeheer. Ook in 2008 verleende het Rijksarchief hieraan zijn medewerking, met een inleiding tot de archivaliek en een overzicht van de op het ARA bewaarde bronnen.

Een delegatie van Belgische rijksarchivarissen nam actief deel aan het Nederlands-Belgisch-Westfaals-Luxemburgs Archiefsymposium, dat in 2008 doorging in Luxemburg rond het thema ‘Klantgericht werken in archieven’. De Belgische collega’s hielden voordrachten over: ‘Digitaal is meer dan digitaliseren en de digitale leeszaal’ en ‘De klant is koning?’.

Eveneens in 2008 ontving het Rijksarchief binnen zijn muren een aantal buitenlandse delegaties, bestaande uit rijksarchivarissen en/of hoge ambtenaren werkzaam in departementen cultuur. Vaak werden deze vergezeld door ambassademedewerkers. Het Algemeen Rijksarchief kreeg onder meer bezoek van Pape Momar Diop, directeur van het Nationaal Archief van Senegal en tevens voorzitter van de Association Internationale des Archivistes francophones, en van Martin Berendse, Algemeen Rijksarchivaris van Nederland. Buitenlandse sprekers op het internationaal colloquium ‘En toen zwegen de kanonnen’ brachten na afloop een bezoekje aan het ARA, in het bijzonder aan de tijdelijke tentoonstelling over het einde van W.O. I.

Op haar beurt bracht een tienkoppige delegatie van het Rijksarchief een werkbezoek aan twee verwante Amsterdamse instellingen: het Stadsarchief en de Openbare Bibliotheek. Beide diensten betrokken recent een nieuw of vernieuwd pand en zetten hoog in op dienstverlening en klantvriendelijkheid.

En ook op het vlak van archieftoezicht kan een gedachtewisseling met Nederlandse collega’s zeer vruchtbaar zijn. Dat bleek eens te meer naar aanleiding van een workshop die doorging in het Algemeen Rijksarchief, waarop het team van de Nederlandse Archiefinspectiedienst was uitgenodigd, teneinde een vergelijking te kunnen maken tussen de behandeling en de langetermijnbewaring van archieven van openbare instellingen (‘parastatalen’) in België en in Nederland.

Een delegatie van het Rijksarchief op bezoek in de Openbare Bibliotheek te Amsterdam

Verder nam het Rijksarchief deel aan diverse werkvergaderingen georganiseerd door de *European Archives Group*, ingesteld door de Europese Commissie in verband met het opvolgen en bewerkstelligen van de op 14 november 2005 door de Europese Raad vastgelegde prioriteiten, zoals het voorkomen van de impact van calamiteiten op de bewaring van archieven (*disaster management*), het voorkomen van diefstal van archieven, de versterking van de internationale samenwerking in het domein van de langetermijnbewaring van digitale archieven, het onderhoud van een Europese portaalsite in verband met archiefwetgeving. Tijdens de zitting van 6 juni 2008 werd het voortgangsrapport over de prioritaire acties geamendeerd en goedgekeurd, waarna het verslag in het najaar aan de Europese Commissie werd voorgelegd.

Verschillende collega's namen deel aan het DLM-forum dat in Toulouse werd georganiseerd rond elektronische archivering. Een collega gaf een lezing over de digitale archivering van e-mails. Het Rijksarchief stuurde eveneens twee collega's naar de vijfde IS&T Archiving Conference, een tweedaags congres over elektronische archivering in Bern. In november nam het Rijksarchief deel aan de ronde tafel en aan het colloquium georganiseerd door de Association of Records Managers (ARMA International) te Brussel rond het thema 'de bewaring van digitale archieven'. Het voorzitterschap van één van de sessies van de Parijse studiedag '*Archives et coopération européenne: enjeux, projets, perspectives*', werd door een collega van het Rijksarchief waargenomen.

De instelling vertegenwoordigde België op de conferenties van de *European Board of National Archivists* (EBNA) in Ljubljana en in Parijs. Tijdens de eerste conferentie toonde het Nationaal Archief van Slovenië welke vooruitgang werd geboekt op het terrein van de bescherming van archieven, digitalisering en het beheer van digitale archieven. Ook het thema van de macroselectie kwam uitvoerig aan bod. De EBNA-vergadering van Parijs stond in het teken van de economische dimensie van archieven: de waarde van archieven, de kosten verbonden aan het beheer van archieven en de inkomsten die uit het beheer en de beschikbaarstelling van archieven kunnen gegenereerd worden. Verder stonden de Europese samenwerking en de stand van zaken van de bouw en inrichting van een nieuw archiefgebouw van de Archives Nationales ten noorden van Parijs op de agenda. De EBNA-bijeenkomst werd voorafgegaan door een druk bijgewoond internationaal colloquium georganiseerd door de Direction des Archives de France DAF, in samenwerking met de UNESCO ('*Les archives demain*'). Op het programma van het congres, dat ingeleid werd door Pierre Nora, vooraanstaand historicus en lid van de Académie française, stond een lange reeks onderwerpen, gaande van het gebruik en misbruik van archieven, over archief en democratie, archief en mensenrechten, de massificatie van archieven, enz.

Het Rijksarchief was goed vertegenwoordigd op het Europees congres in Roubaix over diefstal en verboden handel in archiefstukken, waar sprekers uit België, Frankrijk, Denemarken, Zweden, Engeland, Nederland, Polen en Estland werden verwelkomd. Kwamen onder meer aan bod: de preventie van diefstal, de vaststelling van diefstal, normen en goede praktijken, het opeisen en recupereren van gestolen goederen, het belang van internationale samenwerking, de evolutie van de nationale en Europese wetgeving, de samenwerking met netwerken van handelaren, enz.

Net zoals vorige jaren stuurde het Rijksarchief twee vertegenwoordigers naar het vierjaarlijks internationaal archiefcongres, georganiseerd door de Internationale Archiefraad ICA/CIA, dat in juli 2008 doorging in Kuala Lumpur (Maleisië). Het congres, waar duizenden archivariissen en archiefmedewerkers de kans kregen om enkele honderden parallelsessies en workshops bij te wonen over diverse onderwerpen, stond in het teken van '*Archives, Governance & Development*'. Een collega van het Rijksarchief nam deel aan de samenkomsten van de sectie 'notariële archieven', een andere aan de werkzaamheden van de Association Internationale des Archivistes francophones AIAF, die eveneens aangesloten is bij het ICA-netwerk (<http://www.aiaf.org/Pg/conseil.htm>). De AIAF beheert o.m. een portaalsite in verband met archieven (Portail international archivistique francophone PIAF), die voor de vorming van Belgische Franstalige collega's en medewerkers een grote toegevoegde waarde heeft. Het Belgisch Rijksarchief ondersteunt trouwens jaarlijks PIAF met een financiële bijdrage (3000 € in 2008) (cf. <http://www.piaf-archives.org>). Tot slot leverde het Belgisch Rijksarchief een substantiële bijdrage tot de werkzaamheden van de werkgroep 'Euronomos' van de Europese branche (Eurbica), die een databank ontwikkelt en uitbouwt die toegang biedt tot alle teksten inzake archiefwetgeving (<http://euronomos.euronomos.org>).

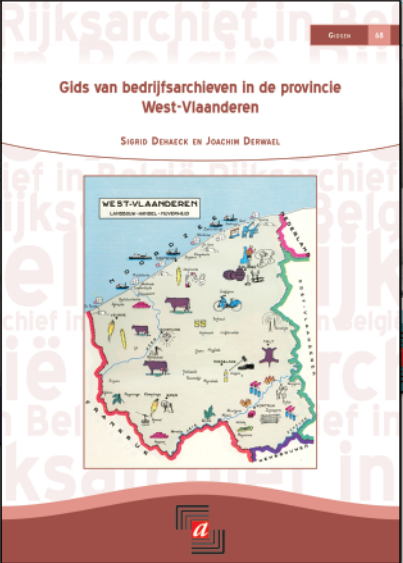
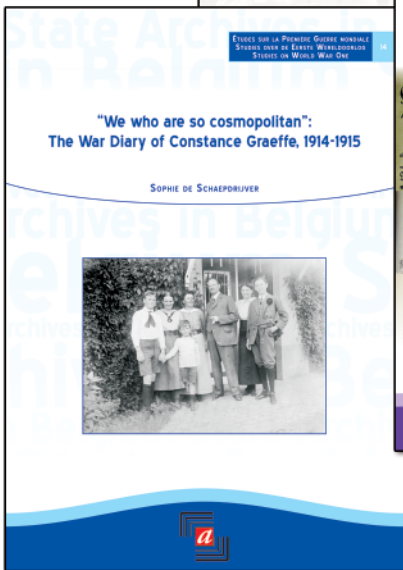
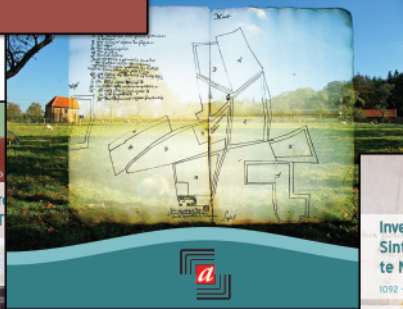
De ICA is voor België belangrijk omdat de organisatie de mogelijkheid biedt gemakkelijker in contact te treden met de landen met een ander sociaal-economisch profiel, meer bepaald met de Centraal-Afrikaanse landen, die o.m. op samenwerking met ons land rekenen in verband met opleiding van archivariissen, digitalisering en diverse goede praktijken inzake archiefbeheer. De ICA ontwikkelt ook programma's en snijdt thema's aan die ertoe bijdragen dat 'archieven' ook op de politieke agenda komen, niet alleen in de

niet-Europese landen maar ook binnen Europa. Hier kan verwezen worden naar thema's zoals 'archieven en mensenrechten' en 'de teruggave van archivalia', die ook in België weerklank vinden. Van het binnen het ICA-netwerk gevoerd discours en de vele rapporten die de organisatie voortbracht, werd dankbaar gebruik gemaakt in het kader van de voorbereiding van de nieuwe archiefwet en van het project 'virtuele tentoonstelling Archief & Democratie', dat eind 2009 via de website van het Rijksarchief wordt gelanceerd.

Vermelden we tot slot dat het Rijksarchief door de *Rothschild Foundation Europe* werd uitgenodigd op een workshop over Joods archief te Vilnius, om mee na te denken over de diverse problemen die het beheer van 'Joodse archiefcollecties' stellen. Een eerste concreet resultaat van die ontmoeting is de opening van een e-mail discussiegroep, waarop deelnemers van de workshop overzichten van hun Joodse archiefcollecties met elkaar kunnen delen.

Workshops: over Joodse archieven (Vilnius) en over Belgische parastatalen (ARA)

Een nieuwe lay-out voor de omslagen van de publicaties van het Rijksarchief!

DIGITALISERING IN HET RIJKSARCHIEF

Digitalisering betekent een ingrijpende verandering in de werking van archiefdiensten. Zowel voor het personeel als voor het publiek betekent dit een totaal nieuwe aanpak. Ingevolge de impact en voornamelijk ook de kostprijs van digitalisering, is een systematische benadering noodzakelijk. Het Rijksarchief heeft ervoor geopteerd om een vaste en duurzame basis te creëren waarbinnen de huidige en toekomstige digitaliseringsprojecten kunnen uitgevoerd worden. De nadruk ligt op de integratie van de verschillende digitaliseringsprojecten in één groot geheel en op de blijvende bruikbaarheid van de resultaten op lange termijn. Het Rijksarchief heeft niet gekozen voor kleinere afzonderlijke projecten met een resultaat op korte termijn, maar voor de uitbouw van een digitale leeszaal met een goed gestructureerde back office.

DE DIGITALE LEESZAAL

'Digitale leeszaal' is een verzamelnaam voor diverse projecten die moeten leiden tot de raadpleging van digitale en gedigitaliseerde informatie in het Rijksarchief.

De digitale leeszaal is een reële én een virtuele onderzoekruimte waarin zowel wetenschappelijke onderzoekers als historisch geïnteresseerden in de meest ruime zin van het woord informatie kunnen vinden over hun respectieve onderzoeksdomeinen.

In 2008 werden alle voorbereidselen getroffen opdat begin 2009 – met de opening van het nieuwe Rijksarchief te Louvain-la-Neuve – daar ook van start zou kunnen worden gegaan met de eerste digitale leeszaal, een primeur in België. Daartoe werden 488 parochieregisters van Waals-Brabant en nog een groter aantal registers van burgerlijke stand gedigitaliseerd, samen meer dan 380.000 beelden!

— INVOER IN ABS-ARCHEION EN DE RETROCONVERSIE VAN TOEGANGEN —

ABS-Archeion is de naam van het geautomatiseerd archiefbeheerssysteem dat wordt gebruikt in alle Belgische Rijksarchiefdiensten. Beschrijvingen van archiefblokken, archiefbestanddelen en archiefvormers worden systematisch in dit systeem ingevoerd. De inventarissen en andere toegangen worden aan de beschrijvingen gekoppeld.

Voortgang implementatie ABS-Archeion in 2008

	Stand op 31/12/2008	Aangroei in 2008
Archiefblokken	20.595	2.612
Archiefbestanddelen	6.366.375	212.944
Toegangen	17.522	5.531
Archiefvormers	26.410	7.840

Aangezien het grote werk qua invoer van beschrijvingen in ABS-Archeion in 2006 quasi afgerond was, betrof de invoer in 2008 voornamelijk nieuw verworven archiefbestanden en vooral archiefvormers.

Alle ingevoerde informatie wordt duurzaam beheerd en is voor iedereen vrij toegankelijk via de website van het Rijksarchief, door gebruik te maken van de zoekrobot 'Zoeken in archieven'.

Om inventarissen en nadere toegangen in ABS-Archeion te kunnen invoeren, dienen die beschikbaar te zijn in digitale vorm.

Het Rijksarchief hecht veel belang aan de toepassing van de internationale normen voor de beschrijving van archieven. Toegangen worden opgemaakt volgens het ISAD(G)-principe en worden bewaard in XML-formaat (EAD).

Voor recente toegangen vormt dit geen probleem: zij worden door de auteur aangeleverd in een compatibele versie. Het Rijksarchief ontwikkelde hiertoe een model dat het mogelijk maakt voor de archivariissen om tegelijkertijd een correct gestructureerde inventaris aan te leveren die door middel van intern ontwikkelde tools omgezet kan worden in XML en een drukklare versie te produceren voor publicatie. Alle nieuwe toegangen worden dus in twee versies beschikbaar gesteld: in elektronische vorm via de zoekrobot op de website en in boekvorm.

Oudere inventarissen dienen evenwel te worden 'geretroconverteerd' in elektronische vorm.

Deze retroconversie is een zeer arbeidsintensieve taak die een voldoende kennis van het hiërarchisch beschrijvingsprincipe van ISAD(G) vereist en – afhankelijk van het oorspronkelijk document van waaruit men vertrekt – heel wat manuele en geautomatiseerde bewerkingen vergt. De retroconversieploeg heeft een methodologie uitgewerkt voor de omzetting van oude toegangen naar nieuwe digitale inventarissen.

Eind 2008 waren 2197 inventarissen integraal gepubliceerd op de website, waar ze door iedereen kunnen worden geconsulteerd via 'Zoeken in archieven'; 2906 toegangen waren op dat moment in bewerking voor online-publicatie. De retroconversie wordt in hoofdzaak uitgevoerd door een ploeg medewerkers aangeworven in het kader van het Digit03-project gefinancierd door de POD Wetenschapsbeleid. Sommige Rijksarchieven hebben in het kader van de retroconversie het initiatief genomen om systematisch handgeschreven inventarissen in te voeren. Het betreft dan vaak inventarissen waarvan enkel lokaal in de leeszaal een exemplaar beschikbaar was.

Het is ook belangrijk te vermelden dat elk Rijksarchief de eindverantwoordelijkheid voor de digitale publicatie van de inventarissen van zijn ressort. Dit betekent dat zij na retroconversie systematisch worden

voorgelegd aan het betrokken Rijksarchief ter validatie, alvorens ze vrij beschikbaar zijn op de website.

Naast klassieke inventarissen wordt ook de informatie uit de thematische gidsen en archievenoverzichten geretroconverteerd. Uitgangspunt hierbij zijn niet de archiefbestanden, maar de archiefvormers. Evenals voor de toegangen is ook voor de beschrijving van archiefvormers de toepassing van internationale normen een conditio sine qua non. Alle beschrijvingen worden conform de ISAAR-standaard in XML-formaat opgeslagen (EAC). De zoekmethode via de archiefvormers levert belangrijke informatie en maakt het mogelijk om documenten terug te vinden die in verschillende archiefbestanden (of archiefbewaarplaatsen) bewaard worden. Bovendien wordt zoveel als mogelijk een biografische of historische notitie opgenomen.

Eind 2008 waren 26.000 archiefvormers ingevoerd waarvan reeds 7000 gekoppeld aan de archiefbestanden. Voor 1050 archiefvormers is eveneens reeds een beschrijving beschikbaar.

— DIGITALISERINGSPROJECTEN IN ALLE RIJKSARCHIEVEN —

Uiteraard worden niet alleen toegangen in elektronische vorm aangeboden. Ook archieven zelf worden gedigitaliseerd om in het kader van het project 'digitale leeszaal' ter beschikking van de onderzoekers te worden gesteld. Voor een instelling die meer dan 235 strekkende kilometer archief beheert, betekent dit natuurlijk een gigantische opdracht. Vandaar moeten prioriteiten worden gesteld.

Rekening houdend met de vraag van de lezers wordt voorrang gegeven aan digitalisering van de zgn. 'genealogische bronnen': parochieregisters en registers van burgerlijke stand. De totale omvang van de parochieregisters bedraagt ongeveer 700 meter. Gelet op de grote verschillen qua omvang van de registers, is het onmogelijk om een schatting te maken van het totale aantal beelden dat zal moeten opgenomen worden (bv. parochieregisters en registers van burgerlijke stand van de provincie Waals-Brabant: 370.000 beelden). In het spoor van de digitalisering werd een actie gestart om nog niet aan het Rijksarchief overgedragen parochieregisters op te sporen. Deze actie heeft reeds heel wat 'verdwenen' registers opgeleverd.

Digitalisering is een proces dat bestaat uit meerdere stappen, waarin de digitalisering in de enge betekenis van het woord – namelijk de scanning van het document slechts – een klein onderdeel vormt. Belangrijk is de beschrijving van de documenten (metadata) en de koppeling tussen de bestanden en de beschrijving. In 2008 werd gestart met de voorbereiding van de parochieregisters van het arrondissement Oudenaarde, van de provincie Luxemburg en van de provincie Vlaams-Brabant. Wat de digitalisering van de burgerlijke stand betreft, werd de aandacht toegespitst op de provincies Namen, Vlaams-Brabant en Luik. In dat kader werden 1.812 registers gedigitaliseerd, wat 162.875 beelden opleverde.

Aangezien de registers manueel en met grote zorg dienen behandeld te worden, is ook dit werk arbeidsintensief. Het Rijksarchief beschikt over A2 boekscanners om deze digitalisering uit te voeren. In 2008 werd eveneens de procedure gestart voor de verdere uitbouw van het digitaliseringlabo. Openbare aanbestedingen werden gepubliceerd voor de aankoop van een A0-scanner en een microfilmscanner. De voorbereidende werken werden gestart om in 2009 een nieuw en volledig uitgerust digitaliseringlabo in gebruik te nemen.

Naast digitalisering met eigen personeelsleden worden bepaalde (onderdelen van) digitaliseringprojecten uitbesteed. In 2008 werd een openbare aanbesteding gepubliceerd die de basis moet vormen voor een raamovereenkomst in het kader van digitalisering. Op basis van de fysieke kenmerken van de archiefdocumenten werden 15 verschillende loten gedefinieerd. Toekomstige digitaliseringprojecten worden op basis van deze raamovereenkomst aan digitaliseringbedrijven toegekend.

Waar de digitalisering van de parochieregisters gebeurt op basis van de originele registers, wordt voor de registers van burgerlijke stand uitgegaan van de microfilms. In totaal hebben 46.000 microfilms betrekking op de burgerlijke stand. Binnen deze collectie wordt prioriteit gegeven aan de 24.399 films met geboorte-, huwelijks- en overlijdensakten.

Aantal in 2008 gedigitaliseerde 'genealogische bronnen'

	Aantal in 2008 gedigitaliseerde beelden
Digitalisering originelen (parochieregisters)	573.791
Digitalisering microfilms (burgerlijke stand)	2.070.604

Gelukkig kan het Rijksarchief bij deze grootscheepse operatie rekenen op de medewerking van de Genealogical Society of Utah (GSU), die de beelden aanlevert. Voorbereiding en verwerking gebeurt evenwel in en door medewerkers van het Rijksarchief.

Naast genealogische bronnen komen in een eerste fase nog in aanmerking voor digitalisering: statistische bronnen (valorisatie in samenwerking met universiteiten), de verzameling zegelafgietsels bewaard op het Algemeen Rijksarchief (internationaal project), de verzamelingen 'kaarten en plattegronden' ('Cartesius'-project in het kader van de Excellentiepool cartografisch materiaal, een samenwerkingsverband tussen de wetenschappelijke instellingen NGI, RA, KBR en KMMA).

In samenwerking met SOMA werden in 2008 ook dagbladen van de clandestiene pers gedigitaliseerd, en het provinciebestuur van Limburg verleent zijn medewerking aan een in 2008 gestart project dat de digitalisering van de glasplaten uit de Limburgse mijnarchieven bewaard op het RA Hasselt beoogt. Naarmate het project vordert, zullen in de loop van 2009 deze beelden op de website van het Rijksarchief te bekijken vallen.

Ook in de provinciale Rijksarchieven zelf lopen meer kleinschalige digitaliseringprojecten. Vooral vaak geraadpleegde bronnen, documenten in slechte materiële toestand en waardevolle documenten komen hier voor digitalisering in aanmerking. In totaal werden in 2008 lokaal 43.957 beelden opgenomen.

In het RA te Brugge bijvoorbeeld werden notariële repertoria (10.294 beelden) en armenbrieven (636 beelden) gedigitaliseerd, in Kortrijk de poorters- en buitenpoorterslijsten van 1413 tot 1796 (960 beelden). In de Rijksarchieven van Antwerpen en Beveren werden respectievelijk registers van de Rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen en van de hypotheekkantoren van Antwerpen, Dendermonde en Leuven ingescand.

De volkstellingen van het jaar IV en de pre-1800 tellingen (graantellingen, status animarum, ...) die in de zomer van 2008 in het RA Gent door een jobstudent werden gedigitaliseerd – 3.479 beelden – werden ingevoerd in Demogen Visu (zie hieronder) en vormen in het academiejaar 2008-2009 het onderzoeksonderwerp van de studenten van de UGent.

In 2008 werden in totaal 2.698.504 beelden ingevoerd in DigiStore, de digitale archiefbank van het Rijksarchief

— 'ZOEKEN NAAR PERSONEN' EN DEMOGEN EN DEMOGEN VISU —

Genealogische bronnen bevatten miljoenen persoonsgegevens. In het verleden hebben vele individuele onderzoekers deze bronnen systematisch geanalyseerd en namen en data genoteerd. Sinds 2007 biedt het Rijksarchief, via de nieuwe website, een platform aan om al deze nadere analyses beschikbaar te stellen in één grote database. Deze zoekrobot 'Zoeken naar personen' wil één centrale toegang bieden tot alle beschikbare analyses van archiefdocumenten (parochieregisters, registers van burgerlijke stand, notarisakten, ...). De centrale database zal niet enkel het zoekwerk voor individuele onderzoekers vereenvoudigen maar biedt ook een garantie dat het vele werk dat door individuen in de loop der jaren geleverd werd, beschikbaar wordt gesteld en op een uniforme wijze bewaard wordt voor de toekomst.

Het project Demogen Visu dat eind 2007 werd gelanceerd, werd in 2008 succesvol voortgezet 1675 Demogenners meldden zich aan op de speciale website. In totaal werden meer dan 1000 pakketten (telkens 25 à 40 bladzijden) ingevoerd.

Dankzij de inspanningen van tientallen vrijwillige medewerkers, verbonden aan projecten in diverse Rijksarchieven, waren eind 2008 ca. 7.000.000 namen beschikbaar via de zoekrobot 'Zoeken naar personen'. Vooral de grootschalige projecten 'Huwelijksakten West-Vlaanderen' (RA Brugge en RA Kortrijk) en 'Huwelijksakten Vlaams-Brabant' (RA Leuven) leverden een schat aan informatie op. De invoering van gegevens uit notarisakten en schepenbankregisters concentreert zich in het Rijksarchief te Antwerpen en in het Algemeen Rijksarchief (met een project over Waals-Brabant). Voorts kreeg het Rijksarchief een aantal kleinere databanken van individuele onderzoekers. Alle gegevens zijn beschikbaar via de zoekrobot.

Op 4 en 5 februari werd een studienamiddag georganiseerd rond Demogen Visu. Tijdens deze namiddagen werd Demogen Visu voorgesteld alsook diverse vrijwilligersprojecten die in de diverse Rijksarchieven lopen.

Brochures, folders, affiches, mappen ... worden in en door het Rijksarchief uitgedacht en ontwikkeld

II. MIDDELEN

GEBOUWEN, FACILITY EN PREVENTIE

Voor het Rijksarchief is de modernisering en de uitbreiding van de gebouweninfrastructuur van groot belang, en wel om verschillende redenen: de jaarlijkse aangroei van de collectie met enkele kilometers archieven, de toename van het personeelsbestand en dus van de behoefte aan bijkomende kantoor- en werkruimten en de hogere eisen die het beheer van de collecties (behoud, digitalisering) en de dienstverlening (publieksruimten) stellen.

We beperken ons tot de opgave van enkele hoogtepunten en van de meest in het oog springende realisaties.

— GEBOUWEN IN HET BRUSSELS GEWEST —

In samenwerking met de Regie der Gebouwen werden in de loop van 2008 in het Brussels Gewest ruim 20 nieuwe dossiers opgestart ter verbetering van de infrastructuur. Andere dossiers werden tijdens deze periode gefinaliseerd. In het Algemeen Rijksarchief konden zo vanaf eind maart 2008 het nieuwe restauratieatelier, de klasseerzaal, het zgn. 'centraal dossier' en een bijkomende vergaderruimte in gebruik worden genomen (waar vroeger de bibliotheek huisde), evenals de vernieuwde conciërgewoning die tot een heus modern stadsappartement werd omgedoopt.

Het voormalige restauratieatelier zal worden omgevormd tot ruimte voor de digitaliseringprojecten van het Rijksarchief.

De vernieuwing van de leeszaal in de Ruisbroekstraat nam een start in september 2008. Bezoekers konden intussen terecht in een voorlopige leeszaal.

Preventieplannen rond brand- en waterschade werden continu verder uitgewerkt.

En ook buiten het ARA was volop activiteit: de heraanleg van de Ruisbroekstraat tot een stadsplein werd aangevat.

Werken in de Ruisbroekstraat

In het Rijksarchief te Brussel (site Anderlecht) werden nieuwe opslagrekken voor bijna 2 km archieven geplaatst en uitgebreide schilderwerken uitgevoerd. Met de vernieuwing van het dak en bekleding van één van de zijmuren werd de vochtbestrijding opgevoerd. Verder werd werk gemaakt van de verbetering van de verluchting van de leeszaal en het plaatsen van bijkomende noodverlichting. Door de werkzaamheden bleef de leeszaal in september 2008 gedurende enkele weken gesloten.

Op de site Haseldonckx (Hopstraat) werd de inrichting van de leeszaal aanbesteed (einde werken voorzien voor 2009). Voorts namen de voorbereidingen van de plaatsing van de archieven van het vroegere militair gerecht in de kelderverdieping een aanvang, naast de plaatsing van ruim 8 km rekken voor de archieven van de dienst Oorlogsschade.

— GEBOUWEN IN VLAANDEREN —

Wat de gebouwen van de Rijksarchieven in Vlaanderen betreft, vallen volgende dossiers te vermelden: in het Rijksarchief te Beveren werd de verwarming en klimaatregeling in het magazijn en in het administratief gebouw vernieuwd, werden twee nieuwe kantoren gerealiseerd (grenzend aan het magazijn) en werd een deel van de zolder in het administratief gebouw geïsoleerd. In Gent werd het bestek voor de bouw van een nieuw Rijksarchief in de Bagattenstraat afgewerkt en in het Rijksarchief te Leuven namen de werkzaamheden aan de nieuwe kantoren en magazijnen een start op 10 maart 2008. In Brugge werden enkele belangrijke stappen gezet in de aanloop naar een nieuw Rijksarchief aan de Predikherenrei (aanbesteding gefinaliseerd), maar door het negatief advies dat de Inspectie van Financiën tot tweemaal toe uitbracht, kon het dossier van toewijzing door de Regie niet klaargemaakt worden voor een beslissing door de Ministerraad. In Kortrijk werd de huurovereenkomst verlengd terwijl in Antwerpen, na diverse problemen op de werf, verder werd gewerkt aan de ruwbouw van het Rijksarchief, dat grondig wordt gerenoveerd.

Werken in het RA te Antwerpen

— GEBOUWEN IN WALLONIË EN IN DE DUITSTALIGE GEMEENSCHAP —

In Wallonië was de laatste fase van de realisatie van het nieuwe Rijksarchief van Waals-Brabant, te Louvain-la-Neuve, de grootste blikvanger. Watersnood in de lente zorgde voor een bijkomende vertraging zodat de definitieve oplevering nogmaals moest worden uitgesteld, maar de verhuis werd ingezet en het personeel kon zijn intrek nemen in het nieuwe gebouw.

Wateroverlast in Louvain-la-Neuve en in Bergen

Het dossier rond de bouw van een nieuw Rijksarchief te Namen (beslissing van 2007) werd opnieuw op de agenda geplaatst bij de Regie der Gebouwen, maar er kwam vooralsnog weinig schot in deze zaak. Mevr. Sabine Laruelle, minister van Wetenschapsbeleid, bracht in februari een bezoek aan het Rijksarchief te Namen om zich o.m. te vergewissen van de slechte huisvesting. Ook de Rijksarchieven van Bergen en Luik kregen af te rekenen met ernstige waterproblemen na noodweer. De werken aan het nieuwe Rijksarchief te Doornik daarentegen vorderden goed.

► Gebouwen, facility en preventie

Het Rijksarchief te Hoei werd definitief opgeheven (Ministerieel Besluit van 14 februari 2008) en het Rijksarchief te Luik werd als rechtsoptolger van deze bewaarplaats aangewezen.

In Eupen keurde de Gemeenteraad de installatie van een branddetectiesysteem voor het gehele gebouw goed en werd het dossier rond een eventuele verhuis naar de gebouwen van het Parlement van de Duitstalige gemeente positief onthaald door de Inspecteur van Financiën.

ENIGE CIJFERS

	Eind 2008	Eind 2007
Totale operationele oppervlakte	125.483 m ²	108.303 m ²
Vloeroppervlakte archief ruimten	92.204 m ² (of 73,47 %)	75.024 m ² (of 69,27 %)
Vloeroppervlakte publieksruimten	10.136 m ² (8,07 %)	10.136 m ² (of 9,35 %)
Bergcapaciteit (archieven en bibliotheek)	367.431 strekkende meter	357.431 strekkende meter
Bergcapaciteit kaartenkasten	4.072 laden (nog 617 vrij)	4.072 laden (nog 617 vrij)

FACILITY EN VEILIGHEID

De dienst Facility en veiligheid, gevestigd in het Algemeen Rijksarchief, hield zich in 2008 vooral bezig met het onderhoud van het gebouw zowel op technisch als hygiënisch vlak.

Toch beperkten de activiteiten zich niet tot het ARA: samen met de Regie der Gebouwen zorgde de dienst ook voor de technische opvolging van een aantal projecten in de Rijksarchieven in de provincies. Daarbij werden ook geregeld de leden van de verhuisploeg ingeschakeld (transport, schilderen van lokalen).

Het poetspersoneel zorgde daarnaast ook op professionele wijze voor de catering tijdens talrijke vergaderingen, opleidingen, recepties en andere evenementen.

WELZIJN OP HET WERK

De preventieadviseur die eind 2007 in dienst trad, verdeelde in 2008 zijn aandacht over tal van aspecten die te maken hebben met welzijn op het werk, zowel in het Algemeen Rijksarchief als in de Rijksarchieven in de provincies.

Naast meer plaatsgebonden initiatieven (risicoanalyses, audits, opstellen van lastenkohieren en richtlijnen allerhande, plaatsen van pictogrammen e.d.) werden voor elk Rijksarchief instructies voor noodgevallen opgesteld, en werden in de meeste diensten evacuatieoefeningen gehouden.

TRANSPORTEN

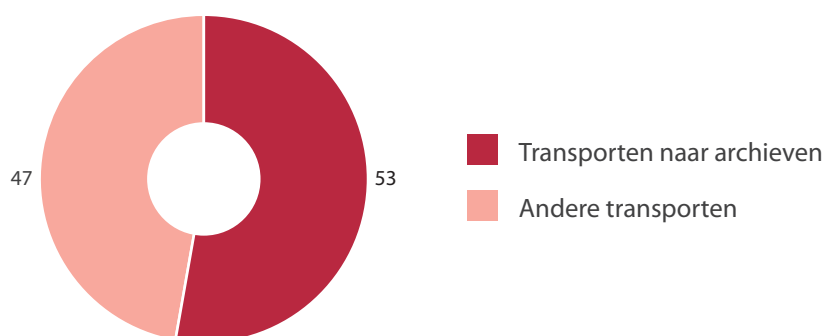
Aangezien het Belgisch Rijksarchief een gedecentraliseerde instelling is, met diensten verspreid over heel het land, kan het niet anders of tussen deze Rijksarchieven vinden geregeld transporten plaats. Dat kan gaan van de levering van archiefverpakkingsmateriaal en publicaties over het afvoeren van afgeschreven rekken en meubilair, tot het overbrengen van archieven van het ene naar het andere Rijksarchief op verzoek van lezers.

In 2008 hadden de transporten het meest de Rijksarchieven van Louvain-la-Neuve, Brussel I (Anderlecht), Brussel II (Hopstraat/site Haseldonckx) en Beveren als bestemming. De verklaringen daarvoor liggen voor de hand: de overbrenging van de archieven bewaard in het ARA naar het nieuwe RA te Louvain-la-Neuve, de archiefpendeldienst tussen de Hopstraat (waar bv. bedrijfsarchieven worden bewaard) en de leeszaal in Anderlecht, de transfer van archieven uit het ARA naar de Hopstraat. Twee van de vier 'toppers' liggen in Brussel, wat eens te meer aantoont dat het herlokalisieren van de Brusselse diensten op één site een goede zaak zou zijn. De hogere cijfers voor Beveren staan in verband met de positie van genaamd Rijksarchief als 'tussendepot': Vlaamse Rijksarchieven met plaatsgebrek laten tijdelijk archieven (en dan vooral bulkarchieven) naar Beveren overbrengen, die vaak ook ter plekke worden verpakt.

Naast transporten tussen Rijksarchieven onderling wordt de vrachtwagen ook ingehuurd door instanties die archief willen overdragen aan het Rijksarchief, maar zelf niet over aangepast vervoer beschikken.

Om de inzet van mensen en middelen te optimaliseren, werd in 2008 sterk gestreefd naar een zo groot mogelijke rationalisatie en groepering van de transporten.

In totaal vonden in 2008 584 transporten plaats: 308 naar en tussen archieven, 276 transporten met andere bestemmingen. Het totaal aantal afgelegde kilometers bedroeg 63.600 km: 20.500 km met de Volvo-break, 25.000 km met de dienstwagen van de Algemeen Directeur en 18.100 km met de vrachtwagen.

— DE 'VERHUISPLOEG'

De 'verhuisploeg', in juli 2007 voor één jaar aangevraagd, werd in 2008 gecontinueerd.

De ploeg werd ingezet bij verhuisoperaties binnen verschillende Rijksarchieven en bij de overbrenging van archieven en materiaal van het ene Rijksarchief naar het andere.

Een belangrijke operatie was de transfer van de archieven behorend tot het ressort Waals-Brabant, die in het ARA werden bewaard, naar het nieuwe Rijksarchief in Louvain-la-Neuve, dat in januari 2009 opening voor het publiek.

Verder verleenden leden van de ploeg nog op diverse locaties logistieke steun bij het verpakken en in rekken plaatsen van archief, terwijl anderen elders de verfborstel hanteerden.

De overbrenging van de archieven naar Louvain-la-Neuve

EVOLUTIE VAN DE PERSONEELSSTERKTE IN 2008

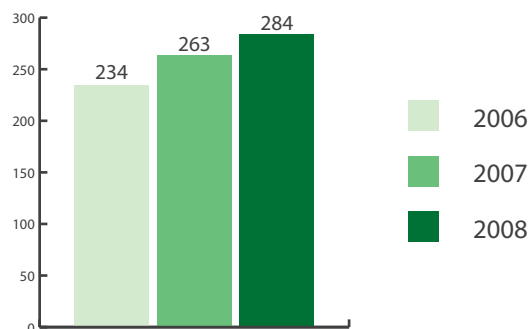
Op 31 december 2008 telde het Rijksarchief een totale bezetting van 284 personen: 260 statutairen of contractuelen, 12 met een statuut 'art. 60', 5 gedetacheerden van de Gemeenschappen en 6 huisbewaarders. Het statutair en contractueel personeel vertegenwoordigde 239,4 voltijdse equivalenten (VTE).

Tijdens het jaar werden 43 personen aangeworven, 4 gingen met pensioen, 5 contractuelen hebben hun contract verbroken om binnen de instelling statutair te worden en 19 personen hebben de dienst verlaten (13 einde contract, 3 ontslagen, 2 ontslag ingediend en 2 'einde detachering').

In een jaar tijd is de bezetting dus verhoogd met 8 %, of een stijging met 21 VTE. De toename van de bezetting in 2008, samen met de toename van de bezetting in 2007 (van 11,2 %), maakten mogelijk dat:

- het wetenschappelijk potentieel van de instelling kon worden versterkt door de aanwerving van 11 statutaire archivariissen;
- de afdeling 'Digitale archivering, digitalisering, digitale studiezaal' kon aangroeien;
- personen in het arbeidscircuit konden worden geherintegreerd dankzij samenwerking met verschillende gemeenten.

Globale effectieven

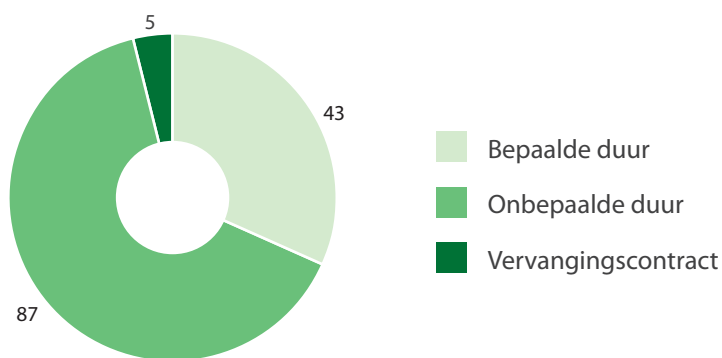

11 nieuwe archivariissen, samen met het afdelingshoofd 'Toezicht'

De instelling telt 48 % statutairen en 52 % contractuelen. Het aandeel van de statutairen is daarmee met bijna 5 % (18 medewerkers) gestegen.

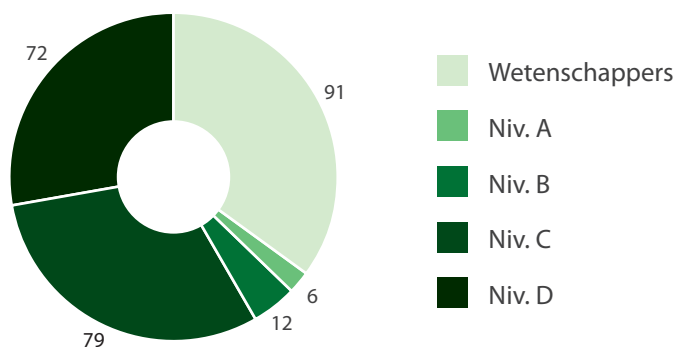
Van de contractuele medewerkers zijn 64,5 % voor onbepaalde duur aangeworven, wat een stijging met 4,5 % betekent in vergelijking met 2007.

Contracttypes

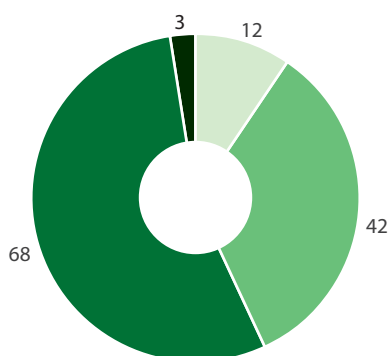

De instelling telt 35 % wetenschappers, 2,3 % niet-wetenschappelijke medewerkers van niveau A, 4,6 % van niveau B, 30,4 % van niveau C en 27,7 % van niveau D.

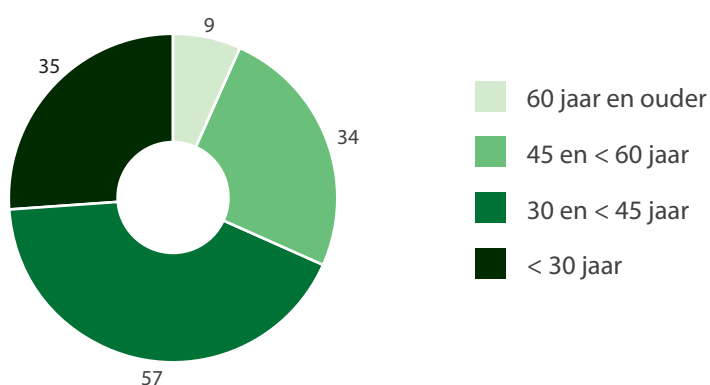
Effectieven per categorie

Leeftijdspiramide (statutairen)

Leeftijdspiramide (contractuelen)

Wat de leeftijds piramide betreft, blijft net als vorig jaar de globale toestand vrij evenwichtig. Analyse van de verschillende niveaus binnen de instelling wijst uit dat het wetenschappelijk personeel en het personeel van niveau A het jongst zijn (bv. gemiddeld 28 jaar voor de contractuele wetenschappers, gemiddeld 44 jaar voor de statutaire wetenschappers). Voornamelijk de groep van 30 tot 45-jarigen steeg ten opzichte van 2007 (met 14 personen). Binnen de groep statutair personeel van niveau D ligt de gemiddelde leeftijd het hoogst (49 jaar).

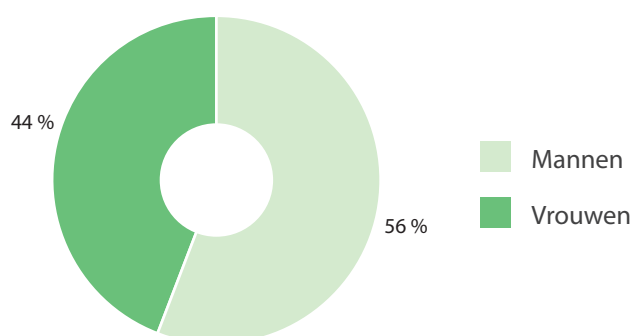
Binnen een periode van 5 jaar zullen 21 personeelsleden – 7 wetenschappers, 5 niveau C en 9 niveau D – de leeftijdsgrens van 65 jaar bereiken.

De globale kost 2008 van het personeel bedraagt 11,131 miljoen euro waarvan 3,347 miljoen betaald wordt op de eigen middelen van de instelling (dotatie en projecten).

Dit betekent een stijging van 2,52 miljoen in vergelijking met 2007 (drie verhogingen ingevolge de koppeling van de lonen aan het indexcijfer, loonsverhoging van het wetenschappelijk personeel, aanwervingen).

Op het vlak van de globale verdeling mannen/vrouwen bereikt de instelling de verhouding 56% mannen / 44% vrouwen, identiek aan 2007. Voor niveau A en het wetenschappelijk personeel is de verhouding 63% mannen tegenover 37% vrouwen, een lichte toename dus van het aandeel vrouwelijke universitair ten opzichte van 2007.

Globale verdeling M/V

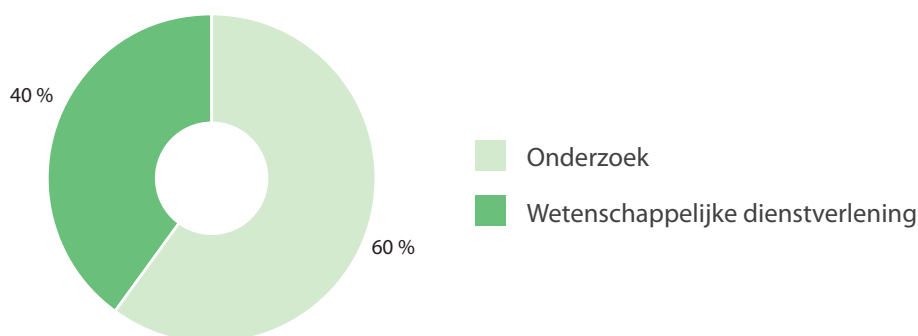

HERVORMING VAN HET STATUUT VAN HET WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL

Sinds 1 mei 2008 is een nieuw statuut van het wetenschappelijk personeel in voege getreden. Deze hervorming leidde tot verschillende wijzigingen:

- een loonopwaardering van 8 tot 20 % voor het statutair wetenschappelijk personeel;
- het uitwerken van een model van functiefiche en van indicatoren om de prestaties van de wetenschappers te meten (matrix);
- de aanduiding door de minister van een nieuwe jury, in het bijzonder bevoegd voor aanwervingen en bevorderingen;
- het invoeren van een evaluatiesysteem van de 24 wetenschappelijke stagiairs, met voor elk een functiebeschrijving;
- een voorstel tot indeling van elke wetenschapper in een activiteitengroep.

Verdeling van de wetenschappers in activiteitengroepen

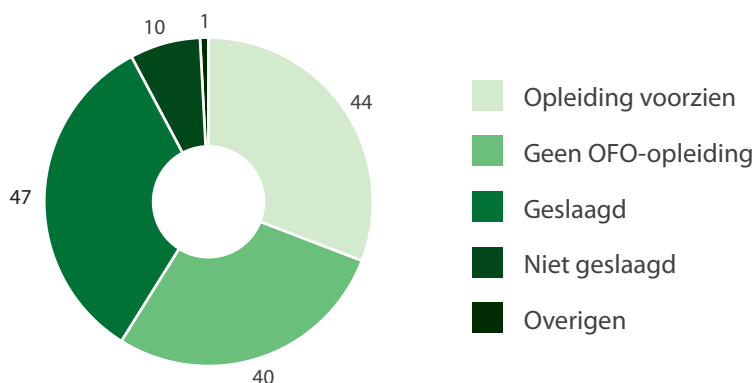

— GECERTIFICEERDE OPLEIDINGEN —

Alle ambtenaren van niveau A, B, C, D werden ingedeeld in een functiefamilie. Deze indeling maakte het mogelijk dat elk niet-wetenschappelijk personeelslid zich kon inschrijven voor een gecertificeerde opleiding georganiseerd door het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO).

Op 31 december 2008 en op basis van de resultaten meegedeeld door OFO waren 47 personeelsleden geslaagd in hun gecertificeerde opleiding. De meesten (84) wachten nog op de organisatie van een gecertificeerde opleiding (voornamelijk collectiebeheer en documentbeheer) door OFO en 44 personeelsleden zijn ingeschreven voor een opleiding zonder de datum van hun opleiding of hun resultaten te kennen.

Toestand in 2008

Een ontwerp van gecertificeerde opleiding voor documentatiebeheerders (niveau C) werd gefinaliseerd. Het Rijksarchief heeft voorgesteld om als partner van OFO op te treden voor de organisatie van een gecertificeerde opleiding 'documentbeheer', niet alleen voor het eigen personeel, maar ook voor meer dan 1000 betrokken ambtenaren binnen de federale administratie.

— OVERIGE OPLEIDINGEN EN VORMINGSACTIVITEITEN —

Naar goede gewoonte namen tal van medewerkers op individuele basis en volgens het eigen niveau en behoeften, deel aan taal- en computercursussen. Anderen schreven zich in voor aan specifieke taken gebonden opleidingen zoals (telefonisch) onthaal en assertiviteit.

Elf Nederlandstalige en tien Franstalige diensthoofden volgden in 2008 de vijfdaagse OFO-opleiding '*Basistraject leidinggeven*'.

De door OFO aangeboden opleidingen kennen over het algemeen een groot succes en worden erg gewaardeerd.

Net zoals de voorbije jaren organiseerde het Rijksarchief zelf interne opleidingen, toegespitst op noden eigen aan onze werking en activiteiten. De opleidingen werden apart in de voornaamste twee landstalen aangeboden, waarbij erover werd gewaakt dat de inhoud zoveel mogelijk parallel liep.

In 2008 werd flink wat aandacht besteed aan enerzijds de opleiding van nieuw in dienst getreden archivariissen, anderzijds aan de bijscholing van geroutineerde archivariissen. De driedaagse opleiding '*Digitale archivering*' sloot aan bij de behoeften van beide groepen en werd gevolgd door maar liefst 57 archivariissen (35 NL en 22 FR).

Twee opleidingen die in het verleden reeds voor meer beperkte groepen waren ingericht, werden in 2008 opnieuw aangeboden. De tweedaagse opleidingen '*Materieel beheer van archief*' en '*Ordenen en beschrijven van archieven*' konden op de belangstelling rekenen van respectievelijk 43 en 27 archivariissen. '*Archiefrecht*' werd gevolgd door 53 wetenschappers. De vierde dag van deze vierdaagse opleiding zal voor de Franstaligen worden ingericht in 2009.

Het opleidingsaanbod werd in 2008 evenwel niet enkel afgestemd op de behoeften van de wetenschappelijk medewerkers (archivariissen en projectmedewerkers). Ook de leeszaalmedewerkers die in de verschillende Rijksarchieven het eerstelijnscontact met de lezers verzorgen, konden deelnemen aan bijscholingsactiviteiten in de eigen taal, die hen moeten toelaten hun taken nog beter uit te oefenen. De tweedaagse opleiding '*Geschiedenis en instellingen van België*', die zowel het ancien régime als de hedendaagse periode behandelde, werd gevolgd door 44 medewerkers van niveau C en D. 54 medewerkers ingeschakeld in de leeszaaldienst volgden de opleiding '*Onderzoeksmethodes*', waarvan één dag centraal in het ARA werd gegeven en waarbij algemene zoekstrategieën werden aangeleerd, en één dag op de eigen werkplek.

Twee praktische opleidingen van één dag sluiten het rijtje: '*Digitaliseringsprojecten*' en een opleiding waarin enerzijds aandacht werd besteed aan de leeszaalpraktijk in het kader van de 'digitale leeszaal', anderzijds aan de implementatie van het nieuwe boekhoudkundige programma. Respectievelijk 54 en 40 medewerkers konden hiermee hun voordeel doen.

Ter plekke in de verschillende Rijksarchieven werden tenslotte nog taakspecifieke opleidingen georganiseerd, om nieuwe medewerkers toe te laten hun functie naar behoren uit te voeren (boekhouding, leeszaalwerking, administratie, beheer bibliotheek e.d.).

En *last but not least*: in de voorbije jaren volgden een of meerdere medewerkers van elk Rijksarchief met succes een opleiding '*bedrijfseerstehulp*' bij het Rode Kruis en kregen een attest 'bedrijfseerstehulpverlener'. De EHBO-kennis dient regelmatig te worden opgefrist en aangevuld, wat door de betrokken collega's ter harte wordt genomen.

Ook de preventieadviseur volgde in 2008 een aantal functiespecifieke opleidingen.

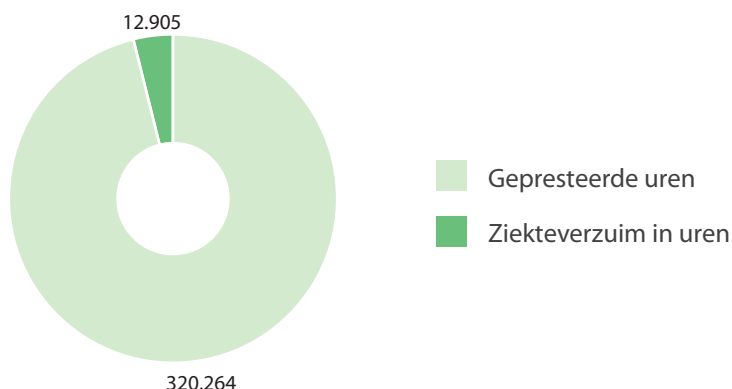
STAGES IN HET BUITENLAND

In 2008 namen geen archivariissen deel aan buitenlandse archiefstages.

ZIEKTEVERZUIM

Globaal genomen telt de instelling een ziekteverzuimpercentage van 2,99 %, wat lager ligt dan in 2007 (3,25 %) en een zeer gunstige score is in verhouding tot andere federale instanties. Na analyse van de gegevens, blijkt het in 6,1 % van de gevallen om afwezigheden van 1 dag te gaan. 40 % van de personen die zich ziek melden, zijn het voor één dag. De duur van de ziekteperiode bedraagt gemiddeld 6,5 dagen.

Ziekteverzuim

MEDEWERKERS TEWERKGESTELD IN ALTERNATIEVE STATUTEN

Al verschillende jaren werkt het Rijksarchief samen met het OCMW, in het kader van tewerkstelling met toepassing van artikel 60, § 7. Medewerkers werkzaam binnen dit statuut zijn gerechtigden op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp, die door het OCMW aan een baan worden geholpen, meestal in een openbare dienst. Het OCMW treedt hierbij zelf op als werkgever. In 2008 waren voor kortere of langere periodes 'art. 60'-medewerkers aan de slag in de Rijksarchieven van Anderlecht, Beveren, Brugge, Gent, Kortrijk, Ronse en Doornik.

Daarnaast worden in verschillende Rijksarchieven ook mensen opgenomen die tot een werkstraf zijn veroordeeld. Zowel in correctionele zaken als in politiezaken kan de rechter een werkstraf opleggen, die minstens 20 uur en hoogstens 300 uur bedraagt. In de Rijksarchieven van Anderlecht, Aarlen, Antwerpen, Beveren, Brugge en Gent waren in 2008 alternatief gestraften actief. In Aarlen presteerden 18 personen ongeveer 1.000 werkuren.

Beide groepen verrichten taken op het vlak van materieel behoud – zoals herverpakken van archief, etiketteren, verplaatsen e.d. – of voerden gegevens in in databanken. 'Art. 60'-medewerkers zijn ook tewerkgesteld als poetspersoneel.

JOBSTUDENTEN

Net zoals de vorige jaren stelde het Rijksarchief tijdens de zomermaanden van 2008 83 jobstudenten te werk, verspreid over alle diensten van het land. Dit betekende een daling tegenover 2007, toen 94 jobstudenten aan de slag konden.

Studenten worden vooral ingezet in het kader van het depotbeheer, het materieel beheer (conservering) en de ontsluiting van archieven.

Ook in 2008 leverden ze een belangrijke bijdrage tot de goede bewaring van de archiefdocumenten. De jonge tijdelijke medewerkers vlakten en ontstoften documenten (respectievelijk 10 en 1.273 strekkende meter) en plooiden verpakkingsmateriaal (12.684 dozen). Ruim 2.100 strekkende meter archief werd herverpakt. Meer dan 55.000 etiketten werden gekleefd: 45.153 op mappen, 10.878 op dozen.

Anderen leverden een bijdrage bij het scannen van documenten en het converteren van inventarissen. Meer dan in de voorbije jaren, werden in 2008 jobstudenten ingezet bij de invoering van archiefbeschrijvingen in het archiefbeheerssysteem: 15.908 beschrijvingen van documenten werden ingevoerd, 855 geluidsbanden werden beschreven in 3.231 records, en in het RA te Eupen werden 4.000 kaarten en plattegronden voorzien van een Archeionnummer.

De aanstelling van jobstudenten heeft een dubbel doel: kinderen van medewerkers de kans geven om kennis te maken met de arbeidsmarkt en daarnaast essentiële taken laten uitvoeren die in de loop van het werkjaar niet door de reguliere medewerkers kunnen uitgevoerd worden (wegwerken van achterstanden). Onder de jobstudenten bevinden zich studenten geschiedenis, die na het beëindigen van hun studies soms een loopbaan in het archiefwezen starten.

Jobstudenten in RA Brussel (Anderlecht): beschrijven en herverpakken

VRIJWILLIGE MEDEWERKERS

Het Rijksarchief heeft een traditie in het werken met vrijwilligers. Vaak gaat het om geroutineerde amateur-historici, heemkundigen of genealogen, die flink wat ervaring hebben opgedaan in het zoeken in archieven en het lezen van oude documenten.

Hun medewerking kan onder verschillende vormen gebeuren:

- individueel maken ze bv. een klapper op alle parochieregisters van een gemeente, geselecteerd in samenspraak met het Rijksarchief;
- groepjes vrijwilligers en individuele vrijwilligers werken mee aan het project 'Demogen': op gestandaardiseerde wijze analyseren ze registers van de burgerlijke stand en voeren de gegevens in via het programma Demogen Visu
- projectmatig: een groepje vrijwillige medewerkers, begeleid door een archivaris, ontsluit een grote serie archiefdocumenten. De gegevens worden onder gestructureerde vorm opgeslagen in een databank, zodat ze nadien makkelijk kunnen worden toegevoegd aan de zoekrobots beschikbaar via de website van het Rijksarchief.

Enige voorbeelden van projecten die in de diverse Rijksarchieven liepen in 2008: chronologisch ordenen en/of invoeren van vonnissen en van rechtbankdossiers, van gevangenisregisters, van overlijdensberichten van soldaten en van lijsten van dienstweigeraars en deserteurs uit de Franse tijd, van doodsbrieven, van boedelinventarissen (staten van goed), van dossiers over hinderlijke bedrijven, van de gegevens uit notarisakten ... De mogelijkheden zijn haast eindeloos!

- aan zeer geroutineerde vrijwilligers wordt in uitzonderlijke gevallen de ordening toevertrouwd van kleine archiefbestanden, van bv. parochies, kerkfabrieken, bedrijfjes e.d. Uiteraard worden

deze van zeer dichtbij begeleid en gevolgd door een archivaris.

Het meest intensieve project loopt in Saint-Hubert: al sinds bijna 25 jaar onderzoekt een gepensioneerde leraar het archief van het kasteel van Mirwart. In deze periode heeft hij zich ontwikkeld tot de specialist van de geschiedenis van de Terre de Mirwart. Sinds januari 2006 legt hij zich toe op de wedersamenstelling van de boekhouding van de kasteelheren van Mirwart (14de tot 18de eeuw). Hij is gestart met het ordenen van een deel van de losse documenten uit het archief van het oude kasteel (enkele duizenden stukken). Nadien groeide het idee om de lezers een analytische inventaris aan te bieden van de diverse reeksen rekeningen en kwitanties.

- sinds enige jaren worden vrijwillige medewerkers ook ingezet als tweede man/vrouw in de zaterdagdienst van de leeszaal, om een goede werking te verzekeren en de veiligheid te verhogen.

In 2008 waren 144 vrijwillige medewerkers op regelmatige basis – d.w.z. minstens eenmaal per week – actief op een Rijksarchief. Tientallen anderen werken op eigen tempo thuis.

FAMILY DAY

De personeelsdienst heeft, in samenwerking met de dienst communicatie, begin juli een 'Family Day' georganiseerd, waarop elk personeelslid en zijn naaste familieleden waren uitgenodigd. Meer dan 320 personen namen deel en bezochten eerst het Atomium en 'Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid', een tentoonstelling georganiseerd door het Rijksarchief, om vervolgens af te zakken naar Mini-Europa.

Momenten van inspanning en ontspanning

III. BUDGETTAIRE VERANTWOORDING

INKOMSTEN EN UITGAVEN

In de tabellen en de bijhorende taartdiagrammen hierna, wordt een overzicht geboden van de evolutie van de inkomsten en uitgaven van het Rijksarchief sinds 2005. De vergelijking tussen de realisaties van 2008 en de drie vorige jaren is belangrijk om te wijzen op bepaalde tendensen en ter verantwoording van de gemaakte opties.

Gerealiseerde ontvangsten

	2005	2006	2007	2008
1. Dotatie				
Dotatie	4.177.000,00 €	4.240.000,00 €	4.898.000,00 €	5.018.000,00 €
Specifieke dotatie	62.882,80 €	398.666,66 €	37.700,00 €	0,00 €
Totaal Dotatie	4.239.882,80 €	4.638.666,66 €	4.935.700,00 €	5.018.000,00 €
2. Toelage				
Toelage POD	559.232,57 €	231.788,03 €	1.360.964,45 €	847.044,78 €
Toelage Nationale Loterij	147.840,00 €	120.473,00 €	0,00 €	34.022,56 €
Andere toelagen	90.893,63 €	61.037,37 €	61.627,18 €	128.851,92 €
Totaal Toelage	797.966,20 €	413.298,40 €	1.422.591,63 €	1.009.919,26 €
3. Eigen inkomsten				
Toegangskaarten	103.900,00 €	105.105,00 €	97.070,00 €	91.885,00 €
Reproductie	135.009,71 €	114.443,51 €	119.260,31 €	137.439,50 €
Bewaarmateriaal	113.686,90 €	161.665,70 €	169.419,40 €	295.489,00 €
Publicaties	55.776,29 €	41.041,59 €	31.458,23 €	29.629,83 €
Tentoonstelling	8.477,00 €	72.766,46 €	19.211,00 €	196,50 €
Interesten	85.926,94 €	91.726,19 €	202.893,96 €	169.983,78 €
Andere	19.541,63 €	9.900,97 €	20.599,28 €	17.424,71 €
Totaal Eigen inkomsten	522.318,47 €	596.649,42 €	659.912,18 €	742.048,32 €
4. Giften & sponsoring				
Giften & sponsoring	0,00 €	940,00 €	6.487,08 €	0,00 €
Totaal Giften & sponsoring	0,00 €	940,00 €	6.487,08 €	0,00 €
ALGEMEEN TOTAAL	5.560.167,47 €	5.649.554,48 €	7.024.690,89 €	6.769.967,58 €

Gerealiseerde ontvangsten (Overdracht/affectatie)

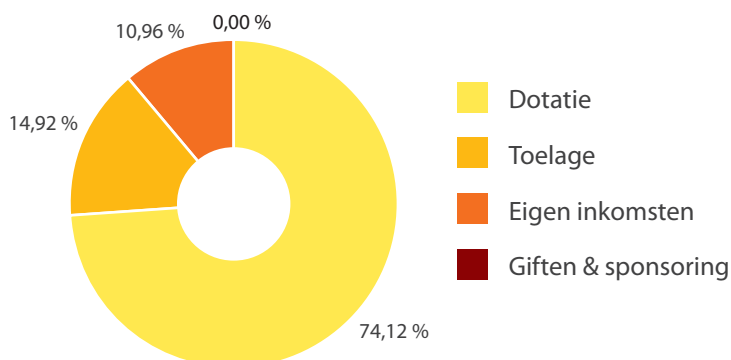
	2005	2006	2007	2008
1. Overdracht				
Overdracht eigen fondsen	2.476.328,54 €	2.585.492,32 €	2.346.570,45 €	3.183.029,14 €
Overdracht POD	846.018,36 €	946.932,90 €	750.850,75 €	1.209.142,14 €
Overdracht Nationale Loterij	189.060,79 €	284.583,14 €	328.517,26 €	307.204,88 €
Andere overdrachten	-63.251,12 €	-40.597,67 €	-24.749,01 €	-50.654,21 €
Overdracht reservefondsen	494.889,83 €	494.889,83 €	494.889,83 €	494.889,83 €
Totaal Overdracht	3.943.046,40 €	4.271.300,52 €	3.896.079,28 €	5.143.611,78 €
2. Affectatie				
Affectatie	632.527,69 €	568.774,80 €	741.914,52 €	736.721,98 €
Totaal Affectatie	632.527,69 €	568.774,80 €	741.914,52 €	736.721,98 €
TOTAAL	4.575.574,09 €	4.840.075,32 €	4.637.993,80 €	5.880.333,76 €

Gerealiseerde uitgaven

	2005	2006	2007	2008
1. Personeel				
Statutair	3.894.287,26 €	3.995.943,51 €	4.410.338,38 €	7.092.000,00 €
Contractueel	757.515,25 €	940.119,36 €	1.573.448,30 €	692.293,23 €
Contractueel op dotatie	2.357.707,27 €	2.427.920,16 €	2.627.154,71 €	3.347.071,42 €
Totaal Personeel	7.009.509,78 €	7.363.983,03 €	8.610.941,39 €	11.131.364,65 €
2. Werking bestaansmiddelen				
Energie	920.258,93 €	1.219.246,66 €	952.456,86 €	1.264.979,98 €
Onderhoud	219.900,45 €	207.197,61 €	335.546,84 €	408.340,31 €
Contracten ICT	163.697,75 €	112.523,85 €	129.997,96 €	169.238,50 €
Wagenpark	11.081,72 €	23.227,61 €	29.750,22 €	24.872,64 €
Security & Facility		6.149,14 €	47.317,01 €	36.409,79 €
Werking	251.148,76 €	301.862,51 €	322.655,29 €	283.026,84 €
Andere	1.950,86 €	20.658,49 €	14.433,96 €	3.750,23 €
Totaal Werking bestaansmiddelen	1.568.038,47 €	1.890.865,87 €	1.832.158,14 €	2.190.618,29 €
3. Uitrusting bestaansmiddelen				
ICT	156.039,31 €	53.631,06 €	57.926,93 €	115.372,75 €
Meubilair	47.936,27 €	102.643,77 €	191.130,83 €	487.955,62 €
Security & Facility		8.753,14 €	30.310,06 €	49.094,90 €
Totaal Uitrusting bestaansmiddelen	203.975,58 €	165.027,97 €	279.367,82 €	652.423,27 €
4. Specifieke werking				
Opleiding	22.608,30 €	17.056,15 €	19.388,20 €	29.670,05 €
Communicatie			16.043,29 €	150.801,57 €
Buitenlandse zending + Internat. Betrekkingen	8.686,03 €	11.567,32 €	7.769,44 €	12.903,65 €
Inspectie / Toezicht			2.850,62 €	5.188,76 €
Dozen + mappen	164.902,08 €	164.106,39 €	350.665,45 €	250.873,61 €
Drukkerij	51.550,13 €	60.391,13 €	77.329,13 €	74.764,69 €
Contract onderhoud bookscanner			20.812,00 €	21.417,00 €
Werking atelier		1.282,22 €	12.316,40 €	7.147,32 €
Werking projecten	260.644,34 €	117.990,14 €	192.262,77 €	126.439,02 €
Totaal Specifieke werking	508.390,88 €	372.393,35 €	699.437,30 €	679.205,67 €
5. Specifieke uitrusting				
Rekken	3.912,21 €	21.435,15 €		256.046,04 €
Bookscanner	115.918,00 €	382.847,11 €		
Materiaal atelier		93.242,69 €	33.587,18 €	94.532,47 €
ICT	89.509,69 €	109.251,89 €	49.781,52 €	26.527,73 €
Storage		75.998,89 €	48.911,14 €	65.154,00 €
Digitale leeszaal				151.274,78 €
Andere	30.825,63 €	10.053,76 €	5.542,88 €	22.928,91 €
Totaal Specifieke uitrusting	240.165,53 €	692.829,49 €	137.822,72 €	616.463,93 €
6. Collectie				
Aankopen van documenten	10.025,75 €	6.268,00 €	2.914,00 €	9.272,85 €
Aankopen van boeken en tijdschriften	165.878,32 €	151.549,21 €	136.512,08 €	122.956,74 €
Restauratie en inbinding	116.712,05 €	95.485,40 €	87.814,42 €	94.156,80 €
Digitalisering			18.159,57 €	8.437,08 €
Andere	18.410,99 €	9.982,41 €	15.464,19 €	5.574,35 €
Totaal Collectie	311.027,11 €	263.285,02 €	260.864,26 €	240.397,82 €
7. Provisioneel krediet				
Provisioneel krediet	106.361,40 €	39.314,14 €	0,00 €	0,00 €
Totaal Provisioneel krediet	106.361,40 €	39.314,14 €	0,00 €	0,00 €
ALGEMEEN TOTAAL	9.947.468,75 €	10.787.698,87 €	11.820.591,63 €	15.510.473,63 €

1. INKOMSTEN

Inkomsten per categorie voor het jaar 2008

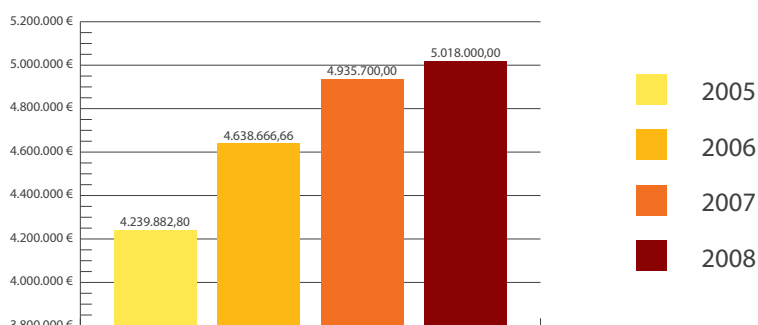

1.1 Dotatie

Het bedrag van de dotatie steeg in 2008 met ongeveer 3 % t.o.v. 2007 (4.898.000 €), ten gevolge van de inflatie. Van de verhoging met 147.000 € werd een bedrag van 27.000 € afgehouden voor de financiering van ScienceMAN, beheerd door de POD Wetenschapsbeleid. In 2008 bedroeg de dotatie (5.018.000 €) 74,12 % van de gerealiseerde inkomsten.

Voor 2008 werd geen specifieke dotatie ingeschreven, aangezien het aan de instelling toegekende bedrag van 37.450 € pas in februari 2009 werd gerealiseerd. De specifieke dotatie 2008 was bestemd voor een aantal uitgaven die verband houden met communicatie, presentatie en marketing: 26.450 € voor het tentoonstellingsproject 'Expo 58. Tussen droom en werkelijkheid', 6.000 € voor het tentoonstellingsproject over het einde van de Eerste Wereldoorlog en 50.000 € voor de organisatie van het colloquium te Bergen en Doornik 'Créer, administrer, réformer. Regards croisés sur dix siècles d'histoire des institutions publiques en Hainaut et Tournaisis'.

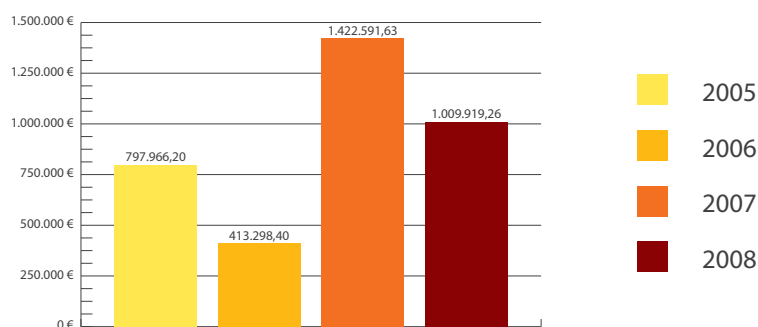
Evolutie van de dotatie – 2005, 2006, 2007 en 2008 –

1.2. Subsidies

De subsidies waren in 2008 goed voor 14,92 % van de gerealiseerde inkomsten. De substantiële verhoging van de subsidies gedurende de periode 2006-2008 is vooral op rekening te schrijven van het digitaliseringsproject van de federale wetenschappelijke instellingen, gefinancierd door de POD Wetenschapsbeleid. De Nationale Loterij heeft binnen de enveloppe van de federale overheid 2008 subsidies toegekend aan het Rijksarchief voor een totaal bedrag van 310.295 €, waarvan 187.295 € bestemd was voor de aankoop van readerscanners voor de Rijksarchieven in de provincies, 30.000 € voor de aankoop van stoelen voor de leeszalen, 20.000 € voor de aankoop van klein materiaal voor het restauratieatelier en 100.000 € voor het project 'Testbed archivering digital born documents' (elektronisch depot voor de opslag en het beheer van digitale archieven). Verder werd een subsidie van 200.000 € toegekend aan het project 'Excellentiepool Cartesia', een gemeenschappelijk project van het Rijksarchief, het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Geografisch Instituut voor de valorisatie van het cartografisch patrimonium. Aangezien onze instelling dit dossier centraliseert, werd het bedrag van 200.000 € in de rekeningen van het Rijksarchief ingeschreven.

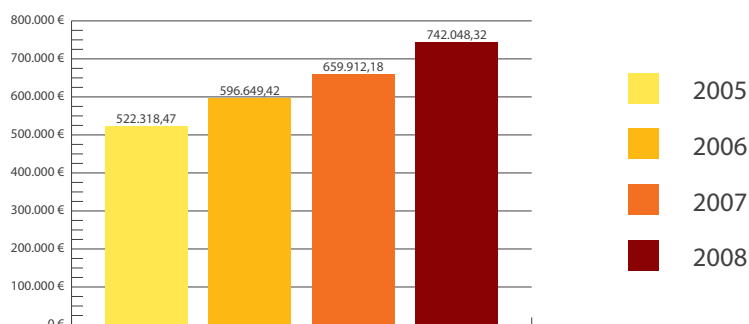
Evolutie van de toelage
– 2005, 2006, 2007 en 2008 –

1.3. Eigen inkomsten, schenkingen en sponsoring

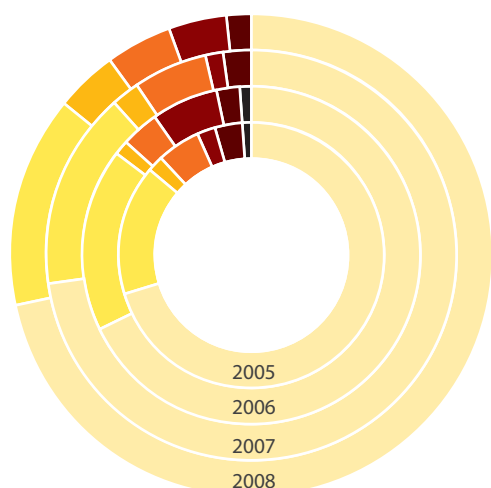
De in 2007 vastgestelde vermindering van de inkomsten uit de verkoop van lezerskaarten zet zich in 2008 door met een terugloop van 5,34 % (91.885 € ten overstaan van 97.070 €). Deze daling, evenals de daling van de inkomsten uit de verkoop van publicaties (in dalende lijn sinds 2006) en uit tentoonstellingen wordt ruim gecompenseerd door de aanzienlijke verhoging van de inkomsten uit de verkoop van conserveringsmateriaal (zuurvrije dozen en mappen: +74,41 %). Deze stijging toont aan dat de administraties en de private archiefvormers zich meer en meer bewust zijn van het belang van investeringen in de langetermijnbewaring van archieven. De eigen inkomsten evolueren in stijgende lijn, ook al vertegenwoordigen zij slechts 10,96 % van de totale gerealiseerde inkomsten in 2008.

Evolutie van de eigen inkomsten – 2005, 2006, 2007 en 2008 –

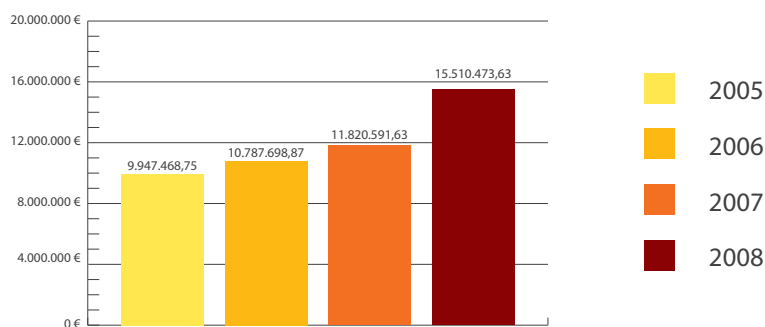
2. UITGAVEN

Evolutie van de gerealiseerde uitgaven – 2005, 2006, 2007 en 2008 – Percentage

	2005	2006	2007	2008
Personeel	70,47 %	68,26 %	72,85 %	71,77 %
Werking bestaanmiddelen	15,76 %	17,53 %	15,50 %	14,12 %
Uitrusting bestaanmiddelen	2,05 %	1,53 %	2,36 %	4,21 %
Specifieke werking	5,11 %	3,45 %	5,92 %	4,38 %
Specifieke uitrusting	2,41 %	6,42 %	1,17 %	3,97 %
Collectie	3,13 %	2,44 %	2,21 %	1,55 %
Provisioneel krediet	1,07 %	0,36 %	0 %	0 %

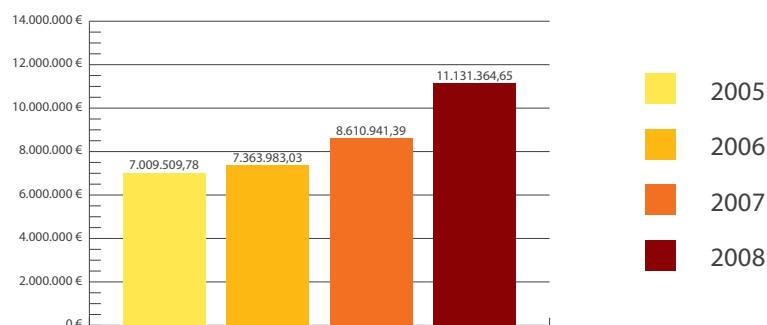
Evolutie van het algemeen totaal van de gerealiseerde uitgaven – 2005, 2006, 2007 en 2008 –

2.1 Personeel

In 2008 steeg de personeelsbezetting van het Rijksarchief met 8 %. De verhoging van de human resources heeft uiteraard ook een budgettaire impact (11.131.364 €). In 2008 vertegenwoordigde de globale personeelskost (personeel betaald op de dotatie, op de onderzoeksprojecten en op de enveloppe beheerd door de POD Wetenschapsbeleid) 71,77 % van de totale gerealiseerde uitgaven. De vrij spectaculaire stijging van de uitgaven voor het statutair personeel (+ 60 %) in vergelijking met 2007 is voornamelijk toe te schrijven aan de recrutering van 11 bijkomende wetenschappelijke medewerkers.

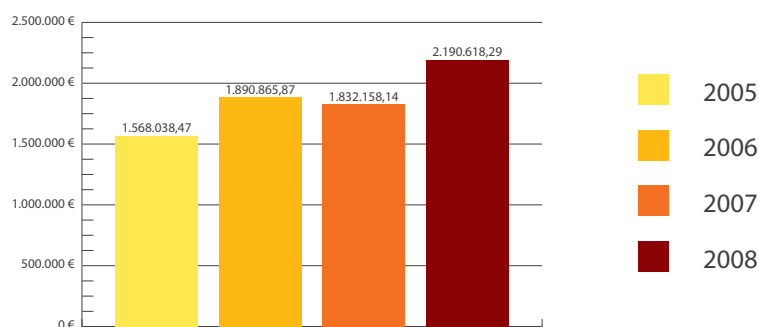
Evolutie van de gerealiseerde uitgaven voor de categorie "Personeel"
– 2005, 2006, 2007 en 2008 –

2.2. Algemene werkingsmiddelen

De kosten voor werking vertegenwoordigden in 2008 14,12 % van de totale gerealiseerde uitgaven. In vergelijking met 2007 stellen we voornamelijk een verhoging vast voor de uitgavenposten 'energie' (+ 32,81 %), 'onderhoud' (onderhoudscontracten) (+ 21,69 %) en 'ICT-contracten' (+ 30,19 %), en een vermindering van de uitgaven voor 'veiligheid en facility' (- 23,05 %).

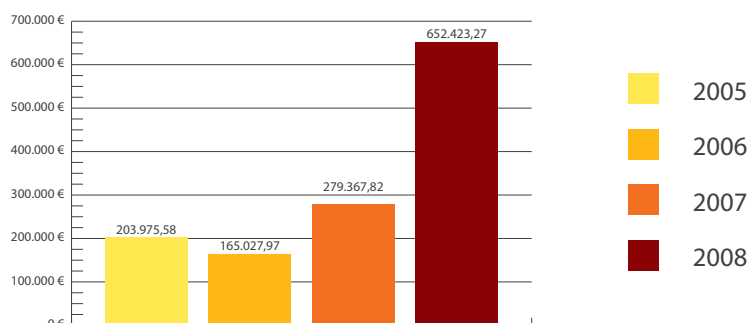
Evolutie van de gerealiseerde uitgaven voor de categorie "Werking bestaansmiddelen"
– 2005, 2006, 2007 en 2008 –

2.3. Uitrusting en algemene investeringen

De gerealiseerde uitgaven voor informatica zijn hoofdzakelijk te wijten aan de aankoop van PC's, computerschermen, printers en projectoren voor de verschillende sites, een telefooncentrale voor het Rijksarchief te Brussel (Anderlecht), een webserver en switches, acces points en een prikklok voor Louvain-la-Neuve. De uitgaven ten belope van 487.955,62 € voor meubilair waren vooral bestemd voor de uitrusting van het nieuwe Rijksarchief te Louvain-la-Neuve (300.572,24 €). De uitgave van 49.094,90 € voor brandblussers, bestemd voor de verschillende Rijksarchieven, had tot doel deze in regel te stellen.

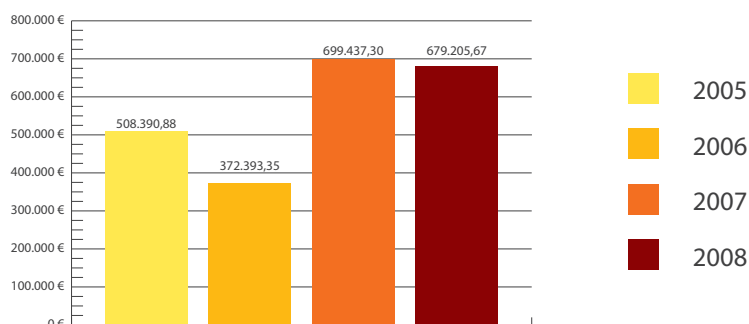
Evolutie van de gerealiseerde uitgaven voor de categorie "Uitrusting bestaansmiddelen" – 2005, 2006, 2007 en 2008 –

2.4. Specifieke werkingsmiddelen

De uitgavenposten voor deze budgetlijnen zijn dezelfde als de uitgaven gerealiseerd in 2007. Voor het jaar 2008 werd een belangrijke uitgave gerealiseerd voor de uitgavepost 'communicatie' ingevolge het afsluiten van de rekeningen voor het tentoonstellingsproject Expo 58 in samenwerking met het Stadsarchief te Brussel (totale uitgave voor het Rijksarchief: 130.923,37 € (129.939 € betaald in 2008 en 984,37 € in 2009)).

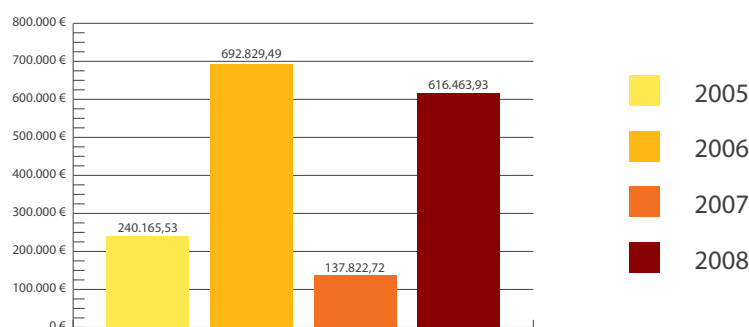
Evolutie van de gerealiseerde uitgaven voor de categorie "Specifieke werking" – 2005, 2006, 2007 en 2008 –

2.5. Specifieke uitrusting

Het grootste deel van deze uitgaven, meer dan 41 %, was bestemd voor de aankoop van archiefrekken voor de Rijksarchieven te Brussel (Hopstraat) en Louvain-la-Neuve, en een klein deel (ongeveer 35.000 €) voor het Rijksarchief te Brussel (Anderlecht). De uitgave voor het materiaal voor het restauratieatelier betrof vooral de aankoop van een 'Jezet Multiresto', een multifunctioneel toestel voor de restauratie van documenten, werktafels en stoelen. Van de totale uitgave van 26.527,73 € voor ICT was de belangrijkste uitgave deze voor de uitbreiding van de toegangscontrole te Louvain-la-Neuve (11.365,35 €). De 65.154 € voor 'storage' betreft uitgaven voor de aankoop van bijkomende opslagcapaciteit nodig voor het realiseren van het digitaliseringsproject van de POD Wetenschapsbeleid. De uitgaven voor de digitale leeszaal hebben betrekking op een aantal projecten gefinancierd door de Nationale Loterij: het project 'Wireless-bekabeling voor de digitale leeszaal' voor een bedrag van 109.426,73 €, het project 'Automatisation Wallonie' voor 32.691 € en het project 'Automatisatie Vlaanderen' voor 9.157,05 €.

**Evolutie van de gerealiseerde uitgaven voor de categorie
"Specifieke uitrusting"
– 2005, 2006, 2007 en 2008 –**

2.6. Collecties

Meer dan de helft van het budget 'collecties' werd aangewend voor de aankoop van boeken en tijdschriften voor de verschillende bibliotheken van de Rijksarchieven. Deze uitgavenpost daalt elk jaar.

2.7. Affectatie van de saldi

De saldi van het begrotingsjaar 2007 werden gebruikt voor het financieren van de projecten 'veiligheid en facility', het programma ter ondersteuning van de ontsluiting van archieven, de materiële bewaring en restauratie (inbinding van boeken) en de aankoop van uitrustingsgoederen. Verder werd een afzonderlijk project 'Databank schepenbankregisters te Luik' gecreëerd.

EPILOOG: DE UITDAGINGEN VOOR MORGEN

Het jaar 2008 werd gekenmerkt door grote en kleine gebeurtenissen, door talrijke en altijd zeer diverse contacten met historisch geïnteresseerde burgers en onderzoeksgroepen, allerlei wetenschappelijke activiteiten, evenementen en communicatiemomenten. Het is wellicht nuttig zich de vraag te stellen: waar staat het Rijksarchief vandaag en welke zijn de uitdagingen voor de volgende drie jaar? Welke is de strategie op middellange termijn?

Op verschillende terreinen werd de weg van de vernieuwing en modernisering geëffend en de basis gelegd voor verdere groei en innovatie: de bedrijfsprocessen en de bedrijfscultuur, het human resourcesbeleid, de interne en externe communicatie, de relatie tot de archiefvormende instanties, de publiekswerking in brede zin, het wetenschappelijk onderzoek en het collectiebeleid. De afgelopen jaren werden ernstige inspanningen gedaan op het vlak van kennisverspreiding en digitalisering. De dankbetuigingen die diensthoofden en medewerkers zeer regelmatig ontvingen vanwege bezoekers uit binnen- en buitenland die ingenomen zijn met de kwaliteit en de snelheid van de dienstverlening, de toegenomen belangstelling van diverse media én van politici voor de activiteiten van het Rijksarchief, de toegenomen vraag naar de meest diverse informatie en reproducties ... zijn slechts enkele signalen die aantonen dat de instelling niet alleen meer bekendheid geniet maar ook meer gewaardeerd en ernstig genomen wordt. Zoals in het jaaroverzicht voldoende aan bod is gekomen, blijven het wettelijk kader binnen dewelke de instelling moet opereren en de gebouweninfrastructuur twee belangrijke knelpunten die een hogere performantie en een groter publieksbereik bemoeilijken.

De uitdagingen voor de toekomst zijn zeer talrijk maar niet onoverkomelijk. Het zijn bijgevolg geen bedreigingen maar kansen.

De eerste en belangrijkste uitdaging situeert zich op het politiek-institutionele vlak. Ik beperk mij tot slechts twee aandachtspunten: de nieuwe archiefwet en het samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de overheden van de deelgebieden. 2009 en volgende jaren zullen in het teken staan van de stapsgewijze modernisering van de wet- en regelgeving in verband met publieke informatie en archieven, van de uitvoering en vooral het afdwingbaar maken van een nieuw wettelijk kader en van gestructureerd overleg met de vertegenwoordigers van de gemeenschappen en gewesten dat moet leiden tot een formeel samenwerkingsakkoord. Kortom, het Rijksarchief zal zich op korte termijn moeten herpositioneren binnen het archiefveld en zal ernstige inspanningen moeten leveren om samen te werken in een geest van overleg en goed nabuurschap. Op het sluiten van een samenwerkingsakkoord werd overigens reeds sinds de jaren 1990 door de Raad van State aangedrongen. De reden waarom onze organisatie op dit akkoord aandringt, ligt voor de hand. Zolang de federale overheid bevoegdheden uitoefent op het grondgebied van de deelgebieden – en die zijn nog steeds talrijk – zijn bepaalde bevoegdheden inzake archiefbeheer gedeelde bevoegdheden: over de uitoefening ervan dienen bijgevolg afspraken te worden gemaakt, met respect voor de institutionele evenwichten. Ik denk meer in het bijzonder aan het domein van het vastleggen en afdwingen van normen (het toezicht) en aan de waardering van archieven. Verder dienen afspraken gemaakt te worden in verband met de definitieve bestemming van archieven gevormd en ontvangen door instellingen uit de periode vóór de overheveling van de organieke wetgeving op de onderliggende besturen. Ook binnen de privaatrechtelijke sector zal het Rijksarchief zijn rol blijven spelen binnen een aantal domeinen waarin het de nodige expertise heeft opgebouwd, meer bepaald voor wat betreft de bedrijfsarchieven, de archieven van adellijke families, de archieven van politici en de kerk- en parochiearchieven.

Het Rijksarchief zal zich de volgende maanden en jaren niet kibbelend en rancuneus opstellen: 1° omdat dit niet aansluit bij het waarderokader van de federale overheid, noch bij de internationale deontologische code van archivariissen (cf. waarden als: de wetenschappelijke ingesteldheid, good governance, dienstbaarheid en klantgerichtheid, objectiviteit en respect, integriteit, tolerantie, aandacht voor democratische besluitvorming, duurzame zorg voor het archivalisch erfgoed, e.d.), 2° omdat de instelling een brugfunctie wil blijven spelen t.a.v. de deelgebieden en t.o.v. het internationale niveau, en 3° omdat de

belangen van de gebruiker, het maatschappelijk belang van archieven, de openbaarheid van bestuur en de kwaliteit van de democratie (goed bestuur) steeds op de voorgrond moeten blijven staan. Archieven kunnen niet als louter erfgoed worden bestempeld. Minstens even belangrijk is de rol van archieven als neerslag of bewijs van overheidshandelen en handelen van personen, invloedrijke families, bedrijven, enz., het belang van archieven voor de mensenrechten, de democratische controle, de recht- en bewijszoekende burger, het wetenschappelijk interdisciplinair onderzoek.

Een tweede uitdaging is en blijft uiteraard het collectiebeleid en de verbreding van de publiekswerking. Beide staan met elkaar in verband. Door het verrijken van het aanbod bereik je immers nieuwe klanten en bereik je andere doelgroepen. In de actieplannen van alle archiefinstellingen blijft verwerving van archieven, de selectie, het materieel beheer (zoals verpakking) uiteraard belangrijk, maar drie zaken hebben de laatste jaren enorm aan belang gewonnen en zullen ook in het meerjarig actieplan 2009-2011 van het Rijksarchief een vooraanstaande plaats bekleden:

- communicatie, presentatie van visueel materiaal, topstukken, vondsten, klantenwerving, klanttevredenheid en klantgerichte (vraaggerichte) dienstverlening. Eén van de affiches die ik enkele jaren geleden in de schitterend uitgeruste leesalen van de National Archives in Kew zag, droeg als titel: "Your smile is our job!", wat eigenlijk het motto moet zijn van elke dienstverlenende organisatie. Op de vraag- en publieksgerichte dienstverlening zal het Rijksarchief maximaal inzetten, zowel op het vlak van verwerving en ontsluiting als op het vlak van communicatie en presentatie.
- samenwerking (geen concurrentie!) met erfgoedpartners binnen een zelfde regio of stad en zowel structureel als incidenteel. De respectieve diensthoofden zullen aangemoedigd worden om op zoek te gaan naar vormen van samenwerking, meer bepaald op het vlak van collectievorming (verwerving, inlopen van de achterstanden bij de overbrenging van archieven).
- en tot slot digitalisering of het langs digitale weg beschikbaar stellen van historische informatie. Het digitaal aanbod moet niet alleen verhogen. Het Rijksarchief is ook een wetenschappelijke instelling en een kennisinstituut op het gebied van archieven en archiefbeheer, en het behoort tot de opdracht van de instelling om deze kennis te delen en actiever naar (nieuwe) doelgroepen te brengen, met name naar de jeugd, naar de professionals van het onderwijs en naar groepen in de samenleving die de weg naar archieven nog niet hebben gevonden. De digitale weg is hiervoor de meest uitgelezen manier.

Een archiefdienst die met andere woorden niet toont waarmee ze bezig is, geen luisterend oor heeft voor de klant, niet de boer op gaat om nieuwe informatiebronnen te prospecteren en te verwerven en op die manier de archiefbestanden te verrijken en geen afspraken kan maken met collega's die ook aan de weg proberen te timmeren, gaat dood en wordt letterlijk vergeten.

Tenslotte zal het Rijksarchief de volgende jaren geconfronteerd blijven met vragen en problemen die niet alleen vanuit archieft technisch maar vooral vanuit maatschappelijk oogpunt moeten benaderd worden. Ik noem er slechts enkele:

- Moet de aandacht alleen uitgaan naar overheidsarchief of moet meer aandacht worden besteed aan niet-overheidsarchieven met maatschappelijk belang?
- Welke keuzes moet de instelling maken in verband met de selectie van grote archiefbestanden (archieven waarvan de omvang enkele strekkende kilometer bedraagt) met een grote intrinsieke waarde, wetende dat de langetermijnbewaring een zware budgettaire impact heeft, en met welke belangen dient de instelling rekening te houden in het kader van de verantwoording?
- Welke digitale archieven – vaak vele TeraBytes groot – komen voor permanente bewaring in aanmerking en welke niet?

► Epiloog: De uitdagingen voor morgen

- Hoe kunnen de voorwaarden tot raadpleging van archieven ouder dan 30 of 50 jaar die persoonsgegevens bevatten, versoepeld worden?
- Welke maatregelen en middelen zijn nodig om de gedigitaliseerde archieven niet alleen via de digitale studiezaal (het intranet) maar ook via het internet ter beschikking te stellen?
- Welke investeringen zijn prioritair? Investeringen in menselijk kapitaal, in de uitbreiding van het digitaal aanbod en online diensten, de fysieke opslag van papieren documenten of eerder van elektronische archieven (eDepot), de vraaggerichte productontwikkeling, de comfortabele, eigentijdse inrichting van publieksruimten of de fysieke beveiliging van de collecties?
- Dient voor de bewaargeving van archieven betaald te worden? Welke publieksdiensten moeten gratis blijven en voor welke dient betaald te worden?
- Behoort het tot de kerntaken van het Rijksarchief om nieuwe vormen van dienstverlening te ontwikkelen, cursussen paleografie aan te bieden bijvoorbeeld? En zo ja, moet dit gratis of tegen betaling?
- Dient het vrijwilligerswerk binnen de instelling verder aangemoedigd te worden? Enz.

Bovenstaande vragenlijst is uiteraard niet volledig, maar toont op zijn minst aan dat een archiefdienst met als hoofdopdracht de langetermijnbewaring, de digitale ontsluiting en de beschikbaarstelling van de collectie voor het ruime publiek, voortdurend keuzes moet maken. En aan elke keuze hangt een prijskaartje.

'Betrouwbaar geheugen door duurzaam informatie- en kennisbeheer', is de titel van het meerjarig actieplan dat in de lente van 2009 zal worden goedgekeurd en dat goed samenvat waarvoor onze organisatie staat.

Karel Velle

Algemeen Rijksarchivaris

BIJLAGE

CARNIER Marc, DE SMET Sylvie m.m.v. AVERMAETE Tom, NEVEJANS Annelies

Archieven van sociale huisvestingsmaatschappijen: Archiefselectielijst 2007, functioneel model

Publ. 4628

DENONCIN Magali, PIRLOT Vincent

Inventaire des archives de l'administration provinciale du Luxembourg : des distributions d'eau 1831-1990

Publ. 4629

BERNARDO Y GARCIA Luis Angel

Inventaire des archives de cabinet des ministres des Affaires économiques : Jules Delruelle, Albert De Smaele, Léon-Eli Troclet, Albert Devèze, Henri Liebaert, Jean Duvieusart, Gaston Eyskens, Albert Coppé, 1944-1952 [1935-1962]

Publ. 4630

SCHOLTES Thierry

Inventaire des protocoles de notaires conservés aux Archives de l'État à Saint-Hubert : 1. Les protocoles des curés-notaires (1589-1799)

Publ. 4631

SCHOLTES Thierry

Inventaires de l'état civil conservé aux Archives de l'État à Saint-Hubert : 1. Publications de mariages (arrondissement de Marche-en-Famenne), registres de publication et annexes aux publications de mariage (an 5 - 1891)

Publ. 4632

SCHOLTES Thierry

Inventaires de l'état civil conservé aux Archives de l'État à Saint-Hubert : 2. Tables des registres paroissiaux d'ancien régime (1560-1825). Arrondissement de Marche-en-Famenne et canton de Saint-Hubert (1866-1889)

Publ. 4633

SCHOLTES Thierry

Inventaires des archives du tribunal de police correctionnelle de Saint-Hubert (AN 3-AN 8) et du tribunal de première instance de Saint-Hubert (AN 8-1839), 1ère édition

Publ. 4634

SCHOLTES Thierry

Inventaire des archives du tribunal de police correctionnelle de Marche-en-Famenne (AN 4-AN 8) et du tribunal de première instance de Marche-en-Famenne (AN 8-1970) : tribunal civil, tribunal correctionnel, parquet

Publ. 4635

SCHOLTES Thierry

Archives de l'État à Saint-Hubert : Guide des fonds et collections (édition 2007)

Publ. 4636

DERWAEL Joachim m.m.v. DESCAMPS Pol T.

Inventaris van het archief overgedragen door de familie Descamps-Reyntjens (1789-2006): het familiearchief Descamps-Reyntjens, voormalige beheerders, aandeelhouders, directeurs en medewerkers van Barco NV, (1789-2006) en het archief van vakbondsafgevaardigde bij Barco Eric Demets (1963-1979)

Publ. 4637

WILLEMS Bart

Inventaris van het archief Hubert Droogmans 1878-1932

Publ. 4638

DE SMET Sylvie

Inventaris van het archief van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer te Doel (1937-1988)

Publ. 4639

DE SMET Sylvie

Inventaris van het archief van Kallopolder: Overdracht 2003 (1649-1969)

Publ. 4640

DE SMET Sylvie m.m.v. SAS Rita
 Inventaris van het archief van de gemeente Bazel (1813-1977 (1988))
 2008
 Publ. 4641

DE SMET Sylvie m.m.v. SAS Rita
 Inventaris van het archief van de gemeente Rupelmonde (1794-1977 (1987))
 Publ. 4642

JACQUEMIN Madeleine
 Inventaire des archives de l'Office Belge de Gestion et de Liquidation - Belgische Dienst voor Beheer en Liquidatie (1941-1953)
 Publ. 4643

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaire des archives de la Commission Civile d'Invalidité de Liège (1941-1956)
 Publ. 4644

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaire des archives de la Commission Civile d'Invalidité de Namur (1954-1956)
 Publ. 4645

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaire des archives de la Commission Civile d'Invalidité de Charleroi (1954-1956)
 Publ. 4646

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaris van het archief van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Hasselt (1941-1956)
 Publ. 4647

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaris van het archief van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Brussel en van de Hogere Commissie van Beroep (1936-1984)
 Publ. 4648

VANDEN BOSCH Hans
 Inventarissen van de Rechtbank voor Oorlogsschade en van het Hof voor Oorlogsschade van Brussel (1919-1935)
 Publ. 4649

DAMBRUYNE Johan
 Inventaris van het archief van de N.V. Boelwerf Vlaanderen en rechtsvoorgangers met inbegrip van het archief van Jozef Dauwe als curator van de failliete N.V. Boelwerf Vlaanderen 1868-2005
 Publ. 4650

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaris van het archief van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Antwerpen (1954-1956)
 Publ. 4651

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaris van het archief van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Gent (1937-1956)
 Publ. 4652

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaris van het archief van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Ieper (1941-1953)
 Publ. 4653

VANDEN BOSCH Hans
 Inventaris van de Burgerlijke Invaliditeitscommissie van Kortrijk (1954-1956)
 Publ. 4654

PUT Eddy

Inventaris van het archief van de Sint-Romboutsparochie te Steenokkerzeel met inbegrip van de archieven van de armentafel, de choralenfundatie en het Sint-Bernardusbroederschap (15de-20ste eeuw)

Publ. 4655

PUT Eddy

Inventaris van het archief van de Onze-Lieve-Vrouweparochie en van de armentafel te Beigem (16de-20ste eeuw)

Publ. 4656

PUT Eddy, SENTE François, TUYLS Martine

Inventaris van het archief van de Sint-Amandusparochie te Iddergem (1648-1927)

Publ. 4657

VAN ISTERDAEL Herman

Inventaris van de archieven van de heer (1786), het leenhof van Corbie (1642-1794), de schepenbank van Bertem (1560-1798) en het laathof van de proostdij te Bertem (1560-1639)

Publ. 4658

VAN ISTERDAEL Herman, SENTE François

Inventaris van het archief van de parochie Sint-Pieters-Banden (1498-1984) en van de armentafel te Bertem (1614-1803)

Publ. 4659

VANDAELE Dries

Inventaris van het archief van de afdeling economisch ondersteuningsbeleid van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Series expansiedossiers grote ondernemingen en middelgrote en kleine ondernemingen (1982-1992)

Publ. 4660

DRUEZ Laurence

Les archives des fabriques d'église du doyenné de Huy : Rapport général d'inspection

Publ. 4661

AMARA Michaël

Inventaire des archives du Ministère de l'Intérieur au Havre relatives aux Colonies scolaires belges en France et en Suisse 1914-1919

Publ. 4662

HAECK Tom

Inventaris van het archief van de Koninklijke Munt van België (1823-1941)

Publ. 4663

DE MECHELEER Lieve

Overzicht van de archieftoegangen in de leeszaal van het Algemeen Rijksarchief: Toestand op 1 januari 2008

Publ. 4664

DE MECHELEER Lieve

Aperçu des instruments de recherche disponibles en salle de lecture des Archives générales du Royaume : Situation au 1er janvier 2008

Publ. 4665

JACQUEMIN Madeleine

Archives de la police fédérale : Tableau de tri

Publ. 4666

NIEBES Pierre-Jean

Inventaire des archives de la préfecture du département de Jemappes (1800-1814)

Publ. 4667

ACKEN Davinia, CARNIER Marc

Inventaris van het archief van de stedelijke normaalafdeling te Gent (1868-1880), van de rijksnormaalschool te Gent (1880-1996), van de rijksnormaalschool te Brugge (1879-1888) en van de entente van de rijkscholen in het Gentse (1966-1988)

Publ. 4668

HERREBOUT Els

Inspektion der Öffentlichen Sozialhilfzentren der Deutschsprachigen Gemeinschaft Belgiens : Abschliessender Bericht
Publ. 4669

HERREBOUT Els

Quellen zur Geschichte Belgiens im politischen Archiv des Auswärtigen Amtes in Berlin : Praktikumsbericht und Inventar
Publ. 4670

DEVOLDER Kathleen

Archief van de FOD Justitie Directoraat-generaal Rechterlijke organisatie : Archiefselectielijst
Publ. 4671

DEVOLDER Kathleen

Ministerie van Landbouw en Openbare Werken, Bijzondere Dienst voor de Heropbouw van de door de Oorlog verwoeste Gewesten in West-Vlaanderen : Plattegronden betreffende de wederopbouw van de verwoeste gewesten (1919-1925)
Publ. 4672

PUT Eddy, PEERSMAN Catharina

Inventaris van het archief van de Sint-Cornelius- en Sint-Cyprianusabdij te Ninove (met inbegrip van archieven van het leenhof ten Berge in Woubrechtgem en de laathoven van de abdij in Ninove en Kattem) 1092-1796 (1812)
Publ. 4673

FICKERS Andreas (Hrsg.)

Zwischen den Zeilen : Die Geschichte des Kreisblattes für den Kreis Malmedy und der St.Vithers Volkszeitung 1866-1940
Publ. 4674

LELOUP Geert

Instellingsarchief van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen en archieven van er gevestigde VZW's : Archiefselectielijst
Publ. 4675

VANDERVENNET Martine

Inventaire des archives du ministère des Affaires économiques : Direction de l'Organisation professionnelle 1935-1945
Publ. 4676

SOYEZ Sébastien

Service public fédéral intérieur Direction générale de la Sécurité civile : Tableau de tri des archives 2007
Publ. 4677

JACQUEMIN Madeleine

À la découverte d'une terre inconnue! Rapport du stage effectué à Genève (Archives d'État, Archives du département de l'économie et de la santé, Archives de la Ville et archives du Comité international de la Croix-Rouge) du 23 au 27 avril 2007
Publ. 4678

DECEULAER Harald

Inventaris van het archief van het Bestuur van Volksgezondheid (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid) Series en dossiers betreffende de Provinciale Medische Commissies 1885-1947
Publ. 4679

Internationale Archivsymposien in Brauweiler (D) (2005), Trier (D) (2006) und Hasselt (B) (2007) : Annalen

Publ. 4680

LUYCKX Tamara, OREC Ljiljana, VAN HONACKER Karin (red.)

Inventaris van het archief van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, Correctionele Rechtbank (1918-1985) Jeugdrechtbank (1966-1984) : Overdrachten 2005
2Publ. 4681

LUYCKX Tamara, OREC Ljiljana, VAN HONACKER Karin (red.)

Inventaris van het archief van het Hof van Assisen te Antwerpen : Overdracht 2006 (1983-1985)
Publ. 4682

LUYCKX Tamara, OREC Ljiljana, VAN HONACKER Karin (red.)

Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen : Overdracht 2005 (1969-1983)

Publ. 4683

LUYCKX Tamara, OREC Ljiljana, VAN HONACKER Karin (red.)

Inventaris van het archief van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, Handelsregister : Overdrachten 2005 A-B-C-D ([1887] 1928-2003)

Publ. 4684

LUYCKX Tamara, OREC Ljiljana, VAN HONACKER Karin (red.)

Inventaris van het archief van het Parket van de Procureur des Konings te Antwerpen: Overdracht 2006 (1913-1989)

Publ. 4685

DECRICTS Marc

Inventaris van het archief van de verzetsgroep de Belgische Nationale Beweging - sector Ronse (1940-1995)

Publ. 4686

DECRICTS Marc

Aangiften van nalatenschap behorende tot het archief van de schepenbanken van Petegem (begin 17de eeuw-1802) en van de heerlijkheden Ter Prostdijje (1695-1791) en Sint-Dierickx gezegd Beaulieu (1679-1796)

Publ. 4687

PLISNIER Flore, CAESTECKER Frank (avec la collaboration de)

Inventaire des archives du Ministère de la Justice, Administration de la Sûreté publique (Police des étrangers), Dossiers généraux : deuxième versement 1930-1960 [1814-1986]

Publ. 4688

PLISNIER Flore

Inventaire des archives des hôpitaux civils du front 1914-1918

Publ. 4689

SYMOENS Bernard, TALLIER Pierre-Alain

Inventaris van de documentatie (uittreksels van de internationale pers) van het "Office Belge Patrie et Liberté", te Den Haag = Inventaire de la documentation (extraits de la presse internationale) de "l'Office Belge Patrie et Liberté", à La Haye 1914-1920 [1909-1920]

Publ. 4690

SYMOENS Bernard

Inventaris van het archief van "The Central Register of War Refugees - Central Register of Belgian Refugees" 1914-1919

Publ. 4691

DECRICTS Marc

Index op de aangiften van nalatenschappen behorende tot het archief van de schepenbank van Ename-Nederename (1563-1807)

Publ. 4692

JACQUEMIN Madeleine

Archives des services horizontaux du SPF Santé publique, Sécurité de la Chaîne alimentaire et Environnement et du Conseil supérieur de la Santé : Tableau de tri [2008]

Publ. 4693

CALLEWIER Hendrik, VERFAILLIE Joke m.m.v. CEURVELS Georges en DE LILLE Gilbert

Inventaris van het archief en de documentaire collectie van de Intercommunale Maatschappij van de Linker Scheldeoever met daarin opgenomen het archief van hoofdingenieur-directeur Willy Rylant : IMALSO (1780) 1929-1999

Publ. 4694

LELOUP Geert, MONTENS Valérie

Instellingsarchief van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en archieven van er gevestigde VZW's : Archiefselectie-lijst

Publ. 4695

LELOUP Geert, MONTENS Valérie

Archives institutionnelles des Musées royaux d'Art et d'Histoire et archives des ASBL hébergées par l'institution : tableau de tri des archives

Publ. 4696

HERREBOUT Els

Inventar des Archivs der Kirchenfabrik und der anderen Einrichtungen der Pfarrei St. Katharina zu Kettenis (1633-2000)

Publ. 4697

HERREBOUT Els

Inventar des Archivs der Kirchenfabrik und der anderen Einrichtungen der Pfarrei St. Peter zu Steffeshausen (1675-1995)

Publ. 4698

HUYS Eric, VANDERMAESEN Maurice

Inventaris van het archief van de Noordwatering van Veurne

Publ. 4699

HUYS Eric, VANDERMAESEN Maurice

Inventaris van het archief van de watering van het Broek

Publ. 4700

HUYS Eric, VANDERMAESEN Maurice

Inventaris van het archief van de watering van de Zes Verenigde Wateringen

Publ. 4701

HUYS Eric, VANDERMAESEN Maurice

Inventaris van het archief van de watering van de Sint-Jobspolder

Publ. 4702

HUYS Eric, VANDERMAESEN Maurice

Inventaris van het archief van de watering van Moerkerke zuid over de Lieve

Publ. 4703

DEHAECK Sigrid, DERWAEEL Joachim

Gids van bedrijfsarchieven in de provincie West-Vlaanderen

Publ. 4704

LELOUP Geert

Inventaris van het archief van de Nationale Bank van België

Publ. 4705

LELOUP Geert

Inventaris van het archief van de Nationale Bank van België met betrekking tot de na de Tweede Wereldoorlog doorgevoerde muntsanering

Publ. 4706

LELOUP Geert

Inventaris van het archief van de administratie Thesaurie en Staatsschuld met betrekking tot de na de Tweede Wereldoorlog doorgevoerde muntsanering

Publ. 4707

LELOUP Geert

Inventaris van het archief van de administratie Thesaurie en Staatsschuld met betrekking tot buitenlandse en binnenlandse obligatieleningen

Publ. 4708

HERREBOUT Els

Quellen zur Geschichte der deutsch-belgischen Beziehungen in den belgischen Staatsarchiven (mit Hinweisen auf Archivgut deutscher Provenienz) (1830-1962) : Ergänzt mit Quellen aus den Archiven des Ministeriums für Auswärtige Angelegenheiten, des Verteidigungsministeriums sowie des CEGES/SOMA in Brüssel

Publ. 4709

LELOUP Geert

Les archives institutionnelles de l'Institut royal des sciences naturelles de Belgique et les archives des ASBL hébergées par l'institution : Tableau de tri
Publ. 4710

VERMOTE Jochen

Inventaris van het archief van het waterschoutsambt te Oostende 1815-1909
Publ. 4711

VERMOTE Jochen

Inventaris van het archief van de Antwerpse vestiging van de firma Raphaël Braunschweig te Bazel en het archief van het bedrijf Braunschweig & Co NV te Antwerpen 1901-1987
Publ. 4712

VERMOTE Jochen

Inventaris van het archief van de Dienst voor Emigratie 1912-1974
Publ. 4713

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives du parquet du procureur du Roi près le tribunal de première instance de Huy 1836-1980
Publ. 4714

DECEULAER Harald

Inventaris van het archief van de Raad van Brabant processen van de steden (behalve Brussel) 1596-1794
Publ. 4715

DECEULAER Harald

Inventaris van het kernarchief van de Audiëntie 1344-1744 (vnl. 1515-1744)
Publ. 4716

HAECK Tom, VANCOPPENOLLE Chantal

Inventaris van het archief van het leerbewerkingsbedrijf Tanneries de Saventhem S.A. (1920-1969)
Publ. 4717

JACQUEMIN Madeleine

Inventaire des archives de l'Office national du Ducreire (1924-2006)
Publ. 4718

DEVOLDER Kathleen

Archief van de FOD Justitie Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen : Archiefselectielijst (2008)
Publ. 4719

JACQUEMIN Madeleine

Archief van de horizontale diensten van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu en van de Hoge Gezondheidsraad : Archiefselectielijst [2008]
Publ. 4720

PIRLOT Vincent, PLISNIER Flore sous la direction de = onder leiding van YANTE Jean-Marie, TALLIER Pierre-Alain

Guide des organismes d'intérêt public en Belgique : Tome 1. Le phénomène parastatal en Belgique, 19e-21e siècles. Partie introductive = Gids van de instellingen van openbaar nut in België : Deel 1. Parastatalen in België, 19de-21ste eeuw. Inleiding
Publ. 4721

CARNEL Sven, COPPIETERS Guy, PIRLOT Vincent, PLISNIER Flore sous la direction de = onder leiding van YANTE Jean-Marie, TALLIER Pierre-Alain

Guide des organismes d'intérêt public en Belgique : Tome 2. Notices des parastataux soumis à la loi du 16 mars 1954 et de ceux supprimés auparavant = Gids van de instellingen van openbaar nut in België : Deel 2. Notities van de parastatalen onderworpen aan de wet van 16 maart 1954 en van diegene die daarvoor afgeschaft werden
Publ. 4722

SOYEZ Sébastien

Inventaire des archives du Ministère de l'Intérieur, Administration des Affaires provinciales et communales : Fonds «Fusion des communes»

Publ. 4723

MAES Glenn

Archief van de Koninklijke Sterrenwacht van België : Archiefselectielijst

Publ. 4724

SOYEZ Sébastien

Service public fédéral intérieur. Direction générale de la Sécurité et de la Prévention : Tableau de tri des archives 2008

Publ. 4725

SOYEZ Sébastien

Inventaire des papiers Ghislaine De Bièvre 1945-2002

Publ. 4726

SOYEZ Sébastien

Directives pour la gestion et l'archivage numérique des documents bureautiques. Version 1.0 (Août 2008)

Publ. 4727

SOYEZ Sébastien

Directives pour la gestion et l'archivage numérique des e-mails. Version 1.0 (Juillet 2008)

Publ. 4728

DE SCHAEPDRIJVER Sophie

"We who are so cosmopolitan": The War Diary of Constance Graeffe, 1914-1915

2008

Publ. 4729

AMARA Michaël, D'HOOGHE Vanessa, ELAUT Geertrui, VANDEN BOSCH Hans, VANDEWEYER Luc

1918 : De kanonnen zwijgen, opnieuw vrede? : Catalogus van de gelijknamige tentoonstelling in het Algemeen Rijksarchief te Brussel van 4 november tot 28 februari 2009

Publ. 4730

AMARA Michaël, D'HOOGHE Vanessa, ELAUT Geertrui, VANDEN BOSCH Hans, VANDEWEYER Luc

1918 : Les canons se taisent : retour à la paix? : Catalogue de l'exposition du même nom aux Archives générales du Royaume à Bruxelles (4 novembre 2008 - 28 février 2009)

Publ. 4731

LEFÈVRE Jean-Noël

Archives de l'Agence fédérale pour la Sécurité de la Chaîne alimentaire (AFSCA) : Tableau de tri 2008

Publ. 4732

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives de la Souveraine et Capitale Cour féodale de Liège XIVe - XVIIIe siècles : Supplément

Publ. 4733

PLISNIER Flore, CARNEL Sven, COPPIETERS Guy, PIRLOT Vincent sous la direction de = onder leiding van YANTE Jean-Marie, TALLIER Pierre-Alain

Guide des organismes d'intérêt public en Belgique : Tome 3. Notices des parastataux non soumis à la loi du 16 mars 1954 = Gids van de instellingen van openbaar nut in België : Deel 3. Notities van de parastatalen niet onderworpen aan de wet van 16 maart 1954

Publ. 4734

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives du Conseil ordinaire de la principauté de Liège XVIe-XVIIIe siècles : Supplément

Publ. 4735

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives des cours des Voirs-Jurés XVIe-XVIIIe siècles : Supplément

Publ. 4736

ANTOINE François

Rapport de synthèse sur la mission de surveillance effectuée au SPF Intérieur de juin 2003 à mars 2007

Publ. 4737

SIX Caroline

Administrations des Ponts et Chaussées, Mines, Chemins de Fer, Postes, Télégraphes, Téléphones, Marine et Aéronautique.

Inventaire des Arrêtés ministériels et du secrétaire général (1830–1979) : Versés par le SPF Mobilité & Transports, Successeur en droit du Ministère des Travaux publics et du Ministère des Communications

Publ. 4738

SIX Caroline

Administrations des Ponts et Chaussées, Mines, Chemins de Fer, Postes, Télégraphes, Téléphones, Marine et Aéronautique. Inventaire des arrêtés royaux et du Régent (1831–1979) : Versés par le SPF Mobilité & Transports, successeur en droit du Ministère des Travaux publics et du Ministère des Communications

Publ. 4739

Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën : Jaarverslag 2007

Publ. 4740

Archives générales du Royaume et Archives de l'État dans les Provinces : Rapport annuel 2007

Publ. 4741

NIEBES Pierre-Jean

Inventaires des archives de l'Intendance du Département de Jemappes 1814-1815 et du Gouvernement de la Province de Hainaut durant la période hollandaise 1815-1830

Publ. 4742

NIJSSEN Rombout

Inventaris van het archief van de schepenbank van Vliermaal (1391-1796)

Publ. 4743

NIJSSEN Rombout

Inventaris van de archieven van de schepenbanken van Wellen (1468-1796), van Abswellen (1450-1795) en van Vrolingen (1573-1780), van de laathoven van Terbeek in Wellen (1724-1795) en van Appeijen in Abswellen (1454-1794) en van het leenhof van Abswellen (1730-1792)

Publ. 4744

VAN DER EYCKEN Johan m.m.v. CALUWAERTS Guido

Inventaris van het archief van het Kartuizerklooster te Zelem (1319) 1328-1796 (1799)

Publ. 4745

VAN DER EYCKEN Johan

Inventaris van het archief van de gemeente Rekem bewaard in het Rijksarchief te Hasselt 1815-1973

Publ. 4746

VAN DER EYCKEN Johan

Plaatsingslijst van bouwdoossiers van het Ministerie van Openbare Werken Bestuur van Stedebouw Provinciale directie van Limburg 1935-1975

Publ. 4747

MOORS Danique, VAN ISTERDAEL Herman

Archief van de Onze-Lieve-Vrouwparochie en van de armentafel te Herent

Publ. 4748

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives de la cathédrale Saint-Lambert à Liège XIVe-XIXe siècles : Deuxième partie

Publ. 4749

COPPIETERS Guy

Inventaris van het archief van de Nationale Investeringsmaatschappij (NIM) en Sofnim (1922) 1962-2000

Publ. 4750

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives du Tribunal et des Réviseurs des XXIIe, XVIIe-XVIIIe siècles : Deuxième partie

Publ. 4751

DRUEZ Laurence

Inventaire des archives de la Chambre des Comptes de la principauté de Liège, XIVe-XVIIIe siècles : Supplément

Publ. 4752

DRUEZ Laurence

Les archives des services extérieurs de la Documentation patrimoniale à Liège : Rapport général d'inspection

Publ. 4753

DAMBRUYNE Johan

Inventaris van het conglomeraatarchief van Orbis en Orion Uitgevers NV, Vennootschap voor het Uitgeven van Boeken en Tijdschriften NV en rechtsvoorgangers 1923-1983

Publ. 4754

VANCOPPENOLLE Chantal, VANDAELE Dries

Inventarissen van de archieven gevormd in het kader van het sekwester door het Parket van de Procureur des Konings van Antwerpen (1918-1960), door de Dienst van het Sekwester van het Bestuur der Registratie en Domeinen (1918-1964) en van archief van onder sekwester geplaatste bedrijven (1887-1939)

Publ. 4755

COPPIETERS Guy

Archief van de Federale Overheidsdienst Kanselarij van de Eerste Minister : Archiefselectielijst 2008

Publ. 4756

Colofon

Het jaarverslag 2008 is een uitgave van het Algemeen Rijksarchief en het Rijksarchief in de Provincies

Verantwoordelijke uitgever :

Karel Velle

Algemeen Rijksarchief

Ruisbroekstraat 2, 1000 Brussel

Illustraties:

© Rijksarchief

Foto rechts op de omslag:

© Koninklijk Legermuseum